

АКСЕЛ
ЛИНДСТРЪОМ
КАНУК
СИНЪТ
НА
ВЕТРОВЕТЕ

АКСЕЛ ЛИНДСТРЬОМ КАНУК, СИНЪТ НА ВЕТРОВЕТЕ

Превод: Кирил Бояджиев

chitanka.info

ПЕСЕНТА НА ПАНА

Канук съм аз, Синът на ветровете.

Откакто се помня, в ушите му звучи грохотът на морето, връхлитащо крайбрежните скали, и песента на вятъра над тундри и планини. Вилнеещият ритъм на бурите бушува в кръвта ми. Събудя ли се, чуя ли воя на бурята, чувствавам как напират в мен дръзновението. Неукротима сила закипява в жилите ми и поражда необузdana радост, радост, че съществувам. Тогава изпитвам безкрайно желание да поря пенестия прибой с каяка си или да гоня дивия елен по тревата на тундрата.

Когато пристягам навоите на мокасините си, навличам през глава дрехата от еленова кожа и напускам топлината на иглуто, често виждам майка ми да поклаща белите си коси, искайки да обуздае силното ми желание да се боря с бурята.

Във ветровете живеят духовете на дедите ми. И когато се завръщам у дома с окървавени ръце и товарът ми изпуска пара, аз зная кой от тях е бил на лова с мен, и голямо спокойствие ме прониква.

Ветровете тук са почти винаги у дома си, но рядко се събират от различни посоки. Това се случва само горе високо на планинския превал, където белите чукари на Вълчите зъби разкъсват облаците. Там съм ги чувал да идват от всички страни и да танцуват един с друг и съм се смял над риданието им, когато се пръскат и разбиват в назъбените стени на планинските пропасти.

Всеки вятър има свое ухание, само северният няма, тоя, който се втурва от Ледовития океан. Понякога той не лъха дори на сол. Обаче е най-силният и единственият, от който се страхувам.

Когато Западникът изнася могъщия си концерт сред крайбрежните скали, усещам, изпълнен от задоволство, въздишката на смолистите сибирски гори и зная, не се ли промени вятърът, вълните ще донесат на своите гребени огромни количества дървен материал. Той ни дарява покриви и врати за нашите иглу, дава ни мачти и ребра

за умияците и каяците и обработено дърво, яко и точно пригодно за гребни лодки и кучешки шейни. Това е добрият вятър.

Източният вятър се носи със стипчивата миризма на еленови стада, размесена със силния сладък дъх от надиплените скатове. Когато земята побелее от снега, във ветровете трепти често вълчи вой. И към изток обръщам кучешкия си впряг най-вече, когато ме обземе неспокойствието на ловната страст.

Южният вятър ухае на много неща. Понякога той донася миризмата на бели хора и на техните вонящи на дим огньове. От този вятър никога не съм могъл да добия нещо полезно. Но не ми е ясно, дали е така, защото не обичам белите, или защото този вятър докарва мъглите и дългите изтощителни летни дъждове от Голямата вода на юг. Ала понякога, когато въздухът е мек и наситен с влага, случва се да пристигне поздрав, подобен на милувка, от манастирското училище в Талмик. Тогава усещам на езика си вкуса на тамян, струва ми се, че чувам песни и литургии и виждам синьо-черните плитки на Унгало. Белите й зъби се усмихват и очите й обещават, че нищо не е забравено. Ето защо копнея и за южния вятър.

Шестнадесет лета е бдяло слънцето над планините на Севера и точно толкова зими то е преспало при южния вятър, откакто съм роден. Не съм вече дете. Бях деветгодишен в онази пролет, когато баща ми, заплетен във въжетото на харпуна, бе отвлечен в морските дълбини при Ябла от един ранен морж. През същото лято построих моя първи каяк и очите на всички от племето щяха да изскочат от учудване пред преждевременната ми сръчност. Когато есента боядиса в червено тундрите, с ръждивата пушка на баща ми застрелях в един ден четири диви елена. Тогава видях майка ми да се усмихва за първи път, откакто баща ми бе умрял. И от този ден се наричам Канук. Преди това се наричах само Кирпик.

Майка ми сигурно бе горда онази вечер, когато, клекнала при огнището пред нашето иглу, чукаше месото, за да стане крехко. Старият Пана трошеше кокалите и смучеше лакомо мозъка с беззъбата си уста. Очите му ми намигваха ласкаво и аз разбирах колко му се усладяваше тлъстият мозък. Ето добра храна за такъв стар стомах, който постоянно трябва да се измъчва от онова, което беззъбите челюсти не могат вече да сдъвчат.

Баща ми е бил вожд на селото Латулук, а сега чичо ми Огарес упражнява временно властта на вожда, докато стана достатъчно голям и издържа изпитанието за зрелост. Майка ми и Пана дълго разговаряха с мен онази вечер, когато седяхме пред огнището и насищяхме стомасите си с месото от дивите елени. Много неща трябваше да науча и да запомня. Когато съм станел вожд на Латулук, знанията, които те можели да ми дадат, щели да ми бъдат от голяма полза — и дори нещо повече — така ми говореха те.

Те искаха най-напред да посещавам манастирското училище в Талмик, където да науча езика на белия човек. Да владее този език е полезно за един вожд, принуден всяко лято да преговаря с белите търговци, когато разменният кораб навлезе в устието на реката. Трябваше да прекарам една зима в Талмик. След това трябваше да живея у дома и да раста сред племето си, докато наближи времето да издържа изпитанието си за зрелост. След това трябваше да прекарам още една зима в манастирското училище, преди да бъда провъзгласен за вожд. Така бяха решили Пана и майка ми и аз се подчиних на волята им, без да им противореча.

Пана ме предупреди за вярата на белите. Той каза, че не знае много неща за техния бог, но едно знае със сигурност — че богът на белите не може да се равнява с нашите богове и че в Талмик ще опитат всички средства, за да забравя някои неща, които съм научил от майка си и Пана. Тогава обещах, че ще се браня срещу подобни опити, и Пана взе в скута си чародейния тъпан и започна да пее.

Той пееше старата си песен за пътешествието на духовете, яхнали небесни кучешки впрягове към благодатни ловни полета, където скитащи стада диви елени отгъпкват безкрайни пътеки по снега и където всички води гъмжат от моржове и тюлени. Там над съдбата на животни и хора властвува великият Канук с неговите бели вълци и разделя лошото от доброто. В сговор и мъдрост дели той властта си и необозримите ловни полета с великия дух на индианците, с бързоногия Маниту, и двамата обръщат ликовете си на юг, питащи. Какво иска богът на белия човек?

Не са ли ловните му полета достатъчно големи; намалява ли дивечът в горите му, или измират рибите във водите му? Защо ни угнетява той? Защо самият не се появи и седне край огъня ни, за да обсъди делата и грижите си с нас? Защо, за да говори с нас, той

изпраща своите бели слуги в черни като нощта дрехи, мъже с меки като на жени ръце и дебели кореми?

Така пееше старият Пана, докато червеното слънце потъваше в морето и сенките на нощта се спускаха над селото Латулук. Тази вечер той пееше за мен. И отново ми разказа легендата за великия Канук и неговите бели вълци:

Някога, в древни, тъмни времена, племето на ипорейците беше най-могъщо на север от гората. Сега не е останал нито един от този народ, но тогава те бяха по-многобройни от космите на големия тюлен. Най-смелият ловец беше Канук, синът на вождя. Той можеше да преследва дивия елен, докато го накара да загуби дъха си, а пролетно време ходеше на лов за големите сини мечки, които никой преди него не се е осмелявал да убива. Той украсяваше кожата си с ноктите на синята мечка, така че всички да видят кой е той. И сам в каяка си, отиваше да лови прокълнатите от небето и обладани от лоши духове черни моржове. Викът му ечеше далеч над цялата страна, от обраслите с дървета долини на юг, чак до Вълчите зъби на север, където свършва светът. Сигурно той щеше да стане добър вожд, след като могъщият му баща се отправеше с небесния кучешки впряг към земята на ветровете.

Когато едно лято Канук се завърна от своите ловни походи из гористите долини на юг, той доведе със себе си жена — едно индианско момиче с големи очи, стройно като невестулка. Гневът на баща му нямаше граници, а възхищението и любовта на цялото племе към Канук се превърнаха в горчива омраза. Тогава Канук взе жена си и напусна своя народ.

Случи се година, когато гладът удави племето на ипорейците и целия народ наоколо в долините. През това лято тюленът не влезе в заливите и съомгата не доплува срещу течението на реките. През есента вълците прогониха оределите еленови стада на юг. Зимата дойде без рибено масло за лампите и целият народ мръзнеше и гладуваше.

В онези дни, когато слънцето си отиде, умря вождът, и духът му отлетя при спящия Канук, който живееше с народа на жена си сред горите на юг, и му каза:

— Канук, вожде на ипорейското племе, стани и тръгни на север. Твоят народ гладува!

Канук се събуди, изпълнен от дълбок ужас. Той видя изтощеното лице на баща си и разбра, че племето му бедствува. Натовари шейната си и потегли на север. Дни и нощи гони той кучетата с камшика, докато стигна планините и тундрите. И когато Канук видя какво нещастие е докарал гладът на народа му, сърцето му помръкна.

Той реши да потегли на лов към Вълчите зъби, огромната планинска верига на север, която представлява края на света и разграничава злото от доброто. Там гъмжеше от дивеч, но се знаеше, че мнозина смели ловци, тръгнали натам, никога не се завръщаха. Защото долините отвъд границата между доброто и злото се владееха от глутница бели вълци, два пъти по-големи от сините мечки и по-бързи от орлите. В студени, ясни нощи можеше да се види как блестят под светлината на звездите белите им гърбове, когато излизаха на лов из планините.

Всички смели мъже са добри, а никой не е бивал по-смел от младия вожд. Той отпрати кучешкия си впряг към Вълчите зъби и покори белите вълци с добротата си. След това той властвува над тях със смелостта си. И те му помогнаха да подгони големи стада дивилени към долините, където живееше народът на Канук. Но и той самият, се превърна в тичащ бял вълк... И сега още, в тихи, ясни звездни нощи, може да се съзерцава ловът по планините на Севера. Тогава може да се види как светлината на звездите пламти над бели кожуси и да се чуе скърцането на снега под множество препускащи лапи.

Белите хора го наричат северно сияние, но те не знаят какво е то. Ние обаче знаем, че това са великият дух на Канук и белите вълци, които излизат на лов в нощта. И тогава се надига буря.

Така разказваше Пана. И аз трябваше да стана голям вожд и добър човек. Най-смел ловец на юг от Вълчите зъби. И затова трябваше да се наричам Канук, Син на ветровете.

Винаги ще си спомням онази вечер, най-важната в моя живот. Бях едва на девет години, и въпреки това Пана ми бе говорил като на възрастен и ми бе дал да разбера, че от мен се очакват големи дела. Горях от възбуда, когато се намъкнах в кожената си постеля. През отвора на иглуто можех да видя майка ми, все още седнала край огъня с Пана. Звучите на тъпана се пилееха в тъмнината, а песента на Пана долиташе с вечерния вятър до ушите ми.

СВЕТЛИНАТА НА ТАЛМИК

Беше есен и ловът на съомгата беше свършил, когато майка ми ме изпрати в манастирското училище в Талмик.

Отначало срещнах големи трудности с езика на белите. Не знаех нито дума, освен онова, което бях долавял от търговците на кожи и моржови зъби, когато посещавах селото и се пазаряха с по-старите. А много от тези изрази съвсем не биваше да употребявам в училището. Съжалявах много, защото бях научил най-леко и на място да употребявам точно тези думи. Сега си нямах нищо, което да ме облекчи, когато се ядосвах или когато заради снега под мокасините ми се подхлъзвах и тупвах върху излъскания под на класната стая.

В такива случаи сълзите ми бликваха по-леко, защото не биваше да казвам нищо. Обаче да се показват сълзи е срамно, мислех аз, особено ако отнякъде види Унгало.

Учителката ме посъветва да казвам „Ку-ку“, когато нещо ме заболи и усетя, че сълзите напират навън. Това бе един добър израз, който ми помогна в много и тежки часове. До момента, когато Огу, братът на Унгало, ме заплю в лицето. Тогава побеснях, стиснах зъби и му изръмжах:

— Ку-ку!

Целият клас избухна в звънък смях, а учителката се изчерви и извърна глава към прозореца. Въпреки това, по гърба ѝ можех да разбера, че и тя ми се смее. И от този час никога вече не казах „Ку-ку“. Предпочитах да плача.

Не беше лесно да се науча да чета книги, но постепенно напреднах. Учителката имаше голямо търпение с мен и когато започнах да разбирам изреченията и без нейна помощ, намерих много радост в книгите.

Всяка сутрин рано участвахме в литургията. Момичетата носеха запалени свещи, а ние, момчетата, размахвахме кадилниците с тамян, крачехме бавно през черквата и се разпределяхме пред златната врата, където свещениците четяха литургията и целуваха голямата

книга, разположена върху олтара между две восъчни свещи. Свещите осветяваха по стените наоколо множество картини с хубави цветове и позлатени образи, пред всеки от които свещениците четяха молитва, преди да завърши дългата литургия и ни се разреши да започнем с пеенето.

Когато църковната песен се извисяваше до купола, където облаци от дим трептяха и забулваха картините по сводовете, чувствувах, че всичко е хубаво и светло. На гърдите ми беше леко, също като напролет, когато над тундрата ечат крясъците на жеравите, преди да изчезнат в облаци, прегърнали Вълчите зъби. Често през време на песента срещах очите на Унгало. Когато забелязах, че те са влажни и блестят в светлината на свещите, струваше ми се, че и тя мисли за пролетта и за крясъка на жеравите над тундрите и че на сърцето ѝ е леко. Понякога можех ясно да проследя как гласът и се смесва с моя между облаци дим под купола.

Добър успех показах в резбарската работилница. За мен беше детска игра да оформявам дървени парчета с добрите инструменти, които ни предоставяше училището. И младият свещеник, който ръководеше преподаването по резба, често ме хвалеше. Обаче, когато му разказах, че съм построил у дома в Латулук съвсем сам един каяк и че търговците са давали пари за моите резби от моржови зъби, той се засмя снизходително над самохвалството ми. Не ми повярва, това можех да прочета в очите му. Стори ми се, че съм станал смешен и отначало бях наскърбен, но после се разгневих. За малко не извиках пак „Ку-ку“.

Понякога в училището ни позволяваха да рисуваме на голямата дъска всичко, което в момента ни хрумне. Когато веднъж дойде моят ред, изпълних цялата дъска с рисунки на препускащи диви елени, вълци, бели мечки, моржове и тюлени. Дадох си много труд, защото никога по-рано не ми бе позволявано да рисувам на дъската. Учителката първо огледа най-подробно моята работа, без да каже нито дума, но личеше, че е някак изненадана.

— Е, Канук! Къде си се учил да рисуваш? — извика тя най-сетне.

Тя изглеждаше радостно възбудена, което така ме смути, че не бях в състояние веднага да ѝ отговоря. Междувременно учителката

отвори вратата към манастирската столова и извика в класната стая младия свещеник, който ни преподаваше по резба.

Свещеникът дълго стоя безмълвно пред моите нарисувани животни. Лицето му имаше такъв странен израз, че в мен се породих вече лека боязън да не съм извършил отново някаква страшна глупост.

— Мили мой Канук! — започна тогава свещеникът и постави бялата си ръка върху рамото ми. — Когато разказа за твоите резби от моржови зъби и за построяването на каяка, ми беше трудно да ти повярвам. Откровено казано, аз не вярвах, че говориш истината. Това, което си нарисувал тук, ме убеждава напълно, че съм се излъгал. Бог е вложил голяма дарба в ръцете ти, мое момче. Надявам се, че ще я използваш добре!

Свещеникът и учителката се спогледаха, и той и кимна многозначително, преди да напусне стаята.

Стори ми се, като че ли в онзи ден изведнъж пораснах и станах по-голям и по-важен. И бавно в мен проникна пак съзнанието, че се наричам Канук и съм Син на ветровете. Наистина, по време на игрите бях успял да докажа на другарите си, че ги превъзхождам по бързина и сила, но при сериозните учебни занятия бях извънредно слаб, което до голяма степен се дължеше на трудностите, които срещам с чуждия език. Повечето други деца познаваха донякъде езика на белите, още когато постъпваха в училището. Скоро обаче чуждият език почна да тече по-свободно от устата ми и самочувствието ми бързо се възвърна.

Споменът ми за Талмик е светъл.

Никъде не съм виждал да горят толкова много свещи, както там. Леко шумящите петролни лампи в класната стая и в столовата светеха като слънца, а в манастирската черква псалмите се възнасяха над море от трептящи пламъчета. Даже споменът носи миризма на димящи фитили и разтопен восък. А слънцето не си почиваше дори през зимите, които прекарах в Талмик. И когато беше най-тъмно, то се показваше за малко всеки ден над тундрите откъм юг. Изглежда, не му се удаваше напълно да се скрие и да спи, както е свикнало през зимата. Като че ли любопитството го теглеше към светлината, струяща от прозорците на Талмик.

А по-силно от всичко друго се излъчваше сиянието от очите на Унгало.

Веднъж, когато бях втора зима на училище, ми позволиха да водя големия кучешки впряг на църквата, с който отец Ригор трябваше да пътува до Номе. На връщане се чувствах като възрастен мъж. Бях видял града Номе, за който бях слушал толкова често да се говори, цяла седмица имах възможност да бъда заедно с отец Ригор, да приказвам с него. Той се отнасяше към мен като с равен и на много въпроси получих отговор. Дори пожела да остана към манастирското училище след края на учебната година.

Той намираще, че твърде умело водя кучетата, а през лятото съм можел да се занимавам с риболов и лов. Можело да се обзаведе в училищната сграда една стая за мен и той щял да се погрижи да ми се даде задоволителна заплата.

Това беше примамливо. Двойно по-примамливо заради това, че Унгало бе постъпила на работа в кухнята, когато през пролетта училището бе разпуснато.

Но не — майка ми ме чакаше у дома, тя се нуждаеше от най-възрастния си син, когато настъпи лятото! Тогава у дома в Латулук има толкова много работа. Та нали се наричам Канук, и тя сигурно се осланяше на това, че аз съм неин добър син.

Трудно беше да съобщя решението си на отец Ригор. Обаче той ме разбра, дори каза, че постъпвам правилно, като искам да удържа обещанието си да се върна в Латулук. Навярно ще се появят и други възможности, считаше той. Може би ще мога да дойда идната година, след като завърши есенният лов, и тогава пак ще бъда добре дошъл в Талмик. Зарадвах се, като чух това.

Последната вечер в Талмик седях в столовата и рисувах цветя и животни, които Унгало искаше да бродира върху една рокля. След като разтреби масата, тя се наведе над мен, опря ръце на раменете ми и ме загледа като работя. Тази вечер бяхме по-свободни от друг път, тъй като бе последна и повечето от нас искаха да си заминат на другия ден. Другарите ни шумяха около нас и възбудата от предстоящото пътуване явно кипеше вече в кръвта ми.

Между вплетените орнаменти на долната част на роклята нарисувах скрито обърнат надясно вълк, което означава, че някой ще се завърне. Сигурен бях, че Унгало не познава този знак. Обаче лекото поруменяване на лицето ѝ и бързото проблясване на тъмните ѝ очи ми дадоха да разбера, че съм се лъгал.

— За да — вземе какво? — прошепна тя.

— Ах, нищо! — отвърнах неохотно и се засрамах.

Унгало бе индианка, а аз ескимос, по определението, което ни дават белите. Може да е вярно, че ние, туземците на Аляска, някога сме били две отделни раси. Обаче това трябва да е било много отдавна. Защото още от най-древни времена сме смесвали кръвта и езика си, та много често е трудно да се определи дали принадлежим към едната или другата раса. Нашият говор в Латулук е така наситен с индиански думи, че съвсем не бихме могли да разговаряме помежду си, ако не ги употребяваме. На Унгало не бе трудно да разбира моя език, а на мен — да разбирам нейния. И все пак това, че тя разбра сега вълчия знак, бе повече, отколкото очаквах, защото аз го бях научил от знаците върху един много стар чародеен тъпан, направен от един шаман там далеч горе в Нугнугалук — тук.

Когато свърших да рисувам и дадох роклята на Унгало, казах ѝ, че ще бъде най-добре да бродира вълка с бели конци.

— Бял вълк? — задъхано попита тя.

— Канук... също се е превърнал... в бял вълк — заекнах аз и изскочих навън. Но все пак можах да видя, че Унгало бе разбрала. Сияещата ѝ усмивка и радостните ѝ очи в тази секунда не ще забравя никога. Много съжалявам, че бях стеснителен като дете и не останах да поприказвам с нея по-дълго. А това бе последната вечер...

Не, аз имам само добри спомени от Талмик. Свещениците, учителката, домакинята и всички останали бели хора бяха крайно любезни и внимателни към мен. И аз се мразя, понеже не мога да ги обичам. Често се замислям на какво се дължи това. Та аз съм видял от тях само добрини. А техният бог сам е казал, че трябва да се обича ближният. Опитах се, но не мога да бъда към белите друг, освен любезен — сърцето ми си остава студено.

Понякога си мисля, че моето недоверие към белите се дължи на всичко, което Пана ми е разказвал за тях. Но сега зная повече за белите, отколкото Пана, и още не съм открил нещо, което да потвърди, че думите му са верни. Повече ми се иска да вярвам, че съм станал подозрителен, след като узнах какво са направили тези бели с техния бог. Прикован с гвоздеи на дървен кръст и прободен с копие! В църквата в Талмик имаше една голяма картина, в която се показваше тази чудовищна постъпка, и свещениците често говореха за нея. И в

голямата книга, от която четяхме най-често в училище, имаше писано на много страници точно по този въпрос.

Щом един народ може да стори такова нещо на своя бог, какво ли не би могъл да стори на някой чужденец? Когато видях лицето на разпнатия в църквата в Талмик и помислих за всичко, което той бе направил за хората, почувствувах, че го обичам. Ала как би могъл той да иска от мен да обичам народа, който го е убил? Не, не разбирам това. Сега се надявам само той да ми прости, че не мога да обичам хората.

Белият бог положително ми прощава, задето вярвам и във великия Канук, и в белите вълци. И често, когато стоях така в черквата в Талмик и песните отекваха в свода, си мислех, че той и Канук имат нещо много общо. И двамата се отплатиха на лошото с добро и спасиха народа, който ги бе отблъснал. Но Канук не бе убит от своите. Това беше значителната разлика. И често виждам духа на Канук, когато започне ловът по скърцащия сняг на Вълчите зъби и зимният студ зацари неподвижно и тежко над Латулук. По-лесно е да се вярва в онова, което се вижда, отколкото в онова, за което се разказва, и може би точно затова Канук ни се явява.

Отец Ригор бе не само добър, но и много мъдър човек. Той полагаше големи усилия за мен и отговаряше на всичките ми въпроси. Можеше да ми обясни почти всичко. Даже и това, защо в Талмик слънцето не спи през зимата, както прави това в Латулук. За много работи трябваше дълго да обяснява, докато най-сетне го разбере.

Когато му разказах за духа на Канук и белите вълци, той нарече това една хубава легенда за северното сияние. Обаче не успя да ми го обясни, както успя за слънцето. Тогава си помислих, че той вероятно би повярвал в духа на Канук, ако би живял тъй близо до Вълчите зъби като нас в Латулук. В Талмик рядко виждаха белите вълци да излизат на лов.

Оня път, когато карах кучешкия впряг на църквата до Номе, говорих с отец Ригор върху приликата, която бях открил между разпнатия и Канук. И го запитах боязливо дали смята за неправилно и грешно, ако вярвам и в двамата. Отговорът му дълго се забави.

— Отправляш ли молитви и към духа на Канук? — запита той най-после.

— Не, отче Ригор. Към Канук не се отправят молитви. Ние само го обичаме и се възхищаваме на буйния му лов под звездите.

— Тогава можеш да вярваш и в Канук, момчето ми — отговори той.

Отговорът му така облекчи сърцето ми, че ми се искаше да закрещя. Така дълго бях мислил със страх, какво ли ще каже. И докато подскачах, залитайки от радост покрай шейната, за да облекча на кучетата последното стръмно изкачване пред Талмик, белите вълци се понесоха в широка дъга над планините на Севера, Това ми се стори като знак на почит към белия човек с мъдрите и добри очи, който сега лежеше в шейната и спеше. Може би то бе и поздрав от духа на Канук и от Латулук към Сина на ветровете.

Наистина, завинаги щях да отнеса от Талмик светли и хубави спомени, дори и ако Унгало не беше там.

СТРАХУВАШ ЛИ СЕ ОТ ОГАРЕС?

Когато Огарес и шест от неговите хора дойдоха да ме вземат, в Талмик вече почти бе настъпило лятото.

Ние се придържахме към брега, като плавахме на север, но когато попаднахме всред плуващи ледове, трябваше да се отклоним толкова далеч в морето, че не виждахме сушата. Голямата риболовна лодка бе сигурен съд в морето, а Огарес опитен и смел моряк, затова винаги, дори и в най-лошо време, се чувствавам сигурен с него. Но той скъпи думите си, груб е и рядко се смее. Майка ми винаги е твърдяла, че е мързеливец. Той може да лежи през цялата зима, увит в кожите си, и да спи като мечка. Само от време на време се събужда, изпива малко рибено масло и продължава да спи. Обаче трудно е да се намери ловец на моржове, като него. Щом се измъкне от кожите си напролет, за него няма почивка и спокойствие. Тогава той работи ден и нощ около подготовката за лова на моржове и изисква от другите да издържат без сън и почивка като него.

Огарес явно не ме гледа с добро око. Може би, защото подразбира, че ще стана вожд на Латулук, щом като издържа изпитанието си за зрелост. Цялото племе пази добър спомен за баща ми и изгледите са добри за мен. Но Огарес е още в най-добрите си години и всички се страхуват от него.

Сега той знае, че аз говоря езика на белите по-добре от всеки друг в нашето племе и че затова ще бъда най-подходящият за преговори с търговците, когато дойдат в селото. Лесно е да се разбере, че това разваля сметките му.

Когато запитах Огарес, как е преминала дългата зима в Латулук, той ми отговори едносрично и сърдито, че ще разбере, щом пристигна. И тъй като вождът не пожела да ми обясни, щях да имам неприятности, ако бях запитал другия. Ала любопитството болезнено тежеше на гърдите ми и само с усилие можах да се сдържа. Макар че не можеше и да се очаква Огарес да знае твърде много. Той сигурно току-що се е бил събудил от зимния си сън, когато е тръгнал да ме

вземе. Може би и да не е успял да си отспи достатъчно, та заради това да е така ядовит и рязък. Или може би в кръвта му вече кипеше неспокойствието пред лова на моржове, който скоро трябваше да започне.

След многодневно лавиране през пояси от плуващ лед и противно време, най-сетне една сутрин свърнахме в устието на реката край Латулук. Когато видях селото да си лежи с неговите затревени иглу, току-що изоставени от снега и скалите зад брега, оцветени от утринното слънце, почувствувах сърцето ми да тупти по-силно в гърдите. Аз бях вече у дома си. В моята страна.

Най-първо чух оглушителния хор на кучетата и ги видях, подобни на сиви вълнени кълба да се търкалят надолу по склона към брега. След това към брега започнаха да тичат децата и преди още да вържем лодката към скалата, там се бяха вече събрали почти всички жени от селото, за да ме поздравят. Тогава забелязах каква опасна, студена светлина блесна в очите на Огарес. Вероятно, не му се хареса, дето хората си даваха толкова труд за мене.

Косите на майка ми бяха добили през зимата цвета на снега, очите ѝ бяха потънали по-дълбоко в очните кухини, и тя не се движеше вече така леко, както по-рано. Обаче, когато ме погледнеше, блясъкът в очите ѝ ставаше пак лятно топъл. Сигурно се радваше, че ме вижда отново у дома.

Двамата ми братя, Ху-вик и Мала, са така пораснали, че ме е смях, като ги погледна, пък и едновременно им мутират гласовете. Говорят дрезгаво и обикалят около мен, като котки около изхвърлена на брега риба, за да ми покажат изработените от тях през зимата предмети от моржови зъби. Някои от техните резби не са дори дотам недодялани, но трябва да кажа, че на тяхната възраст правех по-добри неща. С известно задоволство си мисля, че това, което са успели да изработят, спокойно ще може да се продаде и ще донесе някой сребърен долар. Сега майка ни може да бъде съвсем спокойна, скоро тя ще има трима израснали синове около себе си.

Сестра ми Вегару, която е осемгодишна, скоро ще може да отменя майка ни в работата на открито. И тя разправя гордо, че преди да настъпи пролетта, почти всеки ден е седяла с майка ни на леда при устието на реката и ловяла съомга. Мокасините на краката ѝ били нейно собствено дело, майка ни само ѝ помогнала да сдъвчи ръбовете,

та да се омекотят, разказваше тя и се въртеше важно напред и назад пред мен.

Майка ми е ушила за мен нова парка от меко оцавена еленова кожа и я е подплатила със сива кожа. Качулката е обшита със светли, бухнали вълчи опашки и през гърдите минават две бели шевици, отличие за възрастния мъж. Такава прекрасна парка не притежава никой в нашето племе, а освен това не познавам друг, който така сръчно като нея да поръбва и шие кожени дрехи. Изпитвам почти боязън от срещата с други мъже, когато облека моята нова парка.

В Талмик ни научиха, че трябва да се благодари, когато се получава нещо, затова сега хващам ръката на майка ми, както правят белите, а тя ме поглежда почти изплашено. Не трябваше да го направя, но така бях зарадван, че не помислих какво върша.

Тогавя майка ми изпраца братята и сестра ми навън и ме поглежда тайнствено. След това тя рови малко сред кожите си и се приближава към мен с един нов пояс. Той е изплетен като художествен модел от боядисани в жълто, черно и червено ивици тюленова кожа. Ножницата е направена от кожата на две вълчи лапи, на които още стоят ноктите, здраво вкопчени едни в други.

Главатарски пояс! Какво иска да подсказе майка ми, като ми дава сега такова нещо? Аз съм изплашен.

Тя се задъхва, и очите ѝ горят като огън, когато ми казва:

— Канук, Сине на ветровете! Утре, преди още да изгрее слънцето, ти трябва да бъдеш вожд на Латулук!

Аз не исках да спомена за това, че имам желание да се върна в Талмик веднага щом завърши есенният лов, но сега се налага да го кажа на майка ми. Очите ѝ потъмняват и гласът ѝ звучи ту нежно, ту твърдо, когато казва:

— Когато идният път дивите гъски отлетят на юг, идва ред на Хувик да отпътува за Талмик. А ти нали не искаш да ме оставиш сама с Мала и Вегару? По-добре ли е да водиш кучешкия впряг на църквата, отколкото твоя собствен? По-добре ли е да пълзиш, по земята заради сребърните пари на белите, отколкото да бъдеш вожд на Латулук? О, Канук, сине мой, ти наскърбяваш сърцето ми!

Сега трябваше да разкажа за Унгало.

Тогавя майка ми се отпуска на постелята си и се смее като някоя млада жена:

— Когато вождът на Латулук отведе брата си в манастирското училище в Талмик, не ще ли бъде достатъчно храбър да вземе жената, която носи знака му върху роклята си, и да я доведе при племето си?

— Огарес ме мрази и никога не ще пожелае да ме види като вожд — казвам аз и усещам вътрешен страх.

— Зная — казва майка ми. — Огарес нямаше да бъде този, който е, ако не те мразеше и не търсеше начин да запази положението си на вожд. Обаче зная също, че целият народ в Латулук е с теб. Ако ти се страхуваш от Огарес, спящата лисица, тогава се срамувам, че съм те родила. Гърдите ти са широки колкото неговите, и в жилите ти има побърза сила. Нашето племе трябва да има нов вожд, без разлика дали ще бъдеш ти, или друг. Аз си помислих, че това трябва да бъдеш ти, не само защото по рождение имаш право, но защото и народът иска така. Но ако ти се страхуваш от Огарес, тогава трябва да бъде избран друг. С един вожд, който спи от есента до пролетта, нашето племе върви към бедност и глад. Излез от вратата и се огледай!

Мегалик, кучето — водач на впряга ми, ме придружава през време на обиколката през селото. Той показва безграничната си радост от завръщането ми, танцува в широки кръгове около мен така, че миналогодишната трева хвърчи под него. Когато Лото, Вала и останалите кучета от впряга идват и искат да ми се подмилкват, Мегалик им показва мощните си резци, върви високо изправен, с опънати предни крака, с настръхнала като гребен козина на гърба, за да вдъхне страх у другарите си. Ето такъв вожд трябва да има Латулук, си мисля аз и се смея.

Всички иглу на селото лежат като заспали на вечерното слънце. Те приличат на големи купи сено и гледащите на юг отвори ми напомнят дупки на плъхове. Колко бедни ми се струват те, като си помисля за жилищата на белите в Талмик и Номе!

Старият Пана седи на слънце, дялка една дръжка за харпун и се чувства добре. Той е единственият в цялото село, когото намирам пред неговото иглу. Питам го къде са хората.

— Жените са взели децата и са слезли на морето да търсят миди — отговаря той.

— А мъжете?

— Лежат и спят, като Огарес. Всички мъже в Латулук започват да подражават на вожда си. Събуждат се понякога и бръщолевят какво

трябва да се направи, когато започне ловът на моржове, обаче повечето време спят и изпускат от ръцете си лова и риболова за цялата зима. Тази зима само твоите братя са впрягали кучетата, а мнозина изядоха кучетата си. Единствените, които тази година имат за продан някои кожи и резби, са твоите братя. Селото Латулук отива към края си! Пилук! (казах!) — въздъхна старецът и ме изгледа с мрачни очи.

Не мога да си спомня някога да е изглеждало така безредно и запуснато нашето село, на прътовете за сушене тази пролет не виси много нещо за ядене. Край някои иглу се полюляват на вятъра няколко полупразни торби от тюленова кожа за рибено масло, но това е и всичко. Долу, край брега на реката, намирам повечето от подпорите за риболовните лодки и каяците изхвърлени накуп от зимните бури. Две големи риболовни лодки и много каяци лежат на земята, подобни на голи скелети — изгладнелите селски кучета са изiali без остатък кожената им обвивка. Приближавам се и преглеждам онова, което е още годно за морето. И когато ми става ясно, че тази пролет не биха могли да излязат на лов за моржове повече от два ловни екипажа, докато преди бяха четири или пет, се уверявам, че майка ми и Пана имат право. Селото Латулук отива към края си.

И когато изкачвам отново стръмнината над брега, чувствавам, че само две неща биха могли да ни спасят — нов вожд и добро лято. И двете неща са еднакво необходими, ако племето ни иска да преживее още една зима.

Ху-вик търчи със стария семеен знак на баща ми из селото и свиква всички мъже на събрание.

Пролетната вечер е мъглива и мразовита, и ние запалваме огън пред нашето иглу, когато хората започват да се събират. Майка ми предлага на всички сготвена риба и всеки получава по парче сушено еленово месо, за да има какво да дъвче. Преди да се прибере и да затвори вратата зад себе си, тя ме поглежда ободрително и поставя ръка на челото. Това е знак към мен да започна да говоря.

Аз стоя малко отдалечен от огъня и оглеждам мъжете, които са събрани наоколо. Повечето поглъщат лакомо храната, обаче от време на време хвърлят изпитателен поглед към мен. Мнозина още не са дошли, и затова не започвам да говоря, макар че майка ми бе вече дала знак. Питам Пана, който седи до мен, защо липсват останалите.

— Кои? — пита той и се прозява.

Назовавам имената на няколко, които отсъствуват.

— Те лежат върху високите дървени скели зад крайбрежните скали между костите на техните бащи. Много от мъжете умряха тази зима — отвърща старецът и клати мършавата си глава.

— А Огарес?

— Спи.

Тогава усещам, че ръката на съдбата ме сграбчва за гърлото и разбирам, че нещастieto е по-голямо, отколкото бях очаквал. Обичайно е сред нашия народ да не се говори за мъртвите, и затова не знаех нищо за тях. Майка ми само бе казала: „Излез пред вратата и се огледай!“

Тогава се приближавам до огъня, отмятам назад качулката на парката и започвам да говоря:

— Риболовци и ловци, братя и кръвни роднини от село Латулук! Осмелих се да ви призова със семейния знак на баща ми тук, за да поговорим по онова, което засяга всички ни. Никой, дори старият Пана не е запомнил нашето племе да се е намирало в такова тежко положение; И от нас, и от решенията, които ще вземем тук, зависи дали нашето племе ще продължи да живее, или слънцето ще освети избелелите ни кости през идната пролет, когато жеравите закряскат над Латулук.

Никога не ще докараме в Латулук диви елени с провиснали езици върху нашите шейни, ако мъжете лежат през цялата зима, увити като пеленачета в кожите си. И никакви лисици не ще се хващат в капаните, докато не са поставени. Ако Огарес иска да спи, оставете го. И ако вие всички искате да му подражавате, то можете да бъдете уверени, че не ще мине много време и ще се разказва с присмех от другите народи жалката история за вожд, който приспал до смърт племето си. Повечето от нас са сръчни ловци и опитни мъже — все още не всичко е обречено срещу нас, обаче сега трябва да разберем, че един спящ вожд е по-лош от никакъв. И идва време да помислим дали не трябва да изберем нов вожд. Вие сами трябва да решите кое ви се струва най-добро.

Не се стремя към званието на вожд, което ми се пада по рождение, но и не смятам да се откажа от него, ако поискате помощта ми. Не зная какво изпитание за зрелост ще ми наложите. Все пак,

струва ми се, че би могло да се признае като пълноценно изпитание моята воля да поема отговорността в това тежко време.

Аз стоя тук с главатарски пояс в ръка и очаквам решението ви. Готов съм да се подчиня на волята ви, независимо от това, дали ще кажете да го опаша, или да го захвърля. Канук се изказа.

Тогава всички около огъня наскачаха и извикаха:

— Опаша го, Канук! Опаша го!

И аз, Канук, Синът на ветровете, опасвам за първи път главатарския пояс около тесния си кръст.

Но бившият вожд не е умрял. Той само спи.

ПРАЗНИКЪТ НА СЛЪНЦЕТО

Странни преобразования стават в Латулук.

Всеки мъж прави, каквото може, и опитни ръце отново опъват добре изстъргани и омекчени във вода моржови кожи върху изчистените от пирони летви и ребра на каяците. За да поправим счупените риболовни лодки, не ни достигат кожите, но толкова лодки и без туй не са необходими. Защото сигурно ще израсне едно човешко поколение, докато можем отново да въртим през пролетните пътувания греблата на повече от две риболовни лодки. Риболовната лодка свободно може да бъде управлявана и от сам човек, ако той е опитен, разполага с достатъчно време и има благоприятен вятър, обаче при лова на моржове са необходими много ръце, за да постигнем целта си.

Харпуните се заглаждат и заострят, ловните въжета се преглеждат, смазват с масло и подлагат на проверка до границата на скъсване; защото това трябва да се направи, преди да бъдат натрупани на черни спирали зад мястото на харпуните върху носа на риболовната лодка. Уплътняваме особено грижливо, преди да ги завържем, плуващите мехури от тюленова кожа, които се прикрепят на краищата на харпунените въжета, за да ни показват, след като бъдат хвърлени, пътя на ранената плячка във водата. Пушките се преглеждат и смазват, както трябва, преброяват се патроните. За съжаление, имаме съвсем малко от тях.

Няколко от по-младите мъже излизат с каяците си, за да потърсят тюлени измежду ледените късове пред устието на реката. Те получават една пушка с много съвети да не я използват без нужда. Добри ловци убиват тюлена, благодарение на сръчността си, с прът и харпун. Но ние трябва да осигурим с храна домовете в Латулук, преди да оставим жените сами. И нищо не трябва да остане неизпитано, тъй като всички прътове около селските иглу са голи, а моржовото месо в ямите се е свършило.

Имам да мисля за много неща, и времето ми изминава бързо. Слънцето не остава задълго зад Вълчите зъби, докато изгрее отново, и

тревата почва да зеленее по южните склонове. Всичко това са несъществени признаци, че ловът на моржовете може да започне. А като че ли най-сигурният признак е, че Огарес вече се е събудил.

Той кръстосва като гладен вълк по брега и наблюдава работата ни с враждебни очи. Търси жадно дали не сме допуснали някоя грешка, обаче аз съм положил големи усилия и той не открива нищо, за което да мърмори.

Когато му възлагам да изплете ново въже за едно от платната, той прави няколко бързи крачки към мен и виждам, че ръката му се спуска към ножа. Обаче аз оставам съвсем спокоен, даже не се хващам за ножа и посрещам хладнокръвно искрящите му очи. Тогава той се спира, мести погледа си по издадените ми гърди и към чакащите ми ръце, които точно сега имат в себе си нещо от суровата сила на Мегалик.

Огарес се мае, очите му са втренчени в пояса ми и зла гримаса свива отворената му уста. После се обръща рязко, пясъкът се разпръсква около мокасините му и, без да каже нито дума, се отправя да извърши работата, която съм му заповядал.

Ловците се завръщат, влачейки убити тюлени зад каяците си, и ни подканят да излезем с риболовните лодки до крайбрежните скали пред устието на реката и да докараме това, което са натрупали там. С горда усмивка Со-ку застава пред мен и ми предава под брой патроните. Той връща точно толкова, колкото е получил. Това е щастлив лов.

Ръцете на всички жени сега са изцяло заети с работа. Те одират тюлените долу на брега и пренасят в кожени торби насеченото на парчета месо нагоре по склона. Огънят отново гори под огромните котли и въздухът в селото Латулук отново мирише силно и хубаво на рибено масло и на варено месо.

По-старите жени получават сега очакваната камара от кожи да изработят мокасини и панталони за ловците на моржове и ръцете на стариците вършат с готовност това, което се иска от тях. Като се вслушвам във веселото бърбрене на жените около котлите и масите за разсичане на месото, чувствавам голямо облекчение. Постоянните им караници в предишните дни ми бяха станали по-досадни от пясък в мокасините и от всички комари през лятото. Най-жадни за кавга са жените, които нямат мъже, и се влачат навсякъде с разгорещена от

самотата кръв. А след голямата смъртност сред мъжете през зимата имаме повече жени без мъже, отколкото с живи мъже. Обаче изобилието от работа, която крещи за ръцете им, отклонява мислите от завистта и от страстите.

Често ме обзема голямо учудване, като си помисля как нашите мъже са легнали да умират, докато съм бил в Талмик. Мнозина от тези, дето сега ги няма, принадлежаха към малодушните, които отказват да напуснат постелята, щом усетят изтощение от глад в тялото си. Те са легнали по времето, когато слънцето се е скрило, и са лежали, докато ги е хванала Лежащата болест. Устата и крайниците им са посинели, и след известно време са им изпадали косите и зъбите. Мнозина са умрели бързо, но повечето са били още живи, когато слънцето се е пробудило. След това са продължили да измират един след друг, и последният си е отишъл, когато е почнало топенето на снега. Всички тези, които са умрели, са били в най-добрата си възраст, и между тях е имало само една жена. Но тя е била вече в старческа слабост и не е показала признаци на лежащата болест.

Сега може да се зададе въпросът, на какво се дължи това, че жените и всички малки деца са издържали така добре, докато младежите и мъжете са изгаснали в постелите си. Това не е било обикновена гладна смърт.

Всички мъже са били обхванати от страх и са смятали, че са най-добре защитени, като останат в иглуто на топло и се въздържат от уморителни движения. Та нали Огарес е лежал през всичките предшествуващи години, и това му е подействувало добре; ето защо, никой не е можел да си представи, че лежането не ще донесе друго, освен добро.

Убеден съм сега, че щеше да бъде от полза за Латулук, ако имаше вожд, който навреме би изгонил от постелите малодушните и парализирани от страх мъже, та да бият елени и да поставят примки за лисици. Това, което Пана казва, че тези, които най-много са се въздържали от лежане, са преживели зимата, може би не е пълноценно доказателство за правотата на мнението ми, но Пана е колкото стар, толкова и мъдър, и винаги се крие нещо в онова, което казва.

Има един стар обичай в нашето племе, според който във времена, когато има повече жени, отколкото мъже, онези мъже, които са в състояние да си позволят това, могат да вземат повече от една жена. В

Талмик научих сега, че това не докарва нищо добро и че белият бог гледа с неодобрение, когато някой има повече от една жена. Не бих искал да действам против желанията на този бог и затова търся да си изясня въпроса.

От отец Ригор получих като прощален подарък собствената книга на белия бог и често чета в нея и търся отговор. И когато най-сетне намирам, че мнозина от мъжете, които са били най-приблизени към него, са имали много жени, без да са загубили поради това благоволението му, вярвам, че бих могъл да се реша на това, което ми се струва за най-добро в този случай.

Защото не е на добре толкова много от нашите жени да обикалят огорчени и жадни за свадни, защото не могат да раждат деца и да имат преживявания, на които могат да се радват онези жени, които имат мъже. Нашето племе трябва да се увеличи, ако искаме да се използват отново всички тези гребла, които сега лежат без полза за никого. Тук се крие една добра възможност за възстановяването на нашето село. Ето защо не може да бъде волята на белия бог всички тези жени да живеят и по-нататък безплодни и безрадостни.

И така, отново изпращам Ху-вик с домашния знак през селото и свиквам всички мъже на събрание. И тогава им казвам следното:

— Риболовци и ловци, братя и кръвни роднини от селото Латулук! Тази нощ слънцето не ще се скрие да спи зад планините. Започнаха най-добрите дни и е време да отпразнуваме празника на слънцето. Кажете на жените с бързи ръце да пременят добре себе си и своите близки, за да остави този празник у всички ни добър спомен. Защото моята воля сега е всички наши жени да си имат мъж и да бъдат полезни за нарастването и силата на нашето племе. Ето защо, изберете си сега без спорове жени, и нека този празник на слънцето се превърне в най-голямото сватбено тържество, което някога е било отпразнувано около огнищата на Латулук. Тогава всеки мъж да изпълни задълженията си, а след това, като завърши празненството, да се съберем при нашите риболовни лодки. Не бива да отлагаме повече лова. Мечовидните лилии цъфтят в пукнатините на скалите и моржът чака на леда. Вождът на Латулук се изказа.

Мъжете изглеждат много доволни от това, което им казах, и всички бързат да изпълнят волята ми.

Слънцето се червенеє неподвижно над Вълчите зъби и буйно се върти танцът около огницата на Латулук. Стариат Пана седи с чародейния тъпан в скута и пее на ветровете песен, а полепналата му от пот коса виси над набръчканото му чело. Песента се извисява и затихва, наподобява шума на морските вълни и отново радост е обзела народа ми. Смеховете на жените звънтят като пролетни камбани при вятър и техните тежко полюляващи се накити блестят на слънцето. Да, жените са най-радостни.

Аз седя в зеления буренак, с книга в скута. Понякога виждам как любопитни очи поглеждат към мен и схващам, че на хората им е чудно, дето и вождът не си е избрал годеница тази нощ. Русокосата Арук, която упорито отказа да вземе мъж, макар че имаше много и добри предложения през тази нощ, стои сама, малко отдалечена от мястото за танцуване, облегната на един от стълбовете на сушилнята, и обръща към мен хубавото си лице. Арук е на моята възраст и откакто се помня, сме били другари в игрите. Майка ѝ, която е жена на Огарес, показала някога на един корабкрушенец-моряк пътя на юг през планините, когато Огарес и всички мъже от племето са били в морето. Морякът бил висок и русокос, а жената на Огарес на младини била весела жена. Когато Арук се появила на бял свят, бялата ѝ кожа и руса коса предизвикали голямо учудване, и жените се разприказвали помежду си по този повод. Огарес не казал никому нито дума, но на всички ни е известно, че от онова време той се отнася към жена си по-зле, отколкото към кучетата си.

Очите на Арук са големи и имат цвета на морето. Когато ме погледне, особено безпокойствие ме обзема и ми се приисква да стана и да отида при нея. Обаче книгата тежи в скута ми и аз обръщам поглед към изписаните думи. Изпитвам студен страх от това, че отец Ригор ще ме осъди, ако му разкажа за тази голяма сватбена нощ. Кой може да преброи всички брачни двойки, които сега се съставят на слънце между цветовете на буренака? Аз самичък нося отговорността за това, което става тук, и какво мога да изрека в моя защита? Разрастване на племето на Латулук — а дали това е основателна причина за отец Ригор? Може ли той изцяло да разбере нашата тежка съдба? Не, не мога да изпитам радост тази нощ, не намирам нито отговор, нито утешение в страниците на книгата, смехът на жените не ме радва вече и аз силно желая да свърши празненството. Голямо

облекчение ще изпитам, когато излезем в морето и почувствувам лодката да се люшка под мен, а солените ветрове да облъхват гърдите ми.

От полянките се издигат към облаците до небето викове на щастие и женски смехове, и аз заспивам в зеленината, докато южният вятър гали селото Латулук.

ИЗПИТАНИЕТО ЗА ЗРЕЛОСТ

Все още духа южният вятър и ние плаваме с раздути платна на север към пролива Ябла. Люлеем се леко над дългите вълни, защото в лодката още не лежи плячка, която да тегне и да ѝ дава устойчивост. Безоблачно небе се извисява над морето, по което почти не се вижда лед, и Мега все още напразно оглежда за плячка. Но едва при Ябла може да се очакват лед и моржове, и от старо време е известно, че там е най-сигурното място за лов. Затова и ние не сме обезкуражени, макар че слънцето прави вече за втори път своята обиколка, откакто сме на път. Мега пее, както стои на носа, пазейки очите си с длан над челото, а Огарес, който седи отзад, се поклаща, когато вълните наблегнат кормилото. Повечето мъже още лежат и си отспиват след умората от празника на слънцето, а аз седя спокоен и сънен и наблюдавам как слънцето и искрите на вълните прозират през жълто-зелената кожена обшивка на лодката, която става във водата така прозрачна, че мога от вътрешната страна да наблюдавам издигането и спадането на вълните.

Като наблюдавам Огарес, как върши мъчителната и изнурителна работа при кормилото, струва ми се, че е много променен. Явно се е примирил. Изглежда, сякаш е загубил вяра в себе си, откакто видя, че нося главатарския пояс. Всъщност аз имах намерение да му възложа ръководството на другия ловен екипаж, но той помоли да бъде в моята лодка, и го направи така настойчиво, че най-сетне отстъпих.

Тогава се наложи Со-ку да го замести и да поеме отговорността за лодката, която сега следва като куче нашата диря. Со-ку е добър ловец, известен с бързината и сигурността си при хвърляне на харпуна. Ето защо съм убеден, че съм предал ръководството в добри ръце.

Разделяме се, щом попадаме на ледове пред Ябла. Со-ку се отправя на запад, а ние обръщаме носа на изток, след като сме уговорили да заобиколим леда и да се срещнем по-навътре в пролива, където често пъти поради речното течение водата край брега и без ледове.

Сиви тюлени крещат наоколо по плаващите ледени късове, но ние не сме дошли толкова далеч, за да се задоволим с дребен лов, а моржовете не се показват. Сега всички мъже са будни и седят на пейките си, готови при първата ми дума да грабнат греблата. Щом като чуят крясък на тюлени, те поглеждат обзети от ловна страст към леда и на мен ми е ясно, че вече са гладни, след като ситостта от празника на слънцето ги е напуснала. Никой от нас не е хапнал нещо, откакто сме оставили Латулук, а всред добрите ловци се спазва обичаят, при излизане на лов да не се носи храна. Гладните очи виждат най-остро, а празните черва настървяват за плячка. Но ако скоро не успеем да забием харпуна си в някой морж, ще се наложи да утолим глада си с тюлен. Защото, когато гладът трае твърде дълго, силите на гребящите ръце пресъхват и не е добро знамение, когато харпунът е хвърлен, а моржът плесне водата и я превърне в бяла пяна, преди да изчезне в дълбочината. Тогава се налага греблата да влязат в работа със сила и бързина, та да може да се стигне навреме на онова място, където плячката отново ще подаде глава над водата, за да поеме въздух. Ако тогава може да се стигне достатъчно близо, за да се пусне решаващия изстрел във врата на моржа, ловът е завършен; но това се случва много рядко при първото му показване над водата. До двадесет и повече пъти може да покаже той четинестата си муцуна над водата, да изчезне и после отново да изскочи много далеч, през което време мъжете трябва непрекъснато да се измъчват на греблата.

Ако животното намери време за поемане на въздух, тогава то може да разиграва екипажа често пъти по цял ден, а ако пък лошият шанс пожелае, моржът може да изскубне харпуна от сланината си или да избяга извън сферата на видимост и да изчезне с харпуна, въжетото и всичко друго. А това е лоша участ за една ловна дружина.

Оцветено в червено, слънцето е застанало ниско, когато обръщаме на север и плаваме по вълните, озарени от светлината, натам, където проливът се стеснява, между крайбрежните скали и леда. Мега смята, че е чул изстрел откъм другата страна на пролива, но прави добре, че не настоява със сигурност, защото ледът издава различни шумове, които лесно биха могли да заблудят ухото ни.

Течението във вътрешността на пролива е силно и тъй като вятърът е почти спрял, заповядвам да се свалят платното и мачтата, след което мъжете се залавят за греблата. Тогава Мега извиква, че

вижда да се издига дим от брега на другата страна на пролива и ние бързо заобикаляме леда, за да срещнем по-скоро екипажа на Со-ку. Надяваме се, че той е имал повече щастие от нас и че скоро ще седнем заедно на брега и ще напълним stomасите си с печено месо.

Гребем на разстояние около пушечен изстрел от леда и Мега е застанал напрегнато, душейки като ловджийско куче. Виждам, че е изпълнен с очакване, отивам напред към него и сядам с пушка на коленете. Сега можем да виждаме огъня, който гори на брега, а също и хората, които се движат около него. Дано да са хората на Со-ку!

— А-виак! — извика Мега и аз виждам как три мъжки моржа, на около един изстрел от нас, се хвърлят от леда и изчезват във водата. Лодката поляга настрани, когато Огарес — рязко извива и ускорява такта на гребците. Мега поглежда към въжетата и полюлява харпуна в ръка. Това е часът, към който сме се стремили всички. Привели сме се подобно на вълци пред скок, а греблата край лодката се огъват като криле на чайка. Една голяма пръхтяща глава с дебели колкото ръка издадени бойни зъби се появява пред носа на лодката, разстоянието е още много голямо за харпуна на Мега — и аз стрелям. Главата изчезва и Огарес така бързо извърща лодката, че тя едва не поема вода. Не познавам друг, който да може като Огарес така сигурно да следва пътя на: моржа под водата и затова нищо не казвам, а го оставям да върти, както намери за най-добре. Сега моржът отново се показва. Харпунът на Мега блясва във въздуха и чувам пляскащ шум, когато той се забива в сланината върху гърба на големия звяр. Въжето, свистейки, се отмотава, животното изчезва сред бялата пяна, ние хвърляме плувните мехури. Обаче Огарес не отправя лодката след тях, очите му следят други признаци, и той подтиква гребците с разгорещени провиквания, докато пяната около лодката се разхвърква като снежна вихрушка.

Ето че белите зъби се показват на удобно разстояние над водата, и разбирам, че сега е дошъл моментът. Стрелям в тила на животното, виждам как, преди да изчезне, то се разтърсва във водата. Огарес оставя гребците да почиват и ние спокойно се отправяме към плувните мехури, които сега лежат на едно място, полюлявани от вълните. Мега ги поема и почва бавно да събира въжето. Когато изтегля моржа на повърхността, той пробива дупка през долната му челюст, промъква въже през нея и го завързва, след което с песни загребваме към

огньовете, влачейки след нас плячката. Над нас — рояци от крещящи чайки; те предугаждат жертва и хвърчат жадно над голямото животно, което влачим с обърнат корем в дирята на лодката.

Екипажът на Со-ку е имал по-добро ловно щастие. Два големи моржа лежат на брега и мъжете ни поздравяват с радостни викове, когато се приближаваме.

Обръщаме нашата лодка с кърмата към слънцето да съхне и след като завързваме с няколко въжета главата на моржа, отблъскваме го малко назад от брега, а после всички се хващаме за въжетата и със силни викове превземаме леглото от кални водорасли, което сме подготвили, за да измъкнем тежкото тяло от водата. Чува се шум като квичене и скимтене, докато косматото чудовище се влачи по водораслите и най-сетне то ляга с някакъв къркорещ звук.

Дерем и режем, разсичаме на парчета и влачим, докато на пясъка остават само три бели скелета. Месото и сланината поставяме на съхранение в ями; покрити с кожи и камъни, те са добре запазени от птици и четириноги. Печем тлъсти моржови муцуни, тъпчем коремите си до подуване и заспиваме на брега на Ябла, докато чайките крещят и слънцето се върти около нашия свят.

Огарес говори повече от обикновено колко добре би било, ако и някой друг, освен него се научи да разпознава пътя на моржа под водата. Той смята, че Мега е подходящ за тази работа и ако поеме кормилото, то той, Огарес, ще работи с харпуна, което винаги е вършил по-рано, преди Пана да го е научил да гледа през водата.

След известно колебание аз се съгласих с това предложение, макар да ми се струваше по-сигурно на кормилото да седи оня, който вече владее това изкуство. Но когато Огарес заяви, че може би ще заспи през зимата и вече никога няма да се събуди, тогава ми се стори, че думите му са разумни.

Така се стигна дотам, че когато отново загребахме към леда, Мега работеше с кормилото, а Огарес застана заедно с мен на носа.

Слънцето се скрива зад облаци, мъгла изпълзва с вятъра откъм юг и леденостуден дъжд ромоли над нас. Заради дъжда сме навлекли нашите парки от черва, но скъпим думите си, сърцата ни са свити и никой не пее днес. Всички жадуваме за слънцето и никой не се надява много на ловно щастие, тъй като очите не виждат по-далеч от един пушечен изстрел.

Обаче Огарес стои до мен като дебнещ звяр, а черните му очи, изглежда, пронизват мъглата и водата. Никой от нас нито е чул, нито е видял не що, а ето че той се провиква:

— А-виак! Морж!

Устата му е отворена като зинала вълча муцуна, когато изревава на Мега и на другите гребци, погледът му искри из очите като току-що лъснат харпун и аз чувствавам, че сега Огарес е нещо повече от нас останалите. Сега той не е спящият вожд, сега той е несравнимият ловец на моржове с всичко виждащия поглед, див и неудържим в своята стръв към плячка.

При един остър завой риболовната лодка се наклонява полегато. Огарес повдига бавно харпуна и тялото му изразява готовност за смъртоносен удар. Приготвям пушката си за стрелба, но още нищо не виждам. Пътуването е бурно, мъжете пъхтят над греблата.

Изведнъж над водата пред носа на лодката се подава една огромна глава, аз стрелям по същото време, в което харпунът на Огарес с плющящ звук улучва широкия гръб. Перките от опашката на животното профучават във въздуха над главите ни и аз треперя, да не би лодката да попадне на пътя им и да се разхвърчи на парчета. С дрезгав рев, който разтърсва въздуха около нас, чудовището се втурва в дълбините и въжетата се размотават с шум. Взирам се надолу към водата, където въжето, свистейки, изчезва, и радостно си мисля, че днес все пак ще приберем добър лов.

Изведнъж усещам дръпване на крака ми — изхвърквам във въздуха и потъвам в дълбока тъмнина.

Отначало мислите спират, докато водата прошумява край ушите ми. Бавно схващам какво се е случило, опитвам се да превия тялото си, за да уловя това, което е обхванало крака ми, но бързината е много голяма, и — о, ужас — силите ми отслабват, а аз неумолимо затъвам в мрачните дълбини. Сега разбирам, че това е краят. Аз съм на път към баща ми. Огарес отново ще стане вожд и съдбата на Латулук е тъмна като водата около мен. Огарес е завързал крака ми, докато ние всички, обзети от горещото упоение на лова, сме се залисвали с плячката. Ничие око не е видяло какво е сторил той и никой не ще го пита. И гледащият надясно вълк върху роклята на Унгало няма вече смисъл. Никой не ще се върне...

Вода ме заобикаля отвсякъде, става тихо и спокойно. Вече мога да извадя ловджийския нож от пояса и разрязвам въжето, което е обхванало крака ми. Гърдите ме болят и вътрешностите ми искат да изскочат навън, докато възлизам бавно към светлината. Когато достигам повърхността на водата, поемам въздух в гърдите си и това ми доставя голямо облекчение.

Моржът също е изплувал и се клатушка над вълните, дръжката на харпуна полегато стърчи близо до тила. Той вече е почти умрял. От муцуната му се носи хъркане, а тръпнещата му опашка се извива над водата. След малко той ще потъне в дълбините, защото рядко мъртвите моржове се задържат за по-дълго време над водата.

Плувам наоколо и се оглеждам за плувните мехури, но не ги намирам. Викам, но не получавам отговор и тъй като усещам, че натежавам и губя сили, плуването ми около умиращия звяр става все по-бавно. Това, което ми идва на ум, е безсмислено, но не мога да издържам повече във водата и затова е все едно. Когато се изтеглям от опашката върху гърба на моржа, чувствавам, че през тялото му минават леки трептения. Готов съм да скоча веднага във водата при най-малкото движение, което би могло да подсказе, че в него има още достатъчно живот да се гмурне пак на дълбоко. Но нищо не се случва. Кръв блика около харпуна и тече на тъмни струи към водата. Извитата опашка започва ту да се отпуска, ту да се изправя. Струва ми се, че чувам гласове и пляскане на гребла из мъглата, и отново извиквам. Когато този път получавам отговор, разбирам, че това не е измама и радост като вихрушка ме обзема.

Сега от мен се изтръгва ловният зов.

Преди риболовната лодка да се покаже из мъглата, правя дълбок разрез във врата на моржа, сграбчвам дръжката на харпуна и докарвам кръглото тяло в равновесие, тъй като то прави сега опити да обърне корема нагоре.

Лодката, която приближава, е тази на Со-ку. И неговите хора имат възможността да видят една изключителна гледка, каквато досега може би никои ловци не са виждали. Върху гърба на един убит морж, с нож между зъбите стои техният вожд и се смее на изумлението им.

Со-ку прилепва лодката по дължината на моржа и аз скачам през борда с ловното въже в ръка. Плячката е спасена. Мъжете зинват уста от учудване и на запитванията им отговарям накратко, че съм се бил

заплел в ловното въже, че съм бил отвлечен от моржа и разделен от моя екипаж. А при това можех ли да оставя толкова много сланина и месо на раците! Или те са на такова мнение? Трябваше ли да пожертвувам ловното въже и харпуна сега, когато се нуждаехме от тях? Трябваше ли да изоставя всичко това и да изплувам като страхлива лисица на брега? Не, наистина не можех да ги разбера.

След като Со-ку е измъкнал харпуна, моржът се извъръща на гръб и мъжете виждат дълбоката рана, която съм му нанесъл във врата. Този белег е лесен за разбиране и аз виждам по израженията им, че са видели нещо хубаво, което ще могат да разказват на други народи. Кой има подобен вожд? Кой е издържал такова изпитание за зрелост? Не става нужда да лъжа и затова съвестта ми е спокойна. Ако пожелаят да изтълкуват това, което току-що се случи, като по-голямо геройство, отколкото е, би било само от полза за моя авторитет на вожд и по този начин на цялото племе на Латулук.

Търсим плувните мехури и гребем около мястото, където се намерихме. Но като не намираме нищо, обръщаме към брега.

Правя си мои собствени изводи за тези плувни мехури. Не вярвам изобщо, че те са ме последвали във водата. Пана ми е разказвал, че когато баща ми е изчезнал, те също са били останали в риболовната лодка, макар никой да не е могъл да разбере как е било възможно да се развържат възлите. И тогава Огарес е бил харпунист и баща ми е стоял до него на носа на лодката. Ето че имам достатъчно материал за моите собствени мисли.

Дъждът спира и слънцето отново се показва, когато пристигаме на сушата. Изстисквам дрехите си и седя гол край огъня, докато мъжете започват да разсичат моржовете.

Сега трябва бързо да си изясня нещо. Как трябва да постъпя с Огарес? Мисълта, че трябва да го убия, ме плаши твърде много. Обаче не мога да видя изход как да го оставя жив. Той скоро ще потърси нова възможност и знаей, че намеренията на Огарес рядко се осуетяват. Този път случаят е такъв, но следващият път не ще бъде същият. Единият от нас, той или аз, ще остане жив, но не и двамата. А на мен ми се струва, че ще бъде по-полезно, ако съм аз. Ето защо Огарес трябва да умре.

Обаче решавам, че той трябва да остане жив до завършване на лова на моржове. Тук той е полезен. Со-ку и аз ще си сменим местата, това е най-умното. И Огарес ще има възможност да извърши последна

услуга на племето си, като обучи Мега да вижда пътя на моржа под водата. След това нека стане така, както съм намислил.

Привечер Огарес пристига със своята риболовна лодка на сушата. Платното се издува гордо на вятъра, а зад лодката два издути корема са се обърнали към слънцето. Значи, е имало повече харпуни. Огарес е предпазлив и опитен човек.

Мега пръв ме вижда и закрепва, а след това настава голям шум между хората ми. Огарес гледа замислено и със съмнение към мен, но ми се усмихва, лисицата, когато скача на брега. Зная, че най-добре ще бъде, ако Огарес не подозира, че съм прозрял нещо и затова му показвам също така любезно лице.

Обаче онези плувни мехури още лежах на мястото си върху носа на риболовната лодка.

НЕ УБИВАЙ!

Ловът на моржовете бе щастлив. Времето и вятърът бяха благосклонни към нас и това благоволение продължава и сега, когато плаваме към дома с тежко натоварени риболовни лодки и северозападният вятър издува платната ни.

Хората са налягали, както им е удобно, върху моржовите кожи, с които е покрит товарът, и пеят весели песни. Всички жадуват за дома си на село и за жените си и за почивката, която ни очаква, преди да започне уловът на съомга. Те наистина са заслужили тази почивка и тя ще им бъде добре дошла. Все пак Огарес и Со-ку трябва да се подготвят, да се върнат още няколко пъти до Ябла, докато се прибере целият лов у дома.

Когато допираме лодките на нашата скала, цялото племе, празнично облечено, ни посреща на брега. Там са запалени много огньове и жените разнасят в големи глинени паници прясно уловена стотвена съомга, от която се разнася приятен дъх. Жените бърборят като пролетни птици и лицата им са зачервени от топлата радост. Всички деца имат сега добре охранен вид, ръцете и краката им са опънати и лъскави, а това е най-сигурният признак, че пролетта и началото на лятото са били добри и са донесли блаженство. Старият Пана също се спуска, накуцвайки, по крайбрежния склон. Белите му коси се веят като, криле на снежна кокошка наесен и той гори от нетърпение да чуе разказа ми за лова и за Ябла. Задоволявам любопитството му и му разказвам повечето от това, което може да се каже. Обаче нищо не казвам за Огарес и за опита му да ме убие. Защото смятам, че за всички ще бъде най-добре, ако затая това в сърцето си.

Майка ми ме гали по ръката, когато говори с мен, и по това разбирам, че е много доволна от сина си. Тя ми казва шепнешком, че Ху-вик и Мала са започнали да строят едно ново иглу, което чака още само моржовите кожи, с които трябва да се облече покривното скеле, преди да се затрупа с пръст. Сега аз съм бил донесъл кожата и съм

можел сам да се погрижа да се поставят както трябва. Защото аз съм щял да живея там с Унгало, като я доведа от Талмик.

Майка ми мисли за всичко, но все пак изглежда, че на първо място мисли за мен.

Изкачвам пътеката към селото, оглеждам иглуто, което са построили моите братя, и се радвам на явно напредналата им сръчност. След това вземам книгата и сядам на тревата край поточето. Мегалик пропълзява до мен и търси ласки. Докато галя рошавата му глава, гледам към крайбрежните скали и устието на реката, която лъкатуши към морето. Това е Латулук, най-хубавото място, което познавам! Обзема ме голямо спокойствие.

Лятото вече е толкова напреднало, че слънцето се скрива през нощта за един час. И когато започва празненството в чест на завръщането, огньовете тлеят в сянката на Вълчите зъби, но въздухът и в здрача е мек и примамлив.

Жените са положили големи усилия за подготовката, та да можем ние — ловците, да почувствуваме колко сме добре дошли. Всички получаваме най-различни дарове, които са закачени в пъстро безредие по прътовете за даровете, та прътовете чак се огъват помежду двата стълба, и всеки от нас трябва с вързани очи да напипа и отгадае кое е определено за него. Оживлението всред жените всеки път е голямо, когато някой от мъжете пристъпи и започне да търси всред подаръците. Докато ръцете му опипват мокасини, парки, пояси, ръкавици и какво ли не още, което е било изработено от сръчни женски ръце, кискането и смехът ту се надигат, ту спадат. Когато жените намаляват смеха, търсещият разбира, че се намира близо до подаръка си, и когато го напипа с ръка, всичко затихва. Когато настъпва моят ред, смехът не престава, докато не хващам един чифт ръкавици. Отначало мисля, че са изработени от майка ми, те са хубави и фино поръбени, но като заглеждам следите от зъби по ръбовете, изведнъж ми става ясно, че тук са хапали зъбите на друга жена. Има ли в Латулук друга жена, освен майка ми, която да е мислила за мен, докато съм отсъствувал?

Огньовете горят, ние ядем и прием, а нощта се стели около нас, почти ясна и мека. Тази нощ животът се състои само от радост и песни. Тъпанът на Пана подтиква към огнен танц и когато най-младите жени застават в кръг около огнищата, не мога да откъсна очите си от Арук. Струва ми се, че всички жени, като се изключат старите, стават

през лятото по-красиви. Може би това се дължи на обстоятелството, че сега те ходят без панталони, поради което движенията им стават по-плавни, а стъпките им по-прибрани и ритмични.

Никоя не танцува така плавно и леко като Арук. Тялото ѝ се вие като пламък пред очите ми. Тя е по-висока и красива от другите, а кожата ѝ е по-светла и блести на огъня почти като бяла. Косата ѝ е бухнала като летен облак, а късата пола от бледожълта кожа дава на краката ѝ онази свобода, която се изисква в танца. Леко и равномерно тя се върти върху тревата и отблясъкът на огъня искри в стъклените перли на мокасините ѝ. Гърдите ѝ са кръгли и твърди, а ръцете ѝ се огъват плавно и примамливо като морско вълнение. Тя е блаженство за очите ми и ме кара да изпитвам радост, която намира у мен като зов.

Топлата нощ, възбуждащата песен на Пана, пронизващият ритъм на тъпана, Арук и моята собствена кръв ме карат да забравя всичко в този час.

Когато започва гоненицата, аз се опитвам да уловя Арук. Но тя е бърза като млад елен и гъвкава като лисица и ми се удава да я обхвана в ръцете си едва след като съм я преследвал чак до крайбрежните скали. Силно задъхани, ние се гледаме смеешком един друг в лицето. Тя е висока колкото мен и е чудно мека.

— Арук! — шепна аз и я притискам по-плътно до себе си.

За миг чувствавам как ръцете ѝ ме прегръщат по-здраво през врата, а после тя се опитва да се освободи.

— Остави ме, Канук! Не за мен приготвяш ти твоето иглу. Мразя те.

Стоя безмълвно и я държа здраво обгърната. Тя се огъва в ръцете ми и ме дращи, но аз съм по-силният и тя не ще ми избегне. Изведнъж тя ме захапва за ръката, болката отслабва прегръдката ми и тя вече хвърчи към огньовете.

Като вижда, че се опитвам да ѝ пресека пътя, тя се затичва надолу по склона към брега и скача на една пясъчна издатина във водата, където се навежда бързо и хвърля пясък под полата си. След това застава спокойно, дочаква ме да приближа и ми се смее подигравателно в лицето.

— Вземи ме сега, Канук!

Обаче аз зная какво е направила тя и се изчервявам от гняв. Коя жена би посмяла да ухапе вожда си и после да наръси скута си с пясък

пред него? Някоя друга, освен Арук. Иска ми се да я ударя, но спокойната синевина на очите ѝ ме обуздава.

Така, както стоим там и се гледаме един-друг, чувствавам как в мен се губи опиянението на тази нощ, пяната на морските вълни охлаждава кръвта ми и гневът ми изчезва. Тогава правя крачка напред и я целувам по бузата, както съм виждал да правят свещениците в Талмик. След това я напускам, без дума да кажа, и изтичвам по пътеката към селото.

Когато изгрива слънцето, аз стоя сам пред моето ново иглу. Селото спи и всичко е тихо около мен. Само димът на угасващите огньове говори още за празненството през нощта. Ах да, вярно, също и белегът на ръката ми. Отпечатъкът от зъбите на Арук. И когато поглеждам болезнените дъгообразни линии върху ръката си, става ми ясно, че това са същите зъби, които са се отпечатали по ръбовете на моите нови ръкавици.

Споменът за чудните случки през тази нощ ми се струва като сън. Обаче това, което чувствавам сега, мислейки за Арук, не е гняв. По-скоро прилича на признателност.

Книгата не ми дава ясен отговор на това, което се нуждая да зная сега. Не бива да убия Огарес. И той не бива да ме убие. Но въпреки всичко той ще го направи, в това съм уверен. И след това ще стане вожд на Латулук. Вожд, който ще унищожи цял народ със своята лежача болест. Всичко това ми е ясно, и въпреки това не го разбирам.

Зная единствения път, който води до спасението на народа ми, но не бива да вървя по него. Съдбата на Латулук е легнала болезнено върху гърдите ми. Не може белият бог да мисли, че на Огарес е позволено да ме убие — не може да бъде негова воля, да затрие цяло племе.

Не, не мога да се оправя във всичко това. Съветът на отец Ригор би бил сега от голяма полза за мен и аз копнея повече от всякога да поговоря с него. Когато настъпи есента, ще отпътувам с брат ми надолу до Талмик и тогава ще изкажа пред отец Ригор цялата си мъка. Още е далеч дотогава и през това време ще трябва да търпя. И да живея дотогава като бдящ вълк — да не дам на Огарес случая, който търси.

Ще бъде напрегнато, усилено лято.

Майка ми и Пана ми дават да разбере, че много неща лежат на сърцата им. И добре е, когато един вожд знае всичко, което засяга народа му. Защото често мъдростта на решенията му зависи от това.

Пана има дълъг живот зад себе си и си спомня много добре какво е било, преди белите хора да се появят в тази част на Севера. Тогава стадата диви елени са били още многобройни и моржовете са достигали на големи стада чак до устието на реката при Латулук. По онова време никой не е знаел стойността на среброто и златото. Не е имало за какво да се употребяват. Нищо не се е продавало и нищо не се е купувало и въпреки това народът е имал всичко, от каквото се е нуждаел.

Сега всичко се е много изменило. Когато белите дошли с техните кораби и гърмящи пушки, те изчистили морето от моржове чак нагоре до Ябла. А еленовите ферми в Номе пускали питомните си стада в тундрите и така вкарали и дивите елени зад техните огради, които се извивали подобно на огромни пипала чак до пустинните области. Те дамгосвали своите знаци върху ушите на дивите елени и сигурно това им се е сторило полезно и умно. Защото все повече държали на него и когато ние сме убивали някой див елен с белязани уши, били сме строго задължени да изрежем и предадем ушите, като заплатим на еленовата ферма по пет сребърни долара за всеки убит елен. Трудно е да си помислиш за тази несправедливост, без да те хване силен яд. Не всички имат пари да платят и тогава трябва да предадат толкова кожи и резби от моржови зъби, колкото самите ексекutori намерят за добре.

Така дошло скоро времето, когато поради постъпките на белите, всичият дивеч бил така наплашен, че ние не сме могли вече да го достигнем с нашите копия и харпуни.

Принудени сме били да си набавим пушки и патрони, за да не се връщаме с празни ръце от лов. И тогава започнала търговията, която след това продължила и се разширила. Ние купуваме платове за нашите жени, купуваме кафе, тютюн, захар и брашно и смятаме, че не можем да съществуваме вече без всичките тези неща. Обаче Пана е на мнение, че не всичко е било от полза за нас. По-рано не се е знаело много за болести. Сега изглежда, като че ли хранителните продукти, които купуваме от белите, отслабват крайниците ни и ни правят малодушни. Пана приписва лежащата болест главно на брашнените

супи, които мъжете сърбат, докато лежат в кожените си постели и извърщат лице от лов и риболов.

По всичко изглежда, че търговията е изгодна за белите, а те си дават винаги вид, като че искат да ни услужат. Те са умни и ловки, и макар да ни смятат за по-глупави, не допускат да се забележи това. Лъжата лесно се изплъзва из устата им и те я ваят като мека глина съвсем съобразно с техните намерения. Обаче и тяхната нечестност стана като бакалска стока, която нашият народ придоби посредством търговията. Сега мнозина от племето са така опитни и изпечени, щото често заплащат със същата монета и отговарят на лъжата с лъжа. Ето защо и не всички уши на белязаните диви елени се изрязват и предават на екзекуторите. Това принуждава ония от своя страна да запитват дали около Латулук не са се появявали еленови стада. Моите хора отговарят тогава, че виждат елени много рядко и че тези, които са убивали, били небелязани. А случвало се е, когато екзекуторите напускат селото, да намират в джобовете си белязани еленови уши. Мога да си представя, че това не им е било приятно. Но никой не може да докаже нещо, а тези елени не са принадлежали на никого, преди фермите да ги дамгосат. И с всяко ново лято лъжите се разрастват все повече, не по-малко и в Латулук.

Майка ми и Пана разговарят горещо върху всички тези неща. Чувствувам, че те мразят белите и че би им било приятно, ако и аз ги намразя. Трудно мога да открия друга цел във всичките им разкази за несправедливостите, които белите са извършили спрямо нас. Защото едва ли мислят сериозно, че вождът на Латулук е в състояние да отхвърли властта на белите и да възстанови всичко така, както е било в младините на Пана? Аз не мога да увелича броя на моржовете, нито да ги принудя да идват пак до устието на реката пред селото, не мога и да унищожа белезите от ушите на дивите елени. Също така не съм човекът, който ще опитоми дотолкова дивеча, че да можем без усилия да го изтребваме с копия и харпуни. Още по-малко съм в състояние да премахна пристрастеността на народа към тютюна и кафето. А щом като не мога, оставаме в зависимост от услугите на белите, от сребърните пари в кесиите ни и от куршумите в пушките ни.

Не, не мога да мразя белите, но не мога и да ги обичам. Макар че щеше да ми бъде приятно да угодя на белия бог и в това отношение.

Нито майка ми, нито Пана могат да ме разберат, но те пък не носят в спомените си светлината на Талмик.

Това лято имахме нужда да купим много неща, когато пристигне разменният кораб. Но ние нямаме пари, а нещата за обмяна, с които разполагаме, не заслужават внимание. Затова трябва сега да реша как може да се уреди най-добре този въпрос. Без пари, кожи или резби от моржови зъби не ще получим нищо, това го знаем вече от преди. Обаче почти нямаме патрони за пушките, а без тях не може да се оправим. Вече не можем и без сол, захар и брашно.

Макар риболовът на съомга да е започнал, събирам най-добрите резбари в моето иглу и се хващаме на работа. За да е светло, оставям една част от покрива отворена. Девет мъже седим сега и изрязваме фигури от белите моржови зъби. По-неопитните трябва да изрязват грубите линии на фигурите, а напредналите ги доусъвършенствуват. Аз самият имам последен думата при по-сложните работи, а Ху-вик е задължен да полира. Мъжете не възразяват нищо срещу работата, но намират, че е доста странно, дето седят в иглу и вършат работи, които всъщност са за през зимата, точно сега, когато риболовът е в разгара и останалите обикалят с лодки из реката и търсят риба с острите копия.

Обаче, като им обяснявам колко важно е за нас да имаме достатъчно стока за обмен, когато му дойде времето, те ме разбират и всеки дава според силите си, за да се изпълни волята ми.

Лошо щеше да бъде също, ако бях им признал, че техният вожд се е затворил между четири стени, за да се предпази по-добре от Огарес. Те не биха разбрали това.

Фигурите се раждат от твърдите зъби. Мечки, моржове, тюлени, вълци и риби се събират и дрънчат побратимени в кожените торби, където поставяме готовите резби. Полагам усилия всичко да е така хубаво и правилно, колкото изобщо ни е възможно, и намирам в работата топла радост.

Понякога се занимавам с изрязването на едно разпятие. Но върша това само когато съм сам. Искам да си спомня наситените с болка черти на разпнатия от църквата в Талмик, а тях мога да видя ясно пред себе си само тогава, когато съм сам. Затова разпятието, което е предназначено от мен за Унгало, напредва бавно.

Никога по-рано не съм си поставял толкова тежка задача и никога не съм полагал такива усилия, както сега с подаръка на Унгало.

Но и никога не съм създавал нещо по-добро.

И когато белият кръст с прикованото към него тяло и с изкривено от болка лице лежи като милувка в ръката ми, почти не мога да повярвам, че това е мое дело. Сигурно ще причиня голяма радост на Унгало. Аз самичък ще го закача на шията ѝ, тогава сигурно ще заслужи усмивката на Унгало, която е за мен най-хубавото нещо на света.

Всяка вечер заставам за малко пред моето иглу и наблюдавам улова на съомга. Каяците на мъжете се стрелват като водни паяци насам-натам по тихата вода и всеки път, когато някой е набол съомга на копие то си, сребърна дъга блясва във въздуха и тя пада с пляскащ шум, изхвърлена върху камъните на брега.

Жените събират рибите и ги закрепват върху гърбовете на кучетата и те изнасят лова до селото, където майка ми и Пана си помагат при разцепването и окачването на рибите върху въжетата за сушене. Въздухът е изпълнен с натрапчива миризма, която ми напомня за всички риболови от миналите лета. Риболовът не върви така бързо, както ако биха участвували всички мъже, но ако съомгата е в такова изобилие през цялото време, ще можем да покрием нуждите си за през зимата и за нас, и за кучетата.

Когато разменният кораб пристига в Латулук и спира при нашата скала, ловът на съомга е привършил вече, а кожените торби с резби от моржови зъби са пълни и тежки. На брега ни посрещат същите хора, които често преди са били вече тук. Един висок, шумен мъж с бяла брада и весели очи има решителната дума между тях и с него търгувам. Той се нарича Джибсън. Очите му издават, че е доволен от това, което сме изработили, и забелязвам, че мога да повиша малко цената. Изброявам всичко, от което се нуждаем, и мъжете отделят от куповете стоки онова, което назовавам. Споразумяваме се без трудност и след като си стискаме ръцете, Джибсън изважда една шепа сребърни долари от металната си касичка и ми ги дава. Не бях очаквал това. Отначало се зарадвах, но после си помислих, че може би съм поискал много малко за нашите резбарски изделия. Може би цените им са се повишили.

Когато показвам разпятието на Джибсън, той проявява очевидно усърдие да го купи, но аз му казвам, че това не е търговска стока, а подарък за Унгало. Тогава той ме поглежда учудено със своите

морскосини очи и се замисля за малко, без да каже нито дума. После ме улавя за ръка, отвежда ме малко на страна от другите и ми казва:

Канук, ти би трябвало да станеш скулптор. Ще те направя голям художник, ако дойдеш с мен на юг!

Когато му отговорих, че вождът на Латулук има да мисли за други неща и че ръцете му са пълни с работа, той отбелязва, че нищо не би попречило, ако отсъствам през зимата, след като сме имали толкова добро лято и всички прътове около селото са се извили от тежестта на храната. Той щял да ме върне навреме отново тук, преди да започне ловът на моржове.

Умът ми не може да побере защо Джибсън ми желае толкова доброто, защо иска да направи всичко това за един беден ескимос и напразно търся да открия каква полза би могъл да има той от това. Не, нищо, освен разноски и труд, и аз се чудя на добрината му.

Не е ли същото, както при белите хора в Талмик? Колко много направиха те за мен, без да имат някаква полза за себе си. Добрината на белите винаги ме кара да се удивлявам. Мисля си, може би се дължи на това, че понякога се стараят да изпълнят волята на техния бог, защото нали той иска хората да се обичат и да си помагат един на друг.

Джибсън забелязва колебанието ми и ме моли да обмисля работата. Когато чува, че ще пътувам преди настъпване на зимата до Талмик, той ми предлага да го потърся в Номе, където ще престои, докогато ледът започне да затваря пътя по море на юг. Той ме моли също да изработя дотогава още други разпятия. Щял да ми ги заплати добре, казва той.

Когато разменният кораб излиза от устието на реката, стоя още дълго и гледам след него. Ивица дим достига на дълги спирали до сушата, носи със себе си лъх на чужди и далечни неща и аз размишлявам с почуда за високия мъж с бялата брада и сини очи. Мисля, че той ми желае доброто.

Вчера видях да отлита на юг първият рояк диви патици. И днес сме на път за Талмик. Северният вятър духа с всички сили и драци с вълчите си лапи по платна и въжета, риболовната лодка гони разпенените вълни ту нагоре, ту надолу, пяната ни връхлита като снежна буря и ние бързо плаваме на юг.

Освен Ху-вик, който трябва да остане в училището, съм взел Соку и шестима мъже. Само от полза могат да бъдат няколко мъже на

греблата, в случай че бурите се носят насреща ни, а те имат обичай по това време на годината да бъдат капризни.

Ху-вик не знае какво да прави от радост, че най-сетне е на път, а и за мъжете пътуването е добре дошло приключение преди настъпване на зимата, когато ледът ще екове морето и в Латулук ще стане по-усамотено.

Со-ку и аз се сменяме отзад при кормилото, където работата е напрегната, щом бурята напада и вълните се издигат високо. Очертава се тежко пътуване, защото на втория ден вятърът се превръща в буря и пръските от пяната започват да се превръщат в лед по дрехите ни. Мъжете бързат да намажат стените на лодката с тюленово масло, но платното е вече замръзнало и е така тежко, че не смеем да го издигаме повече от половината. В тъмните нощи се ориентираме по звездите, докато около нас над тъмните водни планини пламти св. Елмовия огън^[1], и когато сутринта на третия ден спираме на пристана в спокойния залив под Талмик, твърдата земя под мокасините ни се струва добра и сигурна.

Отец Ригор се радва, като ме вижда, че пристигам. Той седи мълчаливо и ме гледа с дружелюбните си очи, докато му говоря за моите грижи и за всичко, което ми се е случило, откакто съм напуснал Талмик. Разказвам му всичко и нищо не премълчавам.

Когато свършвам, той се приближава до мен, поставя ръката си върху главата ми и казва:

— Ти си добър син, Канук. Ти си действувал в повечето случаи правилно, а там, където си постъпил неправилно, бог ще види твоите трудности и ще ти прости. Но пази се от опасността, която те грози от страна на Огарес, и не бързай със завръщането си в Латулук.

Струва ми се, че този Джибсън е добър човек и смятам, че можеш да опътуваш без страх с него на юг. Усвършенствувай дарбата, която бог ти е дал, и бъди уверен, че тя ще те дари с много красота и радост. А междувременно нека да се молим и да се надяваме, че бог ще ръководи нещата в Латулук добре. Осланяй се на него и мисли винаги за думите му: „Не убивай!“. Бъди здрав и нека бог е с теб, сине мой!

Чувствавам, като че ли отец Ригор е свалил тежък товар от мен, дишам по-леко и се осланям на мъдростта на съвета му. Струва ми се сега, като че ли виждам света по-ясно пред себе си.

Като вървя по поляната между църквата и училището, срещам Унгало, забързана към мен. Истинска радост е да се гледа как леко тича тя, как синята ѝ рокля танцува и се люшка, а белият вълчи знак свети на слънцето. Но аз не съм дошъл да я взема, макар че така трябваше да бъде.

Ръка за ръка слизаме по посипания с пясък път към училището. Пред стълбата срещаме свещеник Джеферсън, младия учител по резба, който се спира и говори малко с мен. Обаче в очите му се появява сянка от неодобрение, когато вижда Унгало да стиска ръката ми, и след няколко незначителни думи той ми пожелава добър път и продължава пътя си към църквата.

След като поздравих учителката и домакинята, и всички други и им представих Ху-вик, отивам с Унгало в столовата, където никой не ни смуцава. Сега аз ѝ разказвам за плановете си и обещавам, че ще се завърна пак по времето, когато цъфтят мечовидните лилии. И най-сетне се осмелявам да произнеса моя въпрос: дали ще иска тогава да ме придружи в Латулук?

Очите ѝ поглеждат към пояса ми, тя се засмива по свойствения за жените начин и казва:

— Та един вожд не пита дълго за такова нещо — той взима онова, което пожелае, и го задържа. Обаче аз ще те драскам, Канук, ще ти скубя косите и това ще бъде ужасно мъчително за теб — ти нямаш представа колко страшна ще бъде!

Но тези думи не ме обезпокояват. Очите ѝ и нейният радостен смях са ми достатъчен отговор. А когато окачвам разпятието на шията на Унгало, тя е застанала засмяна и толкова близо до мен, както никога не съм и мечтал до този момент. Тя хвали моята работа и казва, че не може да разбере как съм могъл да оформя така живо лицето на разпнатия. Обаче както стои така и държи в ръцете си разпятието, усещам, че тя иска да ми каже и нещо друго, но че се затруднява да намери думи за това. Аз мога да прочета това по очите ѝ, от които напират сълзи, и по устните ѝ, които треперят, както се смеят.

— Канук, скъпи мой — казва тя най-сетне, — сега ти вече съвсем ли си се отвърнал от вярата на нашите бащи? Ясно ми е, че белият бог ти е много скъп.

Въпросът ѝ ме учудва. Никога не бих помислил, че подобни неща може да обезпокоят една жена и се чувствавам неподготвен да

отговоря на такъв сложен въпрос.

— Вярно е, Унгало, белият бог представлява много нещо за мен и не ми е лесно да дам правилен отговор на въпроса ти. Защото даже на мен самия не ми е ясно. Но тъй като не зная какъв отговор би бил по-приятен за теб, мога да бъда честен. И в този случай искам да опитам да извличам от всичко най-доброто. И макар сега да съм вожд на моя народ, не съм се опитал да му натрапя нашето ново учение, защото самият аз не зная кое е по-доброто. Нашият шаман все още може да бие по чародейния тъпан и да пее на ветровете, когато се събираме на тържества и танци. И ти трябва да ми простиш, Унгало, ако си очаквала нещо друго от мен. Това е моят отговор. А сега искам да зная какво те потиска.

— О, Канук! Тогава и на двама ни е еднакво зле. Ние вярваме и все пак не вярваме. Отначало беше по-лесно — всичко, което казваха белите, звучеше така вярно и правилно. Но сега това не е вече така ясно от само себе си. Белият бог наистина е все още велик и чист за мен, но към неговите служители съм с променено чувство. Те не ми се виждат вече така велики и безгрешни. Не, свещениците тук са също така лицемерни като висшите духовници и учените, за които четем в страниците на книгата. Ти не вярваш това, Канук, но аз ги познавам по-добре от теб. А щом като неговите служители не са по-добри, тогава не е леко да се вярва изцяло и на учението, което те проповядват.

Ужасявам се от това, което казва Унгало, и тъкмо искам да я попитам кое й дава повод за такава тежка присъда, идва домакинята и ме поканва в кухнята да се храня със Со-ку и останалите и аз я последвам натам с тежки мисли в главата.

Ху-вик и Унгало стоят на пристана и ни махат за сбогом, когато привечер напускаме залива. Аз преглъщам и усещам някакво чудно парене в очите, когато виждам как синята рокля на мостика става все по-малка и най-сетне изчезва.

Със Со-ку имаме много неща да обмислим, докато стигнем в Номе. Той трябва да узнае защо аз не се завръщам в Латулук и го моля да ме разбере. Той не може да разбере защо не предпочета да убия Огарес, вместо да вървя по мои пътища, но изказва увереност, че вождът на Латулук не от страх постъпва така. И той ми обещава да бди над моя народ, най-малкото докато Огарес спи. Той ще се погрижи да

бъдат поставени капаните за лисици и ловът на елени да почне точно на време. Той ще предаде всичко, което съм му казал, на майка ми и на Пана.

Два дни по-късно стоя с Джибсън върху палубата на разменния кораб и гледам как градът Номе изчезва в далечината, докато ние плаваме на юг. Далеч зад нас виждам една малка риболовна лодка със светещо кормило да танцува в бурното море. Това е Со-ку със своите мъже, които в борба с насрещния вятър си пробиват път към северозапад по посока на нос Принц Уелс. Аз се помолих богу да им даде попътен вятър, но той не изпълни молбата ми. Вместо на тях, той го даде на разменния кораб, който плава еднакво добре, както срещу, така и с вятъра.

---

[1] Св. Елмов огън — светлини, които се появяват по върхове на кули, мачти и др. остри предмети, вследствие изпразване на електричество при въздух, наситен с електричество от високо напрежение. — Б.пр. ↑

ПРАВИ, КАКВОТО ИСКАШ, КАНУК

Това е земята на белите, където никога не пада сняг и тревата расте по всяко време. Където покривите на къщите могощо се издигат чак до облаците на небето и където всички хора винаги така бързат, като че ли търсят спасение от някаква голяма опасност. Върху лицата им е изписано безпокойство, а усмивката им е безрадостна и нетрайна. Макар въздухът да е топъл и мек, те имат вид, сякаш носят зимата в себе си и аз съм убеден, че сърцата им мръзнат. Всичко, което съм чувал някога за тази земя, ме е изпълвало с учудване. И често ми се е струвало, че разказват само онова, което прави впечатление на нас, които нищо не сме видели и нищо не знаем там горе съвсем на север, и като че ли невинаги са се придържали към истината. Може би са изпитвали известно удоволствие, виждайки очите ни да се разширяват от учудване. Не знаех нищо със сигурност, но съмнението ми нарастваше, колкото разказите ставаха по-многообразни.

Когато напускам заедно с Джибсън разменния кораб в шумното пристанище на Сийтл и изкачвам улиците на града, изведнъж ми става ясно, че нищо, което съм чул, не е било преувеличено — че не могат да се намерят думи, за да се опише изцяло онова, което виждам. Не съм имал никаква представа за него, ето защо ми е липсвала и всякаква възможност да го повярвам или разбера.

Шумът по гъмжащите от движение улици и силната миризма, която пари носа ми, разбъркват главата и потискат сърцето. Джибсън ме държи за ръка при пресичане на улиците и говори спокойно за маловажни неща, докато се промъкваме през навалищата.

Цялото ми тяло трепери от някакъв ужас и едва мога да следя думите на Джибсън. Отначало мисля, че шумът, който ни връхлита от всички страни е, което ме плаши и кара тялото ми да трепери, обаче след това разбирам, че всъщност очите на тези хора ми вдъхват страха. Тези хора, които бързат около нас, които са построили всички тези къщи до небето, които са създали всички тези чудни неща с техните

сръчни ръце и с тяхната запъхтяна бързина, намират все пак време да обърнат лице към мен и да ме изгледат с изпитателни очи.

Защо оглеждат те някакъв си незначителен ескимос, щом като за очите им има толкова далеч по-забележителни неща? Та нали въпреки всичко те не могат да разберат по моята парка и по моя пояс, че това е вождът на Латулук, който стъпва със своите мокасини по твърдата улица? Даже и в Номе не всички хора са в състояние да разберат подобни знаци. А въпреки това мнозина се спират и се взират подире ми, побутват придружаващите ги, сочат към мен и ме следят с техните ледени очи.

Джибсън ме въвежда в голяма къща, където ме представя на един мъж, който се нарича Тревор. Седим в голяма, светла стая, по средата на която се намира дълго писалище, а покрай стените — много етажерки, изпълнени с книги и документи. Столовете, на които седим, са ниски и меки като тревата в тундрата, но въздухът в стаята е задимен и топъл. Джибсън и Тревор дълго разговарят за много неща, които едва разбирам, но все пак схващам, че всичко се върти най-вече около моржови зъби и ескимоски резби. Преди всичко Джибсън има думата и прави впечатление, че другият жадно се вслушва в думите му. Когато се изправят и си подават ръце, чувам как Джибсън моли Тревор да се отнася любезно с мене. След това той подава и на мен ръка, пожелава ми благополучие и щастие в работата и си отива.

Тревор е по-нисък от Джибсън и не говори така шумно. Движенията му са гъвкави като на лисица, а гладко избръснатото му, тлъсто лице е загадъчно и притворено. По всяка вероятност той е доста по-млад от Джибсън и дрехите му са по-чисти и по-скъпи. Очите му са студеносини, но се отнася към мен любезно и няма за какво да му се сърдя.

Той ми показва една стая, в която ще живея съвсем сам. Едно легло с вълнени одеяла и бял чаршаф ми напомнят за Талмик, също и една лавица с книги и едно писалищно бюро, но изгледът от прозореца е съвсем друг. Тук не виждам нито тундри, нито море, а само хаос от къщи, преплетени улици и хиляди димни стълбове, които се издигат към небето.

Тревор ме извежда в града и ми купува нови дрехи. След това ме придружава до моята стая и ми показва как се обличат и как се нарича всяко парче. Той се шегува с мен и се опитва да прикрие гърления си

смях, когато вижда учудването ми, че трябва да се изкъпя, преди да облека новите дрехи. А след като съм се изкъпал, в стаята влиза един друг човек и аз трябва да седна гол на един стол, докато той ми подстриже косата и ме избръсне.

Когато след това, вече облечен, стоя пред голямото огледало на вратата на гардероба, не вярвам на собствените си очи. Къде е отишъл Канук? Там стои и ме гледа от огледалото един съвсем чужд човек. Наистина човек обгорял от слънцето, но той е облечен с добре изгладени дрехи като белите, носи бяла риза, червена вратовръзка, лъскави обувки, има добре вчесана коса и пули кръгли, учудени очи. Не, това не може да бъде вождът на Латулук!

Аз съм объркан и радостен, удрям се по коленете и се смея. Толкова лесно ли е било да се превърна в бял човек?

И това особено чувство в новите дрехи. Те са леки и така прилепнали към тялото ми, сякаш съм гол. Единственото, което ми създава затруднение, са обувките. Те ме стискат и издават дразнещ шум, щом тръгна из стаята. Но Тревор казва, че скоро ще свикна с това. А когато излизаме на улицата, никой не извърща очи, хората минават край мен, без да обръщат глава, и никой вече не ме сочи.

Тревор ме отвежда на едно място, където мога да се храня, и жените, които обслужват, ми говорят точно както на всички наоколо. В Талмик се бях научил да се храня по начина на белите, което тогава ми изглеждаше мъчително и смешно, но сега се радвам, че мога да се справям.

Вкусът на храната е като в Талмик, силната миризма на подправките се изкачва в носа и раздрава глада ми, а Тревор се поусмихва на моя благословен апетит. Той не яде много, но приказва почти през цялото време по своя спокоен, бавен начин. Изглежда, че той схваща кои точно неща е необходимо да ми се изяснят, защото приказва повечето именно за такива неща, и почти не мога да му задам въпрос, той вече говори за онова, което бих искал да зная. Сигурно е много умен човек. След като сме се нахранили, той става, подава ми вестник и ми казва, че мога спокойно да поседя още малко. До утрешния ден не било нужно да мисля за работа, казва той и ме оставя с любезно кимване. Изглежда, че и той както всички останали бели носи същото безпокойствие в тялото си. Дано не ме обхване и мен тая суетня, докато живея в тяхната страна.

Вестникът мирише така силно, че ми иде да кашлям — вестниците, които четяхме в Талмик, никога не са мирисали така, и си мисля, че миризмите ще ме измъчват най-много в страната на белите. Опитвам се да чета, но съдържанието на вестниците никога не ме е интересувало особено и затова скоро започвам да наблюдавам тълпата през прозореца.

Накъде тичат всички тези хора? Дали бързат толкова, защото искат да строят къщи, които да стърчат още по-високо в небето? Или са загубили радостта си и бързат сега отново да я намерят? Зная ли! Обаче суетенето им продължава и аз се питам кога ли собствено имат време за живеене.

Облечени в бели престилки, стоим в една голяма, светла зала и работим от сутрин до вечер. Ние сме много мъже, не познавам още всички по име. Навсякъде по дългите маси лежат моржови зъби и лъщят под светлината на много лампи.

На първо време заниманието ми се състои в това, да изрязвам различни фигури, които сега се използват като модели за работата на останалите. Тук не се изрязва много с нож и длето, само най-фините детайли изрязвам с инструментите си. Иначе шумни машини придават на твърдите моржови зъби формите, за които са определени.

Купове от готови фигури растат върху масите и цялата ми дейност се състои в това, да ги оглеждам подробно, преди да изгравирам на всяка фигура моя инициал. Струва ми се, че е нередно да поставям моя инициал върху всички онези предмети, които са изработени от машините и от другите работници. Но Тревор най-строго изисква да го върша. Та нали аз съм бил този, който е изработил моделите и е следял всичко да бъде изработено добре и редовно, преди да се полира и опакова, твърди той. И аз искам да вярвам, че това, което казва Тревор, е правилно.

През работно време Тревор е рядко между нас, но понякога идва, оглежда работните, маси, брой касите с готовите резби и ми задава въпроси. Когато му отговарям, често пъти разбирам по беглата му усмивка, че е доволен от мен. Но намирам, че е доста странно аз да бъда отговорник в ателието; когато Тревор го няма; та нали всички други са бели хора и повечето са по-възрастни от мен. Все пак, щом желанието на Тревор е такова, то едва ли може да се промени.

Никога по-рано не би ми се и присънило, че бели хора ще се съгласят един ескимос да ръководи работата им, още повече в тяхната собствена страна. Почти всички се отнасят любезно към мен и нито веднъж не съм срещнал противоречие от когото и да било, дори когато намеря за нужно да обърна внимание за някоя погрешно или несръчно издялана фигура. Наистина, няма нищо, от което да се оплача.

През обедните почивки се храним общо в едно по-малко помещение до ателието. Тогава езиците се отпускат и от моите другари по работа бликат шеги. Не всякога разбирам смешките им, но когато ги разбере, намирам, че животът е весел и се смее от сърце.

Повечето пъти мълчаливо слушам другите, но понякога те пожелават да им разправам за нашия живот там горе, в леда, и всред тундрите на Севера.

С удоволствие правя това и виждам как те жадно, се вслушват в моите истории. Езикът не ми причинява вече съществени затруднения, все по-леко намирам думи за мислите си. И когато им разказвам за пътуванията при бурно море на лов за моржове, и аз самият изпитвам известна радост. Струва ми се тогава, като че ли пак се люлея със Со-ку и Мега и с всички останали в някоя риболовна лодка. Тогава човек лесно може да забрави, че се намира в земята на белите и че има само половин час обедна почивка, защото притеснението още не ме е обхванало.

Веднъж разказвам за онзи лов на моржове през лятото, когато Огарес завърза крака ми и бях повлечен в морето. По израза върху лицата на моите другари можеше да се установи как те със затаен дъх следят страшното ми пътуване под водата, как ми се удаде да се освободя и как екипажът на Со-ку ме намери застанал върху убития морж. Тогава Фергюсън, който е само няколко години по-възрастен от мен, се изсмива и казва:

— Ти лъжеш така умело, че почти сам си вярваш, Канук!

Червеният дявол на гнева избухва в мен, удрям с юмрук по масата и му изсъсквам:

— Такова нещо не се казва на ескимос. Вземи си думите назад!

Отначало той поглежда учудено, но после ми се изсмива подигравателно право в лицето. Това е премного за мен — удрям го с юмрук по устата. Презрителното му хилене веднага престава и той се нахвърля върху мен, като разкъравените му устни бълват проклетия

срещу мен и всички въшливи ескимоси. Но моите мускули са изопнати за отбрана и се защитавам без усилия. Не му се удава да ме удари или да ме сграбчи. В разпалеността си той скоро показва непредпазливост и се открива, засилвайки се да нанесе силен удар върху главата ми. Това е случаят, който очаквам. Навеждам се бързо под издигнатата му ръка, обхващам шията му с ябленска хватка и го изхвърлям във въздуха през гърба си. Той се строполява със страшен плясък върху коравия каменен под и остава така да лежи неподвижно.

В това време вратата се отваря и влиза Тревор. Той застава за малко и спокойно ни изглежда, след което праща другите на работа и ме замолва да остана. Изливам вода върху главата на Фергюсън, и когато той най-сетне отваря учудено очи, чувам Тревор да издава въздишка на облекчение.

След като Фергюсън се свестява до там, че вече може да се отпрати, накуцвайки, до ателието, Тревор затваря вратата и ми показва часовника си. Отдавна е минало времето за обедна почивка. Историята за лова на моржове бе дълга и сложна, боят с Фергюсън също трая доста време, а след това и свестяването му със студена вода отне също няколко минути. Очаквам Тревор да ми даде добър урок.

Но гласът му е спокоен както обикновено, докато обяснява, че не е позволено да се предизвикват такива караници на работното ни място и че аз не бива да занимавам другите с моите истории повече от половин час, определен за почивка. След това той излиза и говори с Андерсън, един от по-старите резбари. Не мога да чуя какво си говорят, но зная много добре, че се отнася до мен и до сбиването.

От този ден вече Андерсън е отговорник в ателието, когато Тревор отсъствува. Аз не съжалявам много за тази промяна и извършвам работата си, както и преди. Струва ми се обаче нередно, дето Тревор не е вече така любезен с мен както беше преди и дето не разговаря вече с мен за нищо извън работата и за ония неща, които не може да не бъдат обсъдени. Та нали аз не съм излъгал и при това не Тревор хвърлих на земята.

Тази несправедливост ме направи самотен и мрачен.

Когато самотата ми дотежи твърде много, пиша вечер дълги писма до Унгало. Разказвам ѝ за живота си в страната на белите, за работата и за всичко забележително, което съм видял или чул. И се старая да съчинявам писмата в шеговит и закачлив дух, за да не би тя

да си помисли, че живея тук с помрачено сърце и че тая копнеж в кръвта си.

Написал съм вече много писма до Унгало, но досега не съм получил никакъв отговор. Все пак това не ме обезпокоява, защото пътят до Талмик е дълъг, а зная, че сега, когато зимният лед е заключил морето на Севера, пощата трябва да пропътува последните хиляди мили до Номе и Талмик няколко седмици на кучешки шейни. А след това писмото на Унгало трябва да измине също такъв дълъг път обратно. Но, когато пиша на Унгало, аз намирам голяма разтуха в усамотението си, а и писането на езика на белите ми се удава все по-лесно.

В неделните дни обикновено излизам с влака извън града, сред горите и планините. Гората е най-хубавото нещо, което намерих в страната на белите. Та аз никога не бях виждал живо дърво, преди да дойда тук, а само онези изгладени от водата трупи без външна кора, които западният сибирски вятър изхвърляше от морето.

Ала тук те стоят изправени, устремени към небето, и клоните им са зелени и красиви. Понякога лежа на гръб върху мъха под дърветата и наблюдавам как облаците плуват по небето над люлеещите се върхари. Гората е като живо същество, корените на дърветата се люлеят под мъха и ми навяват сън и мечти. Клоните ми заприличват на ръцете на отец Ригор и като че разпростират длани за благословия над мен и над потъналата в зеленина земя. Вятърът шуми из гората и ми напомня за псалмите под черковния купол в Талмик, а дъхът на смола и елхови игли изпълва ноздрите ми с благоговение, както тамянът. Тогава дишам дълбоко и ми става чудно леко на душата.

Скитам далеч из околностите и гледката на пасбищата гали очите ми, а носът ми се радва на приятен аромат, излъчван от цветята и горите. Изпълвам бележника си със скици на множество цветчета и дървета и си мисля колко хубаво ще бъде, когато покажа всичко това на Унгало.

Един ден заговарям на Тревор за това, което ми е обещал Джибсън. Нали той бе казал, че ще мога да се уча, за да стана скулптор и голям художник. Както върви сега работата, не мога да забележа, че изучавам нещо ново. Тези резби, с които се занимаваме в ателието, по

никакъв начин не са достатъчни, за да ме направят по-сръчен. По-скоро обратното, защото Тревор не ме оставя да влагам толкова труд над фигурите, колкото искам аз. Изглежда, че за него най-важно е количеството. И понякога, когато гравирам инициала си на готовите фигури, имам чувството, че върша нещо нередно.

Зная, че Джибсън пак е на път по море и че не мога да говоря с него. Затова сега искам отговор от Тревор, какво собствено са възнамерявали те.

Докато говоря, очите на Тревор стават тесни като чертички, а лицето му се изчервява и придобива по-затворен вид от обикновено. Когато ми отговаря, гласът му е груб и висок, и думите му текат по-бързо от друг път.

— А, значи ти не си доволен, Канук? — казва той. — Да не би да не е достатъчно за един беден ескимос, че е могъл да дойде тук, да живее, да се храни и да ходи облечен като бял човек? Работата ли не ти харесва? Ти трябва да си доволен, че не те изхвърлих тогава, когато преби до смърт Фергюсън и се държа като див звяр. В такъв случай ти щеше да умреш от жалка гладна смърт. Защото сигурно не си толкова глупав да мислиш, че може да си намериш друга работа, когато улиците гъмжат от хора, които нямат нито храна, нито работа? Не, ти си най-неблагодарната мърша, която някога съм вземал на работа при мен! Прави, каквото искаш, Канук! Или отивай да си гледаш работата и ще бъдеш спокоен и доволен, или се качвай в стаята си, навличай старите парцали и да те няма!

Тревор явно ме държи в ръцете си. Искам да изкарам до настъпване на пролетта, след това ще си замина при Унгало и в Латулук. И затова се покорявам мълчаливо. Но като виждам гримасите по лицето на Фергюсън, чувствавам как омразата пламва като огън в мен.

Идвам вече до извода, че майка ми и Пана, в края на краищата, все пак са били прави — разбирам, че белите не ми желаят доброто. Те само лицемерят и си дават вид, като че ли желаят доброто, докато сърцата им са изпълнени с хитра пресметливост. Те търсят само своята собствена полза. Сигурно са имали на ум да извлекат някаква полза за себе си и тогава, когато са убивали собствения си бог. И може би оттогава ги е налетяла тази припряност, караща ги постоянно да гонят радостта, която вече никога не ще намерят.

Исках да се науча да обичам белите, но сега ги мразя. Нека белият бог и отец Ригор ми простят! Не мога да се променя.

БЕЛИ ПРИЯТЕЛИ

С течение на времето започвам да опознавам доста добре града. Самотата често ме прогонва на улицата и понякога слизам с трамвая на пристанището, където се разхождам и оглеждам параходите. Досега не виждам кораба на Джибсън, но често там има параходи, които пристигат от Аляска и разтоварват кожи и риби. Но естествено, докато ледът прегражда Беринговото море, те идват сама от южна Аляска. Миризмата на техните товари изпълва въздуха с нещо добре познато, което ме стопля и радва. И всеки път си мисля с приятен трепет за онзи ден, когато ще стоя пак на някоя палуба и ще знам, че разлюляният път води назад към север — у дома, при свободата и Унгало. Долу на пристанището при параходите се чувствавам по-близо до моята страна, но същевременно зная, че колкото по-често отивам там, толкова по-здро носталгията забива ноктите си в мен и ме разкъсва.

По улиците край пристанището има много ресторанти и кръчми, където около масите се тълпят какви ли не моряци и работници. Не пия ракия, но понякога изпитвам удоволствие да седна в някоя кръчма и да се храня, да слушам музиката и хорската глъчка и да чувствавам жизнерадостното настроение около себе си. Изглежда, че белите хора изпитват в кръчмата онази радост, която иначе им липсва, и там очите им светят.

В „Дивата котка“ стои дребен чернокос човек и свири на цигулка, а келнерите като бързоноги лисици сноват между масите с техните подноси.

Един нисък мъж с оредяла коса и светлосини очи седи срещу мен и върти празна чаша между пръстите си. Той тананика леко по мелодията на цигуларя, като че сам за себе си, а на лицето му е отпечатано някакво особено изражение — или скоро ще се засмее, или ще заплаче.

— Пей с мен! — казва той и ме поглежда.

Обаче аз не зная нито думите, нито мелодията и затова не мога да изпълня желанието му. Тогава той се провиква към тезгяха и показва два пръста. Веднага пристига един келнер и поставя пред него две пълни чаши. Той бута едната към мен и казва:

— Пий, чужденецо, така ще пропееш!

Започвам да съжалявам, че и в този случай не мога да постъпя така, както иска. Вероятно той е също така самотен като мен и лицето му придобива едва или не тъжен израз, когато казвам, че не пия. Той е вече пиан и след като изпразва двете чаши, заспива на масата, поставил глава върху ръцете си.

Не зная на какво се дължи, но този мъртво пиан непознат човек с дрипави и изпоцапани дрехи събужда особени чувства в мен. Той е бял човек, за когото не зная нищо, но въпреки това ми харесва. Навярно е съвсем различен от всички други бели хора, които съм срещал досега. И когато един от келнерите идва и го вдига от стола, за да го изхвърли, аз не позволявам, а го хващам под мишниците и по-скоро го понасям, отколкото извеждам навън на улицата. След като не се събужда от разтърсванията, извиквам кола и го откарвам в моето жилище.

Той лежи в леглото ми и спи няколко часа, а през това време аз седя до масата и чета. Когато най-сетне се събужда, той не показва такова учудване, каквото бих очаквал и, изглежда, че опиянението му съвсем се е изпарило. Той си разтърква очите, оглежда стаята, повдига се на лакти и се засмива, като казва:

— Ей! Весел чудака си ми ти! Не пееш и не пиеш. И въпреки това, завличаш у дома си пиан, непознат човек? Как се казваш, другарю?

— Канук.

— Канук ли? Ама че смешно име. Но все пак сигурно се наричаш и още някак другояче?

— Да, Синът на ветровете — отговарям аз и чувствавам, че това ще му прозвучи още по-странно.

— Син на ветровете? Не, да си кажа право... дяволска работа е тая! Не си ли пил все пак, макар че не пожела да се чукнеш с мен? Е, все едно, това си е твоя работа. Аз, естествено, бях се насмукал като дявол. Но аз се наричам Оле Скарнес и това е моето истинско име, с което съм кръстен, а не някакво поетично бръщолевене за разсейване на махмурлука. Имаш ли бира в къщи, моето момче? — казва той и спуска краката си от леглото.

— Не, нямам. А независимо от това, дали ми вярваш, или не, аз се наричам Канук, Синът на ветровете — отвръщам аз и се усмихвам.

— Добре, добре, разбира се, че така се наричаш. Но сега ще дойдеш с мен у дома и преди да се разделим, ще се превърнеш в Син на бурите и ще се сродиш със слънцето и луната. Ти си весел дявол и ми харесваш. В къщи имам бира — казва той и започва да си обува обувките.

Обаче, като се изправя, успява да направи само няколко крачки и тупва на земята.

— Това проклето вино, с което се налях! Удря в краката — казва той, когато му помагам да се изправи.

Вкарвам го в асансьора и слизаме до улицата, където спираме една кола. Обаче, като казва адреса, става смешно. Той живее срещу мен.

Стаята на Оле Скарнес е голяма и е разположена най-отгоре под гредите на покрива. Тя е едновременно работно помещение и спалня и е изпълнена с различни чудновати неща. Стените почти изцяло са изрисувани с червен молив — скици на огромни глави, голи женски тела, нежни детски фигури и мъже с развити мускули и рошави бради. Това са множество хубави работи, на които не мога бързо да се наситя. По протежение на едната стена е разположена работна маса, върху която лежат различни инструменти, разхвърляни безразборно около недовършени глинени фигури. Там са сложени и стомни с вода, а куп мокри парцали лежат до масата.

Не е нужно да питам, тъй като сам разбирам, че Оле Скарнес е скулптор. Полупияният човек, който сега се клатушка из стаята и измъква бутилки и чаши, е художник. Такъв, какъвто исках да стана, когато дойдох тук — какъвто вярвах, че ще стана. Оле застила една масичка пред леглото. Той поставя между бирените бутилки бял хляб, масло, сирене и студено месо. Като привършва с това, притегля стола си до масичката.

— Сине на слънцето и на вятъра! Ще бъда твой покорен слуга, ако ми окажеш честта да седнеш край сиромашката ми трапеза, да вкусиш хляба ми и да почетеш бирата ми. Моля! — казва той и се покланя заплашително ниско.

Той сяда на леглото, отпушва една бутилка и я изпразва на един дъх, без да я отдели от устата си.

— Ааах! — изпръхтява той и си избърсва устата. — Но сега, дявол да го вземе, трябва да ми кажеш как се наричаш!

— Наричам се Канук.

— И си Син на ветровете?

— Да, това е...

— Слушай, сега вече не си забавен — прекъсва ме той. — Не можем ли да се сприятелим?

Разбирам, че цялата работа е объркана и търся изход, за да му обясня всичко. Зная, че това ще бъде дълга, изморителна история, която един пиян човек не ще има необходимото търпение да изслуша докрай. Оле се взира начумерено в мен и разбирам, че сега чака отговор. Напъвам си мозъка, дано намеря средство, което да го принуди да ме изслуша.

— Аз съм вожд на Латулук...

— Не, гръм и мълния! — прекъсва ме той отново. — Какво по дяволите си пил? Трябва да е било скитавабо — нали така индианците назовават тяхната огнена вода?

— Да. Но аз не съм пил нищо по-силно извън горчивата бира, която ми предложи ти. А сега те моля да ме изслушаш, Оле Скарнес. Аз съм ескимос от...

— По дяволите! Няма ли най-сетне да престанеш с тези дрънканици? — подхвърля той. — Следващият път ще се превърнеш в бяла мечка?

— Щом не можеш да ме изслушаш, тогава ще бъде най-добре да си отида. Не може да продължаваме така през цялата нощ — казвам аз и се готвя да стана.

— Не, не, разправяй приказки, колкото искаш. Ще те слушам търпеливо, ако само ми обещаеш, че най-подир ще ми кажеш как се наричаш — изръмжава той и поставя примирително ръка на коляното ми.

Той седи притихнал и дъвче един сандвич, когато започвам моята история. Старая се да бъда по възможност кратък и все пак да кажа всичко, което е необходимо, за да може да разбере кой съм. И скоро забелязвам как движението на челюстите му застива, как очите му се разширяват и разбирам вече, че съм му наострил ушите и мога спокойно да продължа разказа. Обаче Оле вече не само слуша

търпеливо — той поглъща думите ми — и когато свършвам, бирата на Оле е изпита, и нов ден започва да се виделее през прозореца.

— Канук, приятелю мой, това е фантастично! Трябва да ме извиниш... Трябва да се видим пак — заеква той, когато си подаваме ръце за сбогуване. След това той се търкулва на леглото и заспива. Преди да си отида, аз го нагласявам, разкопчавам яката на ризата му и го завивам с одеяло.

Много ми се иска да вярвам, че когато изтрезнее след спането, Оле ще си спомни за мен, и че отново ще се видим. Колкото и да бе пиян, все пак той бе слушал, бе се помъчил според силите си да проследи моята дълга история. И когато свърших, той не се съмняваше вече. Не, той ще си спомни положително за мен. Та нали паметта му беше в пълен ред, когато се събуди в стаята ми. Нали си спомни, че не съм искал да пия и че не съм се чукал с него.

Виждам често сега рисунките с червен молив по стените на Оле Скарнес — виждам ги, щом само затворя очи. Меки сенки и преливащи се линии, красота и дръзновение. Необяснимо ми е как една ръка с няколко черти на кредата може да улови даже светлината, която блести върху едно голо човешко тяло! Аз мислех, че мога да рисувам, но сега разбирам, че съм се мамел. Мога само да чертая линии. Да уловя светлината и въздуха, които дават живот на формите, не мога.

Сега имам нов копнеж, който не е лесно да бъде задоволен.

Всяка седмица, когато другите получават възнаграждението си, Тревор ми дава по няколко долари за джобни пари. Той заплаща наема на стаята ми и сметките в ресторантите, където се храня, така че в това отношение нямам грижи, но щях да бъда по-доволен, ако получавах заплатата си по същия начин, както моите колеги, и ако можех сам да се грижа за разноските си. Джобните пари не са ми достатъчни, във всеки случай никога не остава нещо от тях. Даже да не получавах седмично повече от Фергюсън, пак бих могъл да живея добре по този начин и щях да имам възможност да слагам по няколко долари настрана. А несъмнено моята работа е по-тежка от тази на Фергюсън и изисква повече знания. Той само сортира резбите, увива ги в хартия и ги опакова в сандъци, почиства ателието и извършва покупки за Тревор. Бих могъл спокойно да върша неговата работа.

Много бих искал да говоря с Тревор върху тези неща, но не смея. Може би в такъв случай ще ме изхвърли на улицата и къде ще отида тогава? Не, очевидно ще трябва да изчакам времето си, докато дойдат пролетта и Джибсън. Разбира се, не мога да попреча мисълта за тази несправедливост да не се върти често в главата ми.

След като е изминало времето, в което би трябвало да получа писмо от Унгало, загубвам вече самообладание. Отивам при Тревор и питам дали не е пристигнало писмо за мен.

— Не — казва той, — не е пристигнало. Унгало сигурно те е забравила. Духовните господа в Талмик сигурно са я освободили от всички злини, нали разбираш. Нали беше казвал, че Унгало е красива — не можеш ли да си представиш, че и чернодрешковците са открили същото?

И Тревор се смее, като че ли е измислил добра шега.

— Е, да — продължава той — та ти знаеш, че ако пристигнат писма, ще ги получиш, без да става нужда да питаш. Но недей да жалиш за едно невярно създание, Канук! Тук можеш да намериш колкото искаш жени, които да те утешават, и те ще бъдат радостни, ако имат възможност да сторят това.

Когато напускам кантората на Тревор, изпитвам желание да си разкъсам дрехите и да крещя от болката, която гори в мен. Не искам да повярвам такова нещо за Унгало, а все пак — защо тя не пише?

Какво имаше предвид Унгало, като говореше за лицемерната святост на проповедниците? Предчувствие ли е било? Знаела ли е тя още тогава нещо, което да е във връзка с това? Чувствувам се като вълк в любовен период, който отправя воя си в тундрите, а не получава отговор.

Може би Тревор само си е правил шега с мен — та той няма възможност да узнае нещо — сигурно е говорил за жените изобщо. Той не познава Унгало, а и писмата ѝ положително ще дойдат, стига само да имам търпение, докато му дойде времето. Опитвам се да се утешавам, но времето изминава, а писмата на Унгало не пристигат.

Сега често се събирам с Оле Скарнес. Понякога седим в „Дивата котка“, но най-добре се чувствувам горе в оголеното ателие, където направих първите си опити в рисуване с червена креда. Оле намира, че показвам напредък, а и аз понякога чувствувам, че се приближавам до целта, към която се стремя. Непохватността на пръстите ми

постепенно се изгубва, а очите ми улавят светлини и сенки, за които по-рано не съм и подозирал, че съществуват.

Отначало трябваше да скицирам глинените произведения на Оле, докато той седеше до мен и ме упътваше да боравя както е необходимо с кредата и блока. Като забеляза колко усилия полагам, за да се покрият изцяло контурите и детайлите с предмета, той се засмя и каза по свойствения си тих, сух начин:

— Не бъди така ужасно страхлив, момче. Глинените фигури не ще скочат да те издраскат, ако се отклониш малко. Минавай само с кредата по хартията, но при това ръката ти да бъде лека като крило, тогава ще видиш, че ще успееш.

В този миг той ми даде ключа за един нов свят, който бавно се разкриваше пред мен.

Посред ателието, върху сандък, покрит с кървавочервената покривка от леглото на Оле, седи една гола жена. Това е Ода, роднина на Оле, която понякога вечер се съжалява над нас. Тя е и висока, и стройна, и руса, и истинска благодат за очите. Когато не седим с нашите кредити и блокове пред нея, тя навлича някоя от работните престилки на Оле и подрежда ателието или приготвя храна за нас на газената печка, която се намира в ъгъла при вратата. Тя има весел нрав и почти винаги пее, а когато се движи, тялото ѝ като че ли танцува.

Тази вечер съм доволен от скиците, които съм направил, въпреки съзнанието, че особено много не съм се напъгал. Кредата лежеше полека от всякога в пръстите ми, а рисунъкът излизаше като от само себе си. Не мога да разбера как стана това. През цялото време бях като унесен и гледах как светлината играе около тялото на Ода, докато блясъкът на бялата ѝ кожа правеше контурите по-меки и ми се удаде онова, което търсех отдавна — докосване до съвършенството. Това, което улових сега, не бяха само мъртви очертания — това бяха светлина, въздух, красота и живот. Бях създал нещо добро. Оле ме потупва по рамото и ме хвали, а Ода ме поздравява и ме притиска към себе си. Обаче радостта, която изпитвам сега, не е такава, че да ме кара да танцувам, да скачам — тя е изпълнена със спокойствие, необичайна и объркана.

Ода иска да направи дребна забележка по моята скица. Между портрета и лицето ѝ не съществувала приликата, която обикновено съм постигал. Да, вярно, това е тя и все пак не е тя. Това е — велики боже,

та това е лицето на Арук! Каква чудна сила е водила ръката ми тази вечер? Как е възможно на тази хартия да са се оформили чертите на Арук от ръка, която е искала нещо друго? Арук ми се усмихва както в онази нощ, когато я улових при крайбрежните скали в Латулук. И споменът изплува със светлината на огньовете, с белите тела, танцуващи върху тревата, докато тъпанът на Пана пее в нощта. За миг мога да почувствувам топлината от ръцете на Арук около шията си, когато се притисна в мен... Светлина на огньовете и бели тела... Червена креда и бяла хартия...

Мисли ли Арук за мен тази нощ?

От време на време Оле се запива по цели дни и тогава нищо не може да се направи. Понякога се случва даже да го задържат в полицията и да отсъства дълго, а междувременно аз редовно се качвам, чукам на заключената врата на ателието и намирам живота без Оле досаден и тъжен.

Когато се появи отново, той се втурва в работа, като че ли нищо друго не съществува за него и тогава може със седмици да не влиза в кръчма. Той сигурно щеше да изкарва добра печалба, ако се владееше повече и си намереше ателие, в което да може да изпълни всички поръчки.

Сега той дяла каменните си произведения под един сайвант някъде в предградието. И трябва да влачи глинените си модели, след като ги изработи, чак дотам. Нерядко се случва те да се повреждат при пренасянето и така много труд отива на вятъра. Той трябва също така да мъкне инструментите ту тук, ту там и често се случва да забрави нещо на едното място, когато се нуждае от него на другото. Наистина, Оле си обърква живота.

В единия ъгъл на ателието лежи върху поставка женска глава от бял мрамор. Оле казва, че това е една от младежките му работи, и то от най-добрите. Така, както той е ваял, преди да удави изкуството си в ракия ѝ да се унизи дотам, та заради ежедневиия хляб да украсява портали. Това е хубава глава, но аз не мога да открива нищо толкова особено в нея. Очевидно не мога да дам правилна преценка, защото Ода ми беше разказала, че на Оле предложили едно малко състояние за главата, когато я изложил за пръв път. Но той не я продал. Той би могъл и сега, стига да поиска, да я продаде и да получи необходимата сума за по-добро ателие и по-прилична работна обстановка. Защо

въпреки всичко той не го прави, си е негова работа, и би било може би проява на нетактичност, ако го запitam. Защото човек защитава най-интимните си тайни понякога по-упорито от живота си.

Ода работи в една библиотека, където помага на любознателни читатели от града да намерят интересуващите ги книги.

Откакто се запознах с момичето и аз започнах да взимам книги оттам. А тя полага за мен големи усилия, когато трябва да ми достави исканата книга. Ако не може да се намери в нейната библиотека, тя пита в някоя друга или просто ми я купува. Често тя ми препоръчва да прочета някоя книга и след като я прочета, оставам изненадан, че тя разбира кое ми харесва и какво е нужно да зная.

Не мога да си представя вече живота в страната на белите без Оле и Ода. Те ме накараха да разбера, че и между белите съществува доброта. Доброта, която не търси егоистична полза, и приятелство, което не крие задни мисли.

КОЙ НАПРАВЛЯВА СТЪПКИТЕ МИ?

В страната, където няма сняг за топене, пролетта се прокрадва бавно и почти незабележимо. Секват дългите зимни дъждове, в градските паркове почернелите клони на широколистните дървета се раззеленяват. С всеки изминат ден въздухът става по-топъл и облеклото на хората се променя. Първи изчезват шлиферите, а скоро след това виждам, че мнозина отиват на работа и без сако. Жените потропват със ситни крачки по улиците с високите си токчета, без чорапи, и шарките на роклите им светят като пролетни цветчета в сред тълпата. Но тези промени настъпиха така постепенно, че аз нямаше да ги усетя, ако не търсех жадно всички признаци, по които можеше да се предскаже идващата пролет.

В Латулук е все още зима, но някой ден пролетта като буреносен вятър ще връхлети от юг, и тогава не ще бъде нужно да се следят признаците ѝ. Пролетта в Латулук със своята могъща сила може да събуди дори мъртвите. Когато реката се разпуква, тя реве като хиляди разгорещени от страст моржове и се впуска разпенена и неудържима към морето, където гърмът на разчупения лед предвещава пролетния бяг на светлите води. И дивите патици едва успяват да се огледат в локвите между тревистите могили на тундрите, когато вече цялата земя е покрита със зеления кожух на лятото. Наистина пролетта в Латулук е нещо друго — нищо не може да се сравни с кея!

Никога не съм изчаквал пролетта с толкова свито сърце и с такъв копнеж, както тук. Работата при Тревор ми става все по-досадна и всяка сутрин, тръгвайки за ателието, усещам как отвращението и нежеланието ми нарастват. Все още липсват писма от Унгало и аз загубих надежда, че ще ги получа някога. Сега чакам вече само Джибсън.

Тревор прави добри сделки. Неговите предмети от моржови зъби се разпращат из цялата страна и търсенето е по-голямо, отколкото бихме могли да произведем. Той си купи нов автомобил, а бюрото му е

преместено в по-голямо помещение, близо до ателието. Често го чувам да си свирка и пее, а и отношението му към мен е по-любезно.

Една вечер Ода влиза с мен в един магазин, където се продават ескимоски предмети, защото смята, че ще се зарадвам, като ги видя. На витрината се чете „Истински изделия на ескимоското изкуство“. Влизаме вътре и намираме красиво подредени по етажерки и маси Треворовите фабрично произведени фигурки от моржови зъби. Не е трудно да се разпознаят. Повдигам една фигурка на бяла мечка и виждам собствения ми знак, гравирани върху основата. Да, знакът е истински, това е вярно. И срамът, който изпитвам като го гледам, е също така истински!

Търговецът зад щанда ни се покланя и с мазен глас говори за стоките си. Той поставя пожълтелите си от цигарен дим показалец върху моя знак и казва, че това било знак на някакъв вожд, че вождът на Латулук, който живеел някъде далеч, далеч на Север, сам го бил гравирал. Ето защо работите били очевидно истински, по това не можело да има съмнение. Фалшификати и неистински работи нямало по щандовете му. А и срещу цената не могло нищо да се каже! Тридесет долара, моля ви, за произведение на изкуството, моля ви, изваяно от един вожд! Помислете си само за опасностите, на които се излагат закупчиците, кръстосващи тази далечна страна, където демонизмът на дългата зима властвува над езичниците и където смъртта дебне на всяка крачка кучешкия впряг! Помислете, тридесет долара за такова нещо! Това е почти подарък...

Ода и аз се поглеждаме и излизаме. Тя сигурно разбира доста от това, което чувствавам, невъзможно ѝ е обаче да схване всичко. Или тя разбира, че аз съм измамник? Един вожд, който не се задоволи само с това да изостави народа си, когато може би му е бил най-необходим, но още и ограбва най-охотно една част от доходите му. Защото сигурно никой не пита вече там горе за резби от моржови зъби, откакто страната е наводнена с Треворовите дреболии. Положително вече и истински работи не биха могли да намерят пазар. Количеството, което разпратихме през зимата от ателието на Тревор, е сигурно по-голямо, отколкото цялото племе на Латулук би могло да издяла за едно човешко поколение.

Наистина имам всичкото основание да нося знака на племето.

Когато виждам Джибсън да влиза в ателието, изпитвам такава радост, че кръвта нахлува в главата ми, но продължавам спокойно да си работя и чакам, докато дойде при мен и ме поздрави. Той си е все същият — с жизнерадостни очи, гръмогласен и мощен, и ме потупва по гърба, като казва, че е чул за големия напредък, който съм показал. Но не казва дали бих могъл сега да си стегна багажа и да се приготвя за отпътуване. И като виждам, че той се готви за тръгване, без да е споменал нещо за това, не мога да се сдържа — питам го какво собствено ще стане по-нататък.

Ледът бил закъснял тази година там горе на север, казва той. Щял най-първо да направи един курс до южна Аляска, преди да свърне на север, щял да се върне в Сийтл и тогава бих могъл да отпътувам с него, ако все още съм мислел за връщане в родината. И аз трябва да се задоволя с това.

Ако все още съм мислел за завръщане в родината? Какво иска да каже? Та може ли да мисля нещо друго?

След като Джибсън отпътува, Тревор ме извиква в бюрото си. Питаше защо не съм предал разпятията, които трябвало да донеса със себе си, когато съм дошъл от Аляска.

— Та никой не е питал за това — отговорих аз. — Но те все още са в стаята ми.

Той ме помоли да ги донеса и, когато ги поставям на масата пред него, започва да си играе самодоволно с белите образи на разпнатия, докато разговаря с мен. Сега му била дошла идеята, че бихме могли да започнем производство и на разпятия. И ме моли да изработя някакъв план за това. Първоначално за една пробна серия от пет хиляди парчета.

Опитвам се да му разясня, че разпятията не са така пригодими за машинно производство, че по-голямата част от тях трябва да се дялка на ръка и че за пет хиляди парчета ще бъде необходимо време повече от една година. Тогава той удря с ръка по масата и казва:

— Докога още ще трябва да ти обяснявам, Канук, че детайлите могат да отидат по дяволите. Плюй на короната от тръни, очите, ушите, пъпа и белезите от раните, и ще видиш, че машините ще направят всичко. Машините ще бъдат разпятия и ти ще имаш предостатъчно работа само да им нанасяш знака. Само веднъж почни!

Тревор взема в ръка телефонната слушалка и ми кимва да си отивам.

Обаче вечерта, преди да напусна ателието, ми съобщават да отида отново в бюрото. Влизам, а там седи някакъв непознат мъж и говори с Тревор. Тревор ни запознава и ме поканва да седна. Непознатият седи с фотоапарат и бележник в скута и ме разпитва за Латулук и за нашия живот там горе. Учудвам се малко, но отговарям на всичките му въпроси. Тревор казва, че господинът много би желал да види как изглежда истинска ескимоска парка и ме помолва да донеса моята.

Когато се връщам с нея, чужденецът би искал да види как изглеждам в нея; аз я навличам, Тревор вдига и нагласява качулката на главата ми и докато прави това, ме помолва да хвана разпятieto, което се намира в ръката му. Непознатият наблюдава с интерес и говори много. Той пита за Талмик и за училището и иска дори да му покажа как се кръстим там горе. Намирам това глупаво и безвкусно, но изпълнявам и това негово желание.

Тогава апаратът блясва и разбирам, че той ме е снел в момента, когато с едната ръка държах разпятieto, а с другата се прекръствах.

— Бих искал да имам снимка за спомен от вожда на Латулук — смеейки се, казва той.

Обаче настроението ми съвсем не е като на вожд, когато оставям двамата мъже в бюрото. Чувствувам се омърсен и подигран и лицето ми гори, бързайки по улицата с парка и главатарски пояс под ръка.

Да, Тревор и тук има право. Машините бълват разпятия. Белите кръстове заливат в равномерен поток масата чак до мястото, където седя аз и им бележа знака. Но що за разпятия! Разпнатият има вид на жаба, чиито членове са разтегнати в дължина. Главата му няма лице, а ръцете му са без пръсти. И върху най-ужасната карикатура, правена някога за белия бог, вождът на Латулук поставя саморъчния си знак! Хората ще закачат това на врата си и ще си показват един другиму как е изглеждал той, богът, когото са убили: Вижте, какъв жалък човек! Има ли още някой да се учудва, загдето сме викали „Разпнете го!“ Загдето сме го заковали на дърво, та да се отървем от него? Да,

наистина, това ще прилегне на тези бели лицемери, както ръкавицата на ръката!

Обаче какво ще каже за това самият бял бог? Ще каже ли той, че аз съм се държал добре? Или ще ме хвърли във вечния огън на ада?

Помътнява ли разумът ми, гасне ли паметта ми, замира ли всякакъв копнеж в тялото ми? Не зная вече докъде ще стигна така. Ето че се подчинявам вече само на чужда воля.

Ода и аз търсим тази вечер Оле. Влизаме от кръчма в кръчма, търсим, разпитваме, но никъде не го намираме. Най-после се връщаме и влизаме там, откъдето започнахме да търсим — в „Дивата котка“. Тук той се отбива най-често и ние предполагахме, че и тази вечер ще изплува отнякъде. Тук си дават среща художниците и поетите от града, чувствуват се като у дома в свободната обстановка, която цари на това място, и научават много неща за живота и света на работниците и моряците.

Тази вечер Оле положително е пак пиан. Иначе трябваше да бъде тук. Бяхме се уговорили вечерта да празнуваме заедно, защото на Ода се удало да продаде две от моите рисунки, които бе взела заедно с рамките при себе си в библиотеката, а такова събитие трябваше да закотвим в спомените си. Рядко човек е притежател на четири хубави двадесет доларови банкноти и тази вечер черпя аз.

Докато чакаме Оле, поръчваме бутилка вино. Чернокосият музикант изтръгва някаква сърцераздирателна мелодия от цигулката си и очите на Ода се задържат дълго в моите, докато чукаме чаши. Сините очи винаги ми са се стрували повече изпълнени с копнеж и помечтателни от други, а очите на Ода тази вечер са много сини.

Тъй като Оле все още ме идва, ние си поръчваме и нещо за ядене, а аз изпивам една голяма ракия, преди, да почнем яденето. Това се случва за първи път и лицето на Ода издава почуда. Може би тя мисли, че искам да се напия? Не, не бих искал да се напия — макар че това щеше да ми е все едно тази вечер — тази вечер всичко ми е безразлично! Искам да забравя всичко, което е било, искам да бъда весел, искам да се смее и да говоря с Ода, сякаш не съществува нищо друго. А за това може би помага ракията.

Ода има дълбок, мек глас, който слушам с удоволствие, и смехът ѝ възбужда радост и светли мисли. Дори когато говори за сериозни неща, лицето и остава открито и искрено, и не познавам друга жена, с

която човек може така лесно да се разбере. Макар тя да е малко по-възрастна от мен, все пак имам чувството, че сме на една и съща възраст, може би защото принадлежа към народ, чиито мъже узряват рано.

И така, Ода е на мнение, че трябва да се опитам да се освободя от Тревор и да си намеря работа, която ми харесва и е по-добре платена. Трябвала също така да помисля как да посещавам вечерните курсове на художествената академия, тъй като била убедена, че успехът ми е сигурен, ако поема този път.

Хората се изказали много похвално за моите рисунки, докато стояли в библиотеката и продажбата им трябвало да се тълкува като сигурен признак, че моят талант заслужавал по-добра съдба, отколкото да линее и пресъхва при Тревор.

Виното, ракията и вкусното ядене извършват своето, а близостта на Ода довършва останалото. Тя вярва в мен и когато го казва, поставя ръката си върху моята. Радостта ми избликва и ме зашеметява и сега вече животът едва ли може да ми се стори друг, освен весел и лек. Музикантът се е приближил до масата ни, полюлява бедра и се навежда над Ода, продължавайки да тегли лъка на цигулката. Черната му коса виси чак до раменете, а когато се заглежда в Ода, кафявите му очи изглеждат като очи на гладно куче.

Да, Ода може да си позволи да я заглеждат, очите не болят от това, защото тази вечер никой друг няма на масата си толкова хубава жена!

Вървим в меката лятна нощ край парка, около дансинга с неговите спирални книжни лампиони. Само музикантите се къпят в ослепителна светлина, а на дансинга лампионите хвърлят полуздрач и там се върти пъстра тълпа. Всички изглеждат весели, музиката прониква в телата им и ми се струва, че възбуждащият ритъм на барабаните се носи към мен в нощта като вълна на радостта.

Ода ме беше научила да танцувам горе в ателието на Оле, но досега не бях дръзнал да се опитам на място, където истински се танцува. Сега се осмелявам — тази вечер не зная какво е стеснение. И щом като ръката ми обхваща кръста на Ода, плъзваме се в разлюляния водовъртеж и се стопяваме вътре в шеметна радост. Тази вечер се чувствавам като бял човек, главата си държа високо, а в ръцете си — една бяла жена.

Сега е далеч до Латулук — по-далеч от всеки друг път. И вълчийт знак върху роклята на Унгало няма никакъв смисъл — това е сън, който никой не може да изтълкува.

Когато фенерите в парка започват да гаснат и последният танц свършва, вземаме кола и отиваме да видим дали Оле се е завърнал. Обаче намираме вратата на ателието заключена и стоим известно време в студения коридор. Щастлива вечер беше тази, даже грижата за Оле не може да приглуши опиянението, което чувствуваме, затова и ни е трудно да си вземем сбогом един от друг. И докато стоим така и се шегуваме над нощните преживелици, на Ода ѝ хрумва нещо: та тя има в чантата си ключ от вратата на Оле. Може би той спи?

Отключваме и запалваме осветлението. Не... Оле не е тук, леглото е непокътнато, а ателието подредено и чисто.

— По всичко изглежда, че не е бил пиан, когато е излязъл — каза Ода и се оглежда, сваля шапката си и поставя чайника на газовия котлон. — Искаш ли чай, Канук?

Чувствуваме се тук като у дома си. Помагам на Ода, постилайки масата, докато тя приготви сандвичи. Откриваме половин бутилка вино и две чаши в един шкаф — Оле сам си е виновен, че не стои у дома си и не пази нещата си.

Изпиваме чая, а след това вдигаме наздравица за Оле. Радостта обхваща сърцата ни и ние се смеем почти при всяка казана дума.

— За твоето щастие, Канук!

— За твоята красота, Ода!

Пием наздравици една след друга — за танца, за радостта през цялата нощ, за всичко, което ни хрумне — докато бутилката се изпразва.

Виното сгорещява главата ми, а очите на Ода блестят, когато ме поглежда. Погледът ѝ е като блясък на вълните, когато слънцето застава ниско и топло над Ябла... Държа в скута си блока за скици и търся да уловя загадъчната ѝ усмивка, но ръката, която държи сега кредата, е несигурна и непохватна, вдъхновението, лекотата са изчезнали от пръстите ми, аз нищо не постигам. А при това Ода ми се струва по-красива от всякога, така, както се е облегнала до стената, русата ѝ коса пръсната, като ореол около лицето, а мекотата на стройната и фигура ми се привижда като игрива вълна — изведнъж хвърлям блока и ставам.

Стаята и целият свят се люлеят. Коя сила ме тласка сега напред?
Какво направлява стъпките ми? Кой заслепява очите ми? Кой ми
връзва езика, когато искам да пея за красотата и щастието?

— Ода!

Тя вдига ръката си към лампата — една ръка, лека и мека, като
крило на птичка — светлината изгасва.

Отново чувствавам в ръцете си една чудна мекота. Дали това са
ръцете на Арук, които сега милват косите ми? Нейните устни ли са
тези, които срещам в тъмнината? Тя ли е тази, която шепне името ми?

Не. Тя не захапва ръката ми и не побягва от мен. И не посипва с
пясък скута си пред вожда на Латулук.

НЕ СИ СЪВСЕМ С УМА СИ, КАНУК!

Лениво се връщат мислите в главата ми, когато светлината побеждава съпротивата на очите. Слънчевите лъчи са запалили червената покривка на леглото и тя гори като огън край нас. Лицето на Ода е така близо до моето, че косата ѝ гали бузата ми, тя спи спокойно, дълбоко. Нощните спомени нахлуват в мен като вълните на щастието, и аз изпитвам почти страх, че нещо би могло да се случи и да ми ги отнеме. Бузите на Ода цъфтят върху ръката ми, и като я целувам, тя отваря бавно очи.

— Канук, вожде мой! — шепне тя и ме милва по шията. — Каква чудна нощ! И какво щастие, че днес е неделя — нищо бързо не ни предстои и никой не ни чака. Само ти и аз...

Когато се прегръщаме, изпитвам чувството, сякаш цялото блаженство на земята и небето се прелива в мен от мекото ѝ тяло. Необяснимото чудо ни притегля в омайващото си упоение. Задъхваме се от щастие и замираме в безмълвно задоволство.

Това ли е целта, към която съм се движил, откакто направих първите си стъпки около бащиното иглу? Това ли е целта, за която винаги съм копнеел, без да го съзнавам? На тук се насочиха пътищата ми след всички чудни лутания. Те преминаха през разочарования и мъчително безпокойство и трябваше да се покрива с грях и лекомислие, преди да достигна целта си.

Тук, върху тази кървавочервена покривка открих крайния предел на живота и на греха. Никога не ще мога да се издигна по-високо, и едва ли ще мога да падна по-ниско.

Аз, който толкова се стараех да изпълнявам повелите на белия бог, се превърнах сега в човек, който най-често му противодейства. Толкова силата на дявола и на белите хора ме е покорила. Че поставям знака си върху всички онези карикатури, които Тревор нарежда да се правят за разпнатия, е сигурно най-черният от греховете ми, но това, което се случи сега, приключението, на което се отдадох с такава готовност, не е далеч от него.

Възможно е сърцето ми да се е вкоравило вече, защото не мога да изпитам истинско разкаяние за онова, което сега се случи. И даже, ако ще трябва да горя вечно в ада, пак не бих искал да се откажа от това щастие.

Дали страхът от проклятието и душевната мъка така притискат гърлото ми? Въздухът в стаята е душен и тежък. Ставам, отварям прозореца, през който нахлува слънцето, и гледам лежащия под мен град, празнично спокоен и спящ, с почти безлюдни улици. Ето че камбаните на католическата църква започват да призовават за утринна литургия, и вълните на металните звуци преливат прозореца, изпълват стаята на Оле с гръмливия си хор, и това ми звучи като някаква проповед за второто пришествие, произнесена, за да пречисти тази стая и да прогони от нея греха и дявола.

През последните месеци не съм ходил често на църква, но сега, чувствавам го, трябва да отида.

Сядам на леглото и откривам на Ода душата си. Тя казва, че разбирала тревогите на моята вяра, но че не би трябвало това да помрачи щастливата ни сутрин. Тя се смее и съвсем не изглежда смутена от страха божи. Въпреки това, не мога да повярвам, че Ода, която е изпълнена с такава доброта, е лоша жена. Но тя казва, че не вярвала в ада. Тя ме хваща за ръцете, моли ме да вярвам в Божието милосърдие, и ми обещава да ме придружи в църквата.

Димът от тамяна се издига на сини облаци към купола, и песента на детския хор зазвучава радостно, почти тържествуващо, показвайки, че дългата служба привършва. Светлината на утринното слънце се процежда през многоцветните стъкла на шарени ивици в задимения въздух. Един от тези лъчи пада върху русата глава на Ода, която е седнала в женската половина, и косата и гори като огън в тъмното. Тя държи главата си високо изправена и нито, веднъж през време на молитвата не виждам да се навежда. Когато песента свършва, отивам към изповедната стаичка и заставам на опашката. Ода поглежда учудено, а аз се чувствавам някак особено до изповедната стаичка и чувайки отвътре мърморенето и звъна на парите.

Когато идва моят ред, влизам в тъмната стаичка и затварям вратата зад себе си. Опипвам за изповедното столче, което трябва да се намира пред завесата, разделяща ме от светия човек. Той седи от

другата страна и търпеливо чака онова, от което сърцето ми иска да се облекчи.

Имам много неща за изповядване, но най-дълго се задържам на големия грях, който ежедневно извършвам при Тревор с карикатурите на разпнатия. Ала свещеникът въпреки това не ме разбира. Той казва, че е виждал тези изображения и не е намерил нищо нередно в тях. Господ съдел всекиго според способностите му, казва, и той, свещеникът, бил сигурен, че това, което съм вършел, все пак служело на една добра цел. Обаче грехът от последната нощ по-трудно щял да намери опрощение. Никой грях не бил по-голям от греха на блудството, и някаква голяма жертва щяла да бъде необходима, за да се опростяло онова, което съм извършил.

Моят ужас от думите му се сплита с въпроса, къде съм чувал вече този глас, който звучи в тъмното срещу мен. Това е — да, разбира се, това е същият глас, който ми каза: „Бих искал да имам снимка за спомен от вожда на Латулук!“ Невъзможно е двама души да притежават този глас!

— Сине мой, времето тече, а има и други чакащи, които искат да ми разкрият сърцата си. Колко голяма е жертвата, която искаш да принесеш днес? — казва гласът зад завесата и издава нетърпение.

Останали са ми още само три двадесетдоларови банкноти, и аз му ги подавам през една цепнатина на завесата. Той пошумява малко с тях и след това казва:

— Жертвата ти е добра и ще задоволи всевишния. Грехът ти е опростен. Иди си в мир, сине мой, и недей повече да грешиш.

На излизане от църквата Ода плъзга ръката си под моята. Крачим мълчаливо по пясъчната алея към улицата, и като минаваме край няколко облечени в бяло деца от църковния хор, които продават църковни вестници, изваждам последния си сребърен долар и купувам един вестник. Протегнал съм си ръката, за да получа остатъка от парите, обаче момчето от хора се прави, че не вижда и се отдалечава. Поглеждам смутено след него.

— Не мислех, че си толкова загубен! — ми казва Ода и изтичва след момчето. То връща с неудоволствие парите на Ода, която ги пуска в джоба ми и продължаваме пътя си. Но тя не ме хваща вече под ръка, погледът ѝ е сериозен и почти недружелюбен, макар че говорим за незначителни неща.

Сядаме на пейка под дървото, хвърлило сянката си чак на улицата срещу църквата, аз отварям вестника и това, което виждам вътре, ме кара да си глътна езика. И Ода се навежда, за да види.

— Та това си ти, Канук! — извиква тя и хваща вестника, за да го четем заедно.

Снимката заема почти половин страница. Един човек, облечен в парка от еленова кожа, държи разпятие в едната си ръка, а с другата се кръсти. Това изглежда смешно и лицемерно. Под снимката се чете: „Набожният вожд, който гравира нашите разпятия (Виж статията на стр. 9!)“

Но статията е най-смешното от всичко. Тя разказва каква благодат носела работата на църквата за нашия народ в Латулук. Нито дума не бях споменал за това. Бях споменал само за църквата и училището в Талмик, където съм срещнал много дружелюбно отношение, че отец Ригор е мъдър и добър човек. Тук пише обаче, че цялото ми племе вярва в белия бог и че любовта му към него е голяма и крепка.

„Купете едно от тези разпятия, и така ще станете щастливи притежатели на истинска ескимоска резба, която с нейната примитивна форма винаги ще ви напомня за вярната любов на тези деца на природата към Него. Същевременно вие извършвате с това услуга на нашите бедни братя, като поощрявате занаята им. Цената възлиза само на дванадесет долари.

Получават се направо от Негово Преподобие Дж. Мийд, Католическата църква, Сийтл.“

Това, което чета, така ме смайва, че ми е трудно да обясня на Ода, по какъв начин се е стигнало до тази снимка. И очите ѝ се разширяват, когато ѝ разказвам за минутите в изповедната стаичка и за гласа, който разпознах там. Страните ѝ загубват цвета си, устните ѝ са тънки, стиснати, когато ме запитва:

— И какво трябваше да платиш за удоволствието, че си раздрънкал нашите тайни?

— Дадох му остатъка от парите, които получих за рисунките — отговарям аз.

— Ти не си съвсем с ума си, Канук! И този, който ти помага, е глупак!

Тя грабва чантата и ръкавиците си и ме оставя, без да каже нито дума за сбогом. Искам да я извикам, но гърлото ми сякаш е затиснато и тялото ми е като парализирано от някакво безпомощно изтощение. Тя се отдалечава от мен с бързи крачки и слънцето осветява стройната ѝ фигура, която се влива и изчезва сред множеството.

Самотен седи сега под дървото вождът на Латулук. Очите му са замъглени от сълзи, а сърцето му е празно и пусто.

Куражът ме напуска, когато влизам в бюрото на Тревор. Вестникът е в джоба ми, исках да го помоля за обяснение — какво са си представяли, като са ме направили за посмешище, само за да спечелят лична облага. Но не зная как да го изразя и единственото, което успявам да попитам, е, кога ще дойде да ме вземе Джибсън. Искам да си отида у дома, казвам аз. И това е наистина единственото, което искам в този момент.

Тогавя Тревор се опитва да ме убеди да остана за още една зима. Той ми обещава по-добра заплата, ако се съглася. Обаче той би могъл със същия успех да ме помоли да остана още десет зими. Това е еднакво немислимо. И когато чува, че не мога да се съглася с предложението му, той ме успокоява и уверява, че Джибсън скоро щял да дойде. Той само малко се бил забавил.

Задоволявам се отново с това, да продължа да чакам и пак отивам на работа.

Не срещам вече Ода, и макар че Оле сега отново изниква, тя никога не се показва в ателието. Един ден Оле ме запитва какво съм ѝ направил; тя не искала вече да чува нищо за мен, казва той. Заболява ме от това, но какво бих могъл да отговоря? Оле все пак не би ме разбрал, дори ако бих му разказал всичко.

Един ден Оле ме потърсва по телефона на работното ми място и ме моли да отида при него у дома му колкото може по-бързо. Имал да ми казва нещо важно, за което би трябвало, може би, да говорим насаме. Някакво чувство ми подсказва, че не са добри новините, които

Оле иска да сподели с мен, и се опасявам, че се отнасят до Ода. Веднага след края на работния ден аз се отправям бързо към него.

Не се отнася до Ода обаче. Отнася се до мен. Корабът на Джибсън, когато напуснал Сийтл, бил отплавал направо за северна Аляска и нямало да се завърне преди късна есен. Изобщо не е имал намерение за някакво по-ранно завръщане. Аз съм бил излъган. Оле разбрал, че преди зимата щял да замине за Номе още само един кораб, и той напуснал Сийтл след три дни.

Оле има много приятели измежду моряците и от тях той е научил за Джибсън и за последната възможност, още през тази година да се стигне горе до Номе. Той знае какво означава това за мен и затова ме е извикал тук, за да може да ми го каже между четири очи. Вероятно той си е помислил, че ще рухна от това ново нещастие. В първия момент аз самият вярвах, че ще стане така — исках да крещя и да изплача гнева и скръбта си — но сега се чувствавам самотен. Решението ми е взето. Тревор трябва сега да ми даде парите, които ми са нужни за завръщането. И той трябва да го направи още тази вечер.

Той има обичай да седи до късно през нощта и като виждам, че прозорецът свети, усещам прилив на горещо задоволство. Той сигурно е сам по това време. А ние двамата имаме да си поговорим за доста неща.

Тревор вдига учуден поглед, когато влизам. Нека, си мисля аз, скоро той ще бъде още по-учуден. Никога не съм се чувствувал така спокоен и решителен.

Изваждам църковния вестник от джоба си, разтварям го върху масата пред Тревор и го питам какво собствено са си мислили в случая. Той се прави, като че ли досега нищо не е знаел за тази работа, засмива се нехайно и казва, че би трябвало да се обърна към свещеника, за да науча каква му е била целта.

Той оспорва също така, че знае нещо около завръщането на Джибсън през това лято, и запазва невинно изражение и спокойни очи. Никъде не мога да го настъпя и гневът ми почва да кипи.

Когато го помолвам да ми даде пари за връщане, той се изсмива късо и казва, че трябвало да уредя това с Джибсън, когато онзи се завърнел. Той, Тревор, не бил поемал задължение да изпълнява обещанието на Джибсън. Все пак, трябвало сам да разбере това, нали? Или съм бил толкова глупав да мисля, че той, Тревор, би пожелал да се

меси в сделките на Джибсън! А между другото нищо добро не очаквало ескимоса, който нахлувал в бюрото на един бял човек и му държал тон, като че ли е измамен в нещо. Той ме приютил тук, дал ми дрехи и всеки ден ми пълнел търбуха с храна, откакто съм пристигнал от Севера. Та не съм ли имал срам във въшливото си тяло? Да не би пък да съм си въобразявал, че бих могъл да го сплеща? Той се засмива подигравателно и ми казва, че трябвало да се махна, преди да ме е изхвърлил навън.

Лека-полека бях привикнал на всякакви несправедливости, но подигравката чувствавах като удар в лицето, и тялото ми се напруга като за скок, докато бавно се приближавам към него.

Сега очите му придобиват обезпокоен израз и той отстъпва назад.

— Дай ми парите! — казвам аз.

— Навън, сатана, или ще телефонирам в полицията!

Обаче аз стоя спокойно пред него и изчаквам удобния случай, като междувременно го измервам с око. Той е наистина по-тежък от мен и може би по-силен, но въпреки това аз не се страхувам. Той няма моята ловкост и ръцете ме сърбят да се вкопчат в недостойната му плът.

Когато той вдига телефонната слушалка, аз откъсвам жицата от стената, като очаквам, че сега ще се нахвърли върху мен. Но той още се колебае и се оглежда безпомощно. След това дръпва един линеал, който виси на стената и замахва към главата ми. Без усилие спирам ръката му, хвърлям се приведен към него, жаден за бой, обхващам тялото му и го хвърлям на земята. Той пада с тъп шум на пода, измъквам му линеала от ръцете, и докато той да успее да се изправи на крака, започвам да го употребявам по онзи начин, който искаше да приложи той. Отначало се опасявам, че ще се строши, но се оказва, че линеалът е жилав и от доброкачествено дърво. Тревор вие кучешки под ударите ми, които сега свистят като бързи камшици върху ритачното с крака тяло, и устата ми не престава да съска проклетия над жалкия червей, който сега се гърчи в краката ми.

— Ти, подли лъжецо! Ти, сатанински кръвопицецо! Ти, дяволско оръдие! Прави, каквото искаш, Канук, ми беше казал веднъж. Можеш ли да си спомниш, Тревор? Сега можеш да усетиш какво правя! Ето ти... и пак... и пак!

По-рано, отколкото очаквах, той моли за милост, а аз не мога да бия човек, който трепери за живота си. Обещава ми парите за пътуването, само да го пощадя.

Стенейки, той куцука до бюрото си, охка от болки, изтегля едно чекмедже и започва да търси. Но когато отново се изправя, държи в ръката си револвер, а не пари. И на мутрата му е отпечатано презрително хилене, виждайки смущението ми.

— А сега, Канук, ще отидем заедно в полицията — казва той. — Там ще разкажа една отлична история. Ще имаш доста време да размишляваш за това, което направи, преди да се видим пак...

Аз съм отново излъган. И гневът ми от това е по-голям от страха пред револвера — животът в този момент означава толкова малко за мен — и аз пак се отправям към него.

— Не смееш да стреляш в мен, Тревор! Не смееш...

— Стой, Канук, или стрелям! Аз...

— Не, не смееш, не смееш.

Той ме допуска да се приближа твърде близо — остава ми още само една крачка, когато виждам да се вдига дулото — и ръката ми пада върху оръжието в същия момент, когато се чува изстрелът...

Барутна миризма ми щипе носа, усещам парещ болка в бедрото, докато се боря с него и опитвам да изтръгна револвера от ръката му. Ние падаме и продължаваме борбата на пода, няколко изстрела изгърмяват от оръжието в ръката му. Но никой от тях не улучва друго, освен тавана и стените, и когато най-сетне револверът е в ръката ми, стоварвам приклада върху черепа на Тревор. Тогава той рухва и не помръдва повече.

Седя треперещ на ръба на масата и наблюдавам бялото лице с отворената уста и празните очи. Сега той лежи там, великият, могъщият Тревор. Сега той не ми се подиграва вече. Сега той опозна вожда на Латулук. Смя се така, че в стаята ечи, но не изпитвам радост, това е само нещо, което напират в мен и иска да получи въздух, затова се смее. Главата ми е объркана — мислите ми не намират вече изход, те се въртят около жалкия вързоп, който лежи там на пода — около този презрян дявол.

Почти не забелязвам кръвта, която се стича по крака ми и се превръща на локва върху дъските. И всички тези хора, които стоят на

вратата и викат, и се надкрясват, не ми правят впечатление. Аз само седя там и се смея на Тревор.

Един мъж влиза в стаята, навежда се над Тревор, опипва го и се ослушва.

— Умрял! — казва той, оставя една джобна кърпичка върху револвера, който лежи на земята, и го увива, преди да го постави в джоба.

Скоро цялата канцелария е пълна с хора, и двама мъже поставят белезници около китката ми. Нужно ли е двама да извършат такава лека работа, когато аз доброволно им протягам ръцете си?

Колата бърза по улиците на града, отстрани проблясват светлините на прозорците. Сега трябва да се смея за нещо друго: Аз напусках една страна, за да не извърша убийство, и дойдох в друга, където го сторих!

Така се смея, че колата кънти.

ПИЕМ МЪЛЧАЛИВО ЗА ДОБРИЯ БОГ

Не ми се удава за дълго да следя времето. Първоначално, за всеки ден, който изгасваше през прозореца, правех с нокът на палеца по една чертичка на ръба на нара. Но докато траеха разпитите, многократно ме местеха на различни места, където често трябваше да остана по много дни, и обърках сметката.

Прозорецът е разположен така високо, че с голямо усилие мога да достигна перваза с върховете на пръстите си. След това се надигам нагоре, свивайки ръцете си, докато успея да се хвана за решетката с едната, а после и с другата ръка. И макар че това ми причинява ужасна болка в ръцете, често висях там и гледам небето над мен и една стена с множество малки прозорчета, и двора, чийто паваж понякога блести почти като бял на слънчевата светлина, и потъмнява, когато вали. По средата на двора има едно дръвче, което беше зелено и правеше сянка с шумата си, когато дойдох в началото, но сега повечето клони са черни и голи, а листата, останали по тях, са пожълтели и се крепят така слабо, че и най-малкият полъх на вятър между сградите ги завърта във въздуха като снежинки. Скоро ще мога да преброя листата, които още се държат на клоните.

Често виждам по малките прозорчета срещу мен бели ръце, които се вкопчват в решетката, и между тях лица, които също като мен се взират навън към светлината. Обаче тези нещастници бързо се изморяват. Доставя ми известно удоволствие, когато установявам, че мнозина от тях се уморяваха и падаха, по три-четири пъти отново се показваха и изчезваха, преди моите изтръпнали от болка ръце да ме принудят да се върна долу на прашния каменен под. И затова смятам, че съм най-силният измежду всички онези, които лежат в големия затвор.

Съвсем не зная какво ще стане с мен. По време на разпитите и заседанията се говори много, но повечето от думите, които се употребяват там, звучат така чуждо и многозначително, че често не зная дали казаното е от полза за мен, или ме води към оня свят. Двама

мъже особено ме карат да се учудвам. Не зная нищо за тях, освен имената им. Единият говори толкова лошо за мен, сякаш съм негов личен враг, и в приказките си често и нашироко се спира на случая, когато свалих Фергюсън на земята. И смехът ми след убийството на Тревор той смята като най-главно доказателство за това, че съм бил закоравял и опасен човек, който би трябвало да се държи най-малкото под ключ, освен ако и другите не споделят неговото мнение, че би било уместно да увисна на едно въже и по този начин да се отърват от мен.

Другият говори само добро за мен и не съм го чул още да каже нито дума, която да не би могла да се изтълкува в моя полза. Понякога му се разрешава да идва при мен в килията, за да разговаря с мен, и тогава той ме убеждава да казвам по време на заседанията, че съжалявам за това, което съм сторил с Тревор. Щяло да бъде добре за мен, ако съм постъпил така, казва той. Но макар и на мен самия често да ми е чудно, загдето съвсем не мога да почувствувам разкаяние, трябва да кажа това, което е. Та нали Тревор искаше да ме убие и аз не мога да видя нищо нередно в това, че попречих на неговото намерение. Моят гняв бе толкова голям, че ударът, който му нанесох, излезе посилен, отколкото възнамерявах, а може би пък главата му да е била по-слаба, отколкото съм очаквал, но това все пак не мога да смятам като основание за разкаяние от моя страна. Защото, ако не бях го убил, в такъв случай вероятно аз щях да лежа там умрял, а Тревор щеше да лежи сега в моята килия. И не мога да разбера как така разкаянието щяло да ми бъде от полза. Не, не мога да се разкая — в това отношение не мога да послушам този човек. Но иначе му казвам повече от онова, което иска да знае, само едно премълчавам пред всички — за скъсаната телефонна жица. Когато ме разпитват за това, казвам, че не зная как се е случило и както разбирам, повечето са на мнение, че това е станало по време на боя с Тревор. Даже и мъжът, който говори най-строго срещу мен, смята, че съм прекалено невеж, за да мога да извърша нещо подобно с умисъл. А аз имам сигурното чувство, че би ми навредило, ако бих променил убеждението им относно това обстоятелство.

Раната ми вече е заздравяла и не ми пречи. Отначало лекарят идваше всеки ден и сменяше превръзката и този човек ми беше приятел. И макар често да ме болеше, когато той сваляше бинтовете и

натъпкваше раната с дълги марли, все пак жадно очаквах онзи час на деня, когато той идваше. Тон винаги ми говореше така дружелюбно и ме убеждаваше да държа високо главата си, каквото и да се случи. А сега, когато раната е вече заздравяла, не мога да изпитам радостта от това, защото не идва вече да ме наглежда високият човек с бялата престилка.

Често лежа на нара и мисля за Латулук. Надявам се от все сърце, че ловът на моржове е минал щастливо и през това лято и че моите хора имат достатъчно моржови зъби и кожи, та, щом дойде Джибсън, да получат в замяна срещу тях онова, от което се нуждаят. Сега съм убеден, че щеше да бъде по-добре, ако бях убил Огарес и бях останал при племето си, отколкото да дойда чак до тук, та да убия другиго. Тревор нямаше да ми причини никаква вреда, ако не бях дошъл тук, обаче Огарес винаги, докато е жив, ще бъде вреден за хората от Латулук. Мисля си също така, че ако бих могъл да вляза в разговор с белия бог, и той би бил на същото мнение. Все пак едва ли трябва да бъда упрекнат, че не съм могъл своевременно да предвидя и предотвратя това, което сега се случи, защото даже един толкова мъдър човек като отец Ригор не бе могъл да го предвиди. Обаче големият страх, който изпитвам от онези злини, които ми се случиха, откакто напуснах Латулук, ме кара понякога да въздишам и хленча тук на леглото. Често се моля на бога да се грижи за моя народ, да ми прости тежките грехове и да облекчи болката, която ме гори. Обаче той не ми отнема големия страх, а с всеки нов ден го увеличава и тогава разбирам, че това е наказанието за моите лоши дела. Но въпреки всичко не се разколебавам във вярата си, че той напълно и изцяло ме изслушва, когато се моля за Латулук.

Оле ме посети няколко пъти, но не можем да си кажем, което бихме искали, защото през цялото време, докато Оле е тук, надзирателят стои при вратата и дрънка нетърпеливо с ключовете. И той не знае нищо за деня, в който ще бъде произнесена присъдата ми, дочул е обаче, че искат да се изчака, докато се върне Джибсън, за да го разпитат относно връзките му с мен. Оле е издирил всичките ми вещи и ги е прибрал при себе си, откъдето мога да ги взема, щом ми бъде възможно. И той смята, че това не ще се забави още дълго. За един удар, от който е последвала смърт, не би трябвало да ме осъдят прекалено строго, смята той.

Един ден идва Ридли — това е човекът, който застъпва в заседанията моята страна, — и ми показва един документ, който можел да издействува за мен. Според това, което е писано в него, ще бъде пуснат на свобода, докато се произнесе присъдата по моето дело. Но при условие, че някой внесе за мен гаранция от две хиляди и петстотин долари, в случай че през това време се отклоня. Ридли има такова изражение на лицето, сякаш очаква да ме види зарадван от това обстоятелство, макар че аз трудно мога да се зарадвам на такова съобщение. Защото кой би внесъл тази гаранция? Зная един, който сигурно би го направил, ако имаше пари, и това е Оле Скарнес. Но откъде да ги вземе?

Не, не мога да разбера защо Ридли се труди за подобно нещо. Въпреки всичко, не ми остава нищо друго, освен да лежа тук и да изчакам присъдата.

И все пак ми става смешно, като се размисля за смисъла на тези пари. Ако някой внесе гаранцията и после аз избягам, какво собствено ще се заплати тогава с тези пари? Дали две хиляди и петстотин долари е цената на живота на Тревор, или на моята свобода? Или и двете заедно? Да, надявам се само, че Ридли ще прости безрадостния ми смях.

Няколко дни по-късно надзирателят отключва вратата и ми заповядва да тръгна след него. Отначало смятам, че се касае пак за разпит или заседание. Обаче в коридора са застанали директорът на затвора и Ридли и ме поздравяват по случай освобождаването ми. Щели да изминат сигурно още няколко месеца, преди да бъде произнесена присъдата ми, казват те, и според общото мнение тя нямало да бъде много тежка. В никакъв случай не можело да бъде повече от шест месеца затвор, казва Ридли. А ако той би имал нужната власт, изобщо съм щял да бъда оправдан.

Кой е внесъл гаранцията, не ми се съобщава — човекът не искал да се знае името му, отговаря на въпроса ми директорът на затвора. Подозирам, че това е Ридли, или лекарят, не мога да си представя някой друг, но най-приятно ми е да си мисля, че това е бил лекарят. И чувствавам особена топлина да ме облива при мисълта, че някой е бил готов да стори това за мен.

Излизам на улицата с чувството, че са изтекли много години от деня, когато за последен път съм се движил тук на свобода, и не помня

слънцето да е изглеждало някога така топло и мило, както тази вечер. Бавно изкачвам улицата към къщата, където живее Оле, и усещам, че ми се вие свят, като че ли съм пил твърде много. Тананикам и си пея и се усмихвам на себе си, макар че се намирам сред множество хора, а понякога забелязвам някое лице, което ме заглежда и отвръща на усмивката ми.

Днес щастието е благосклонно към мен, защото намирам отключена вратата на ателието и Оле си е в къщи, изцяло погълнат от работа около своите глинени скулптури. Той поглежда изненадано и поздравът му се превръща в сърдечна прегръдка. Докато му съобщавам какво се е случило, той слага на масата сандвичи и бира и налива за двама ни по чашка ракия.

— За свободата ти, Канук — казва той. — Не съм сложил в устата ни капка ракия, откакто ти бе за последен път тук, а това бе доста отдавна. Повече от три месеца, момче. И понякога съм се запитвал на кого от двама ни времето се е сторило по-дълго.

Познавам по цвета на лицето му и по спокойния му поглед, който ми отправя, че говори истината. За благо на Оле щеше да бъде по-добре, ако на света не съществуваше ракия, но вероятно съдбата е наредила да я има.

— Е, Канук, какво смяташ да правиш сега? — пита Оле. — При Тревор не можеш да почнеш отново. Там всичко е сега в застой. Вестниците из цялата страна бяха пълни с открития за тъмните му сделки, веднага след като ти му разби черепа. Вестниците ти донесоха най-доброто оправдание. Аз изрязвах по-голямата част от тях и ги залепих в една книга, която ще получиш за спомен от тази история.

Да, какво трябва да направя сега? Съвсем не мога да мисля още за това. През цялото време се надявам, че Оле ще ми предложи да остана при него, докато се чака присъдата. Обаче не се осмелявам да го помоля за това.

— Бягай в Аляска, докато още имаш възможност за това — съветва ме Оле. — В Латулук положително те очакват. Вярвам, че ще ти помогна да се настаниш в един кораб, който да те откара до южната част на страната, а след това ще се снабдиш с един кучешки впряг и ще се отправиш на север, както можеш. Когато не пиянствувам, работя като дявол, и затова сега имам възможност да ти заема пари за

кучешкия впряг и екипировката, които ще ти бъдат необходими за едно такова пътуване.

Ах, дали Оле забелязва с какво удоволствие бих изпълнил съвета му? Но въпреки това, аз не мога да го направя. Не мога да си представя по-тежко разочарование за моя поръчител от това, да ме няма тук, когато ще се произнесе присъдата. Тогава този, който е имал вяра в мен, ще трябва да плати двете хиляди и петстотин долари. И какво ще си помисли за мен? Даже умът ми не побира как Оле допуска, че мога да бъда толкова лош.

Седим така известно време и мълчим, а очите ми обикалят всички добре познати предмети в ателието. Няколко нови скици са закачени на едната стена, но иначе всичко е както по-рано, или почти както по-рано. По-прашно и по-неподредено е, но то е сигурно заради това, че Оле в последно време е работил толкова много. Но ми подсказва също така, че Ода не идва вече тук. Спомням си за щастливата нощ, която преживяхме заедно в тази стая, изпитвам копнеж и се чудя. Защо Ода ме изостави? Защо?

В това време забелязвам празната подставка в единия ъгъл на ателието — хубавата женска глава на Оле е изчезнала!

Сега всичко ми става ясно и нямам никакви съмнения, но все пак го разпитвам какво е направил с главата.

— Пратих я преди известно време на една изложба в Сан Франциско. Смятам, че най-сетне все пак ще я продам — отговори той, без да ме погледне.

— Ти си я вече продал, Оле. И ти си го направил заради мен. Смяташ ли, че аз...

— Спри, Канук! Защо мислиш, че това е само заради теб? Не може ли това да стане също така заради мен или заради някой друг? Когато създадох тази творба, бях един млад човек, който вярваше в живота, както може да се вярва само когато човек е щастлив. Може би ти вече си разбрал, че тази, която ми беше модел, е имала своя дял в моето щастие, а колко голямо бе то, не мога и да опиша — няма мярка за такива неща. То не се поддава на измерване с време — защото е без измерение като самата вечност. В същия час, когато тази глава ми донесе слава и почит, загубих жената, която ми позираше. Но щастиято, което тя ми подари, не може никой да ми отнеме. Аз запазих нейния образ и го превърнах през изминалите години в мой бог. Това

бе един добър бог, когото можех да виждам и на когото можех да говоря, когато си поисках. Това бе и бог, и жив човек за мен. Тя разбираше моето унижение и никога не ми е била по-близка, отколкото, когато съм бил пиан.

Приказвахме си колко щастливи бяхме, когато тя ми позираше, и всеки път преживявах отново времето, когато още вярвах в живота. Естествено, това е безумие, каквото е и всяко друго почитане на богове, било земни или небесни. Но всички ние се нуждаем от нещо, на което да се опрем в тежки часове, и тогава сигурно едното е толкова добро, колкото и другото. Когато научих от Ридли, че ще бъдеш пуснат на свобода, ако някой внесе гаранция за теб, си помислих преди всичко, че по този начин би имал възможност да избегнеш едно наказание, което колкото и малко, би представлявало тежка неправда. И в този смисъл си говорихме много с нея. Ние се съгласихме да направя това, което направих. И трябва да ми вярваш, Канук!

Тя го искаше. Тя ме помоли да го направя.

Не бива да правим нищо, което е против повелята на нашия бог, Канук, и сега те моля да не се противопоставяш на нейната повеля. Приеми го като заем! Твоето племе се нуждае от теб, може би навременното ти пристигане ще означава спасение за твоя народ. Знаеш ли в какво положение са те сега? Смяташ ли ти, че две хиляди и петстотин долари са прекалено много за един цял народ?

Трябва да замълча. Нямам какво да възразя. И ние мълчаливо вдигаме чаши към опразнената поставка.

ЛАТУЛУК СЕ НАМИРА НА ЗЕМЯТА

Дъжд шиба улиците, докато пътуваме през града и мракът тежко е обгърнал пристанищните складове. Колата спира и ние слизаме, Оле ме придружава до кораба, завързан към кея, но той не бива да се изкачи по мостика и затова оставаме дълго в тъмнината. Имаме много неща да си говорим и едва забелязваме, че дъждът ни мокри. По-вярно е, че никога вече няма да се видим отново, отколкото обратното, и може би това прави раздялата ни така тежка. Гласът на Оле е дълбок и спокоен, той си налага големи усилия, за да ме увери, че се радва, дето е могъл да ми помогне. Той ще чака с нетърпение писма от мен и аз обещавам да му пиша винаги, когато ми се удаде възможност.

— Сбогом, Канук! Внимавай добре и по-малко мисли за небето и ада, отколкото за онова, което вършиш. Латулук се намира на земята и сега трябва да намериш пътя натам. Пред себе си имаш дълго пътуване и единственото, което мога да направя сега, е да пожелаая пътят ти да е прав и гладък!

Чувствувам ръката на Оле топла и твърда и гласът ми е сподавен, като казвам:

— Сбогом, Оле! Благодарност за това, което направи! Ще мисля над всичко, което си ми казвал... Ушите ми никога не са били глухи за твоите думи.

Когато се качвам по мостика, чувам как избръмчава моторът на един автомобил, едно червено око изчезва нагоре по улицата, докато дъждът засипва града на белите хора.

Капитан Ховстед седи вече облечен в каютата си и ме очаква, както е уговорено. Никога по-рано не съм го виждал, обаче по описанието на Оле познавам, че човекът, който ме посреща на вратата, трябва да е капитанът. Той е с една глава по-висок от мен, лампата от тавана се отразява върху голото му теме, сребърнобяла къдрава коса опасва ушите му. Сухото му лице е набръчкано и обрулено от ветровете, но очите му са ясни и дружелюбни като на дете. Една длан, голяма и обемиста като меча лапа, стиска ръката ми.

— Добре дошли! Вие сте Канук, предполагам? — гласът му е мощен и силен като самия човек, думите му гърмят като барабан.

След като кимвам, той продължава:

— Да, но от този момент ти се наричаш доктор Спенсер и пътуваш, с цел да изучиш езика и битовите условия на индианците в Аляска. Никой друг, освен мен на кораба не знае кой си и ти естествено разбираш, че за никого от нас не ще бъде полезно, ако стане известно нещо друго. Оле ми разказа твоята история и ми е ясно, че не отнасяш у дома си радостни спомени от тази страна. Но смятам, че Оле има право, твърдейки, че никой не ще се потруди да те търси, след като се произнесе присъдата. Въпреки това, не вреди, ако се затрият всички следи. Предстои ти дяволско пътуване, момче, но аз се надявам, че ще го преодолееш жив. Обещах на Оле да ти помогна с всичко, което ми е възможно, и ще го направя, обаче най-лошото за теб започва, след като напуснеш кораба. Ти ще достигнеш Латулук едва след като си оставил зад себе си дълга и отгъпкана от тежки усилия диря.

Той нарежда да се донесе чай в каютата и докато седим там, разгъва географски карти, които е набавил за мен, очертава с червен молив най-благоприятния път на север и ме учи да боравя с компас. Капитанът е пътувал на младини много пъти из Аляска, но от тогава е изминало доста време и той се опасява, че ще намеря много неща променени в сравнение с това, което той помни. Най-добре щяло да бъде, ако бих могъл да използвам влака до Фейрбанкс, смята той, но както било сега положението с мен, би трябвало да избягвам бели хора и по-големи населени места, най-малкото през първите месеци, в случай че се откриело отсъствието ми и властите бъдели уведомени по телефона. Затова най-разумното било да сляза на суша в Анкорейдж, където той смята, че би могъл да ми помогне в покупката на кучета и екипировка. И след това трябвало да изчезвам на северозапад по посока на пустинните области. Ако съм имал щастие и ако снегът в горите не бил много дълбок, можел съм след няколко месеци да бъда в Латулук. Вече самата мисъл за това ми причинява замайване и пътната треска започва да кипи в кръвта ми. Виждам вече майка си пред мен, изпълнена от радост...

Призори се отделяме от кея и докато преплуваме пролива Сан-Хуан, ни посреща леко вълнение от морето, което принуждава малкия

двумачтов кораб на капитан Ховстед да се кланя за сбогом на крайбрежието. Стоя с капитана на командния мостик, наситеният със сол въздух изпълва гърдите ми и ми е така радостно, че бих искал да крещя. А до вчера лежах отчаян и с натезняло сърце на нара, заключен в големия затвор чаках наказанието си и безнадеждното положение помрачаваше мислите ми.

А днес съм вече на път за дома, на север, към Латулук, към свободата... О, щастието почти като ужас е нахлуло в цялото ми същество! Страхувам се, че всичко е само сън, че ще се събудя и ще видя над себе си квадратния отвор на стената с желязната решетка, през която се процежда дневната светлина.

Никога вече не ще пътувам до страната на белите!

Капитан Ховстед и доктор Спенсер се разбират добре помежду си. Те ядат и пият заедно, играят на карти и всеки ден имат дълги обсъждания върху плановете за Аляска. Когато минават заедно през някоя врата, винаги капитанът я отваря за доктора и чистачката на каютите получава множество и сложни указания относно това, какъв ред обича господин докторът. Капитанът наистина прави всичко възможно, за да осигури добро и приятно пътуване на господин доктора.

Понякога в играта на карти взема участие и Линдблом, първият кормчия. Той също е бивал в Аляска и има да разказва много неща, които могат да представляват интерес за господин доктора и ще му бъдат от полза, докато пътува през най-пустинните области. А господин докторът е много любознателен относно животинския свят в по-южните области на страната и тук кормчията е пълен сточни и добри познания. Той е бил на лов за лосове и мечки съвсем горе на Кускоквин и Юкон и е пътувал с кучешки впряг през горите отгатак при Танана и Рампарт. Докторът слуша доверчиво разказите му и си взема много бележки за неща, които биха били ценни да се запомнят.

Една вечер тримата седят около голямата маса и разговорът пак се върти главно около предстоящия престой на доктора в дивата област. Кормчията Линдблом кръжи около доктора и търси случай да почне да си говори на ти с един толкова изтънчен човек. Докторът явно забелязва това и е нащрек. Ясно му е, че като по-млад може всеки момент да очаква предложението на кормчията. Когато в даден момент кормчията запитва доктора, в кой университет е следвал, сам

капитанът намира, че държането му почва да отива много далеч. Затова прекъсва точно тогава кормчията и му заповядва да отиде и отчете лота^[1].

Лицето на кормчията прави въпросителна гримаса, докато си взема шапката и тръгва към вратата, но той все пак бърза да изпълни заповедта.

Когато вратата се тръшва зад него, капитанът поглежда доктора, намигва и казва:

— От това трябва да се пазиш, момче! Той не е паднал от круша, макар да полага всички усилия да се подмазва пред хората.

Да, д-р Спенсер внимава, той се чувства добре през време на пътуването и съставя списък за отделните вещи от екипировката, които ще му бъдат нужни, преди да започне пътуването на север.

Една студена сутрин, при съвсем ясно небе, корабът на капитан Ховстед навлиза помежду Кодиакън и Кенай в залива Кук. Доктор Спенсер стои на мостика и наблюдава как от морето изскачат покритите със сняг върхове, сърцето му бие лудо, очите му горят от радост. Когато кормчията Линдблом го заговаря, той не чува — сега той вече е на път на север и оставя зад себе си една дълга, дълга диря...

В Анкорейдж се налага докторът да остане на кораба, докато капитанът закупува екипировката му. Докторът не е понесъл добре суровия, студен въздух, затова трябва през това време да пази леглото...

Обаче вечерта, когато капитанът идва на борда и казва, че всичко е готово, докторът изведнъж се чувства толкова възстановен, че може да слезе с Ховстед на сушата, за да види какво е закупено за него.

Те вървят на лунна светлина през града и скърцането на снега под мокасините звучи на доктора като най-хубава музика, а блясъкът на снега изтръгва сълзи от очите му. И той си мисли, че ще бъде добре да остане известно време в тази страна.

Капитан Ховстед е оставил екипировката на доктора при един, поне на вид, полумалоумен индианец, който се нарича Тарроу. Индианецът изтегля една дълга плоска шейна изпод сайванта си и след това започва да я товари с екипировката по реда, определен от капитана. Тарроу зяпва с уста и се почесва по главата при назоваването

на всеки предмет, но след това послушно отива да го донесе. При товаренето той неочаквано се показва сръчен и опитен и докторът не може да прикрие учудването си, като вижда колко добре му се удава да подреди целия товар, да го покрие с платнище и да стегне всичко с въже. Накрая той пъхва блестящата нова уинчестърка най-отгоре под въжетата на товара и подпира чифт снегоходки на облегалото, което стърчи на задния край на шейната. След това отива да докара кучетата.

Първо идва с кучето-водач, висок и силен малмут със светла, рошава опашка, чиито дълги крачки предсказват бесен темп.

— Сатана се казва и хапе като дявол — казва Тарроу с неприятен, гъгнещ смях и го привързва най-отпред на тегличите. След това идва редът на Барроу. То е малко по-дребно и по-тъмно от Сатана, цветът му трудно може да се определи на лунната светлина, но за всички кучета може да се каже, че са сребърносиви и имат вълчи цвят на муцуните и по краката. Когато Тарроу свършва, петте кучета стоят пред товара и скимтят, като че ли питат накъде ще се тръгва сега посред нощ. Нито капитанът, нито Тарроу знаят как се наричат останалите три кучета от впряга, така че докторът може да ги назове, както му е угодно.

Обаче докторът малко се интересува за имената на кучетата, той е далеч по-учуден, като вижда, че кучетата са впрегнати в една редица едно зад друго. Доколкото разбирал, те трябвало да бъдат впрегнати на чифтове, а само кучето-водач да бъде отделено начело.

Тук капитанът бърза да обясни, че само далеч горе на север, в областта на тундрите, би могло да се пътува с такъв впряг, но тук долу в гористата страна трябвало всички кучета да се впрягат едно зад друго, за да се минава по-лесно помежду корените на дърветата.

Когато докторът проверява превръзките на снегоходките, Ховстед вижда, че той ги връзва с голяма сръчност. Това го кара бързо да се наведе и да поправи доктора, като бързо му пришепва, че той би постъпил добре, ако не показва такава голяма опитност, когато ще се движи със снегоходките. Докторът кимва одобрително, сваля снегоходките и ги поставя върху товара.

Тарроу трябва да покаже пътя на доктора извън града и да го придружи по крайбрежието на Ник Арм, като го остави нататък сам да продължи по течението на реката Йентна в посока на високите северозападни планини. Макар че за индианеца това означава повече

от сто мили пътуване, отиване и връщане, без да е бил предупреден преди впрягането на кучетата, той не прави никакво възражение. Като привършва прозявката си и се начесва до насита, той отива в колибата си, без да каже нито дума и донася онова, което му е нужно за път.

Капитан Ховстед проклина лошия лед в Ник Арм, иначе щял да стигне до там с кораба си, а това щяло да спести на доктора един ден път. Но от друга страна положението би могло да бъде и по-лошо, та по това време на годината да не могат да стигнат даже до Анкорейдж.

Тарроу не се бави много. Той поставя снегоходките си, уинчестърката си и една завивка от заешки кожи върху товара и казва, че е готов. Докторът и капитанът си подават ръце и си пожелават взаимно добър път. Тарроу стъпва отзад върху плъзгачите на шейната като кочияш, а докторът яхва товара. Индианецът подвиква на кучетата, бутва шейната и животните поемат надолу по улицата. Капитанът остава и маха с ръка, докато се изгубват зад един завой на улицата.

Дългото пътуване е започнало.

С времето на човек му става уморително да бъде доктор Спенсер. Той не бива да показва никаква опитност, свързана с този живот на снега. Той трябва да пита за най-простите неща и когато понякога сменя Тарроу, за да прави пъртина пред кучетата, често си заплита снегоходките и пада като малко дете на снега, при което индианецът в шейната се смее до задавяне. Привижда му се, че понякога дори и кучетата правят подигравателни гримаси.

След като сме прекосили реката Сутитна и си пробиваме път през пухкавия сняг покрай Иентна, започват възвишенията. Времето е все още хубаво и спокойно, ала на някого може да се стори, че студът е достигнал крайния си предел. Пътят е неравен и уморителен и откакто непрекъснато се изкачваме, забелязвам, че товарът твърде много затруднява кучетата. Често се налага и двамата да помагаме, за да отгълчем пъртина на най-трудните места. След цели три дни ние сме се отдалечили едва на петдесет мили от Анкорейдж, и след като пренощуваме, Тарроу ще поеме обратния път.

По пътя до тук почивахме и преспивахме в колиби и заслони, но сега започват безлюдните диви области и човек трябва да си приготвя бивака както може, под закрилата на гората. Тарроу построява бързо и сръчно един полегат покрив или „уйкърп“, както го нарича той, и

настила върху отгпкания сняг пласт борови клончета. Запалваме огън от сухи клони пред заслона, той напълва чайника със сняг и го окачва над огъня, а после дава храна на кучетата, които лежат като умрели в снега под дърветата.

Следя с жадно внимание всичките действия на Тарроу, за да мога да науча колкото се може повече.

Промъквам се в спалния си чувал, индианецът се е обвил в завивката си от заешки кожи, лежим и двамата върху постелята от борови клони и се взираме в звездното небе, а в това време гората пука от студа. Чувам Тарроу да пухти, което е сигурен признак, че размишлява и че скоро ще каже нещо.

— Уф! Аз чака голям вятър и много сняг, защото студено като дявол. Доктор Пенсер не отива далеч всеки ден! Нека снегоходки закачва, къде ляга. След това Тарроу намери умрял човек и свещеник може измоли душа на доктор в небето.

За първи път чувам Тарроу да произнася толкова дълга реч и забелязвам, че той е размишлявал дълго време и е положил големи усилия, за да се изрази. Вероятно иска да ми даде да разбере, че ми предстоят тежки дни, но съм сигурен, че ако би могъл да мисли достатъчно дълго, щеше да намери повесели думи за това, което е имал предвид.

Призори седя край огъня и пека сланина, а в това време Тарроу се стяга за завръщане в Анкорейдж. След като се нахранихме, той си връзва снегоходките, мята завивката си на гърба, взима пушката в ръка и като се обръща към мен, казва:

— Уф! Доктор Пенсер мисли за думи Тарроу окачва снегоходки.

— Да, да, Тарроу! Доктор Спенсер ще окачва снегоходките, но той възнамерява сам да си ги сваля. Сбогом и благодарност за съветите ти!

Когато виждам полюляващата се фигура да се изгубва надолу по нашата диря, изпитвам голямо облекчение. Взимам един вързоп дрехи от шейната и го поставям в огъня. Това са дрехите на един бял човек, които огънят жадно поглъща, и се налага да пухтя и да плюя, толкова мирише димът им.

Сега аз отново съм Канук. Нека дойде само голям вятър и много сняг, защото студено като дявол, аз въпреки това ще вървя на север. Ако Тарроу иска да намери снегоходките ми, ще трябва много да ходи.

Вървя отпред и отъпквам пътя между отрупаните, със сняг борове, а зад мен кучетата напредват задъхани, крачка по крачка, червените им езици висят от муцуните и по мустаците им е полепнал дебел скреж.

Изкачваме се на едно голо планинско било, където разрешавам на кучетата да починат, а в това време оглеждам околността. Реката лъкатуши дълбоко под нас и ми се струва, че забелязвам на отгатышния ѝ бряг една светла лента в снега. Тя изглежда като диря на шейна. Взимам отново картата в ръка и ако разчитам правилно, дирята, която върви покрай реката, трябва да води към прохода Импор. Торроу бе казал, че по това време на годината никой не пътува по нея. Дали е мислил...? Дали този дявол ме е заблудил?

Мислил ли е, че в такъв случай ще бъде по-близо до мястото, където би могъл да намери д-р Спенсер в снега? И аз се питам дали в действителност това, което той искаше да спасява, е било душата на доктора? Или може би парите, които той се е надявал да намери в един толкова изтънчен човек? Забелязах жадния му поглед, когато изтеглих кесията си и му платих за придружаването.

Избухвам в смях така, че кучетата се стряскат. Нека само ме потърси този дявол! И всичко, което ще намери, са копчетата и токите на един бял човек, който изгоря в огъня, след като се разделихме. Представям си този човечец как ще зяпне и ще се чеше!

Отправлям шейната надолу по посока на реката и така се измъчвам да запирам кучетата по наклона, че потъвам в пот. Един час по-късно се люлеем по една корава, заледена диря, по която кучетата се носят като върху дъсчен под. Сега мога да сваля снегоходките и да седна върху товара, а за кучетата въпреки това е леко и те поддържат добра крачка срещу течението на реката.

Когато студът започва да щипе лицето ми, вдигам качулката. Става ми приятно, връзвам главатарския пояс около кръста си и радостно отбелязвам как разстоянието до Латулук се стопява, докато зимното слънце свети студено и бледо над Иентна.

---

[1] Лот — инструмент за отчитане скоростта на движение на плавателните съдове. — Б.пр. ↑

НЕ ЩЕ НАМЕРИШ СНЕГОХОДКИТЕ МИ, ТАРРОУ!

Две нощувки след раздялата с Тарроу се намираме горе на прохода Импор. Дългото пътуване протече добре и благодарение на твърдата диря кучетата не са преуморени, а показват все още сила и голяма охота за теглене. Времето е все така студено и ясно, но горе на превала студът се чувствува по-силно, отколкото долу в гората, защото тук пронизващият вятър мете из планинските урви и няма нищо, което би могло да ни запази от него.

Снегът е толкова корав и стегнат от вятъра, че зад нас не остава никаква диря и на кучетата им е леко. Обаче понякога, когато преминаваме косо по планинския склон, става опасно да не се обърне шейната и това ми струва големи усилия — трябва да тичам покрай товара и да го подпирам. Кучетата теглят с желание, а мен ми е трудно да поддържам тяхната бързина. Ето защо понякога се налага да им подвижна да спрат, за да си поема дъх. Въздухът е толкова студен, че в гърдите боли, даже кучетата го понасят зле. Те скимтят и щом спрем, напират напред, с което си обяснявам, че надушват буря. Моля се на бога само тя да не ни връхлети в тесния проход. Това би било несправедливо и по отношение на Тарроу, защото тук никъде не мога да окача снегоходките си...

Ето, човек може да казва каквото си ще за ума на Тарроу и за начина му да преценява доктор Спенсер, но той не е бил лош пророк за времето. Защото там, където проходът се отваря и започва да се снишава на север, бурята е застанала като черен, демон и ни дебне.

Какво, дебне ли ни? Не, тя ни връхлита и преди още да съм разбрал ясно какво става, бурята е обърнала шейната, аз лежа на земята и виждам кучета и товар да изчезват под мен всред вихрушката. Аз викам, но кой може да надвика този страшен шум? Тогава напрегам последните си сили и се хвърлям срещу бурята, надолу по склона, където изчезна впрягът. Макар че смрачаването трябва да е още далеч, около мен става почти тъмно, но това е без значение, защото снегът,

който се върти под виещите напори на бурята, и без това не ми позволява да гледам. Опипвам слепешком и приведен напред си пробивам път, готов всеки момент да пропадна в някоя пропаст. Понякога съм хвърлен на земята и се чувствавам така лек, като че ли бурята би могла пак да ме отвлече нагоре по планината. Но аз се стремя надолу и понеже нищо друго не помага, продължавам да пълзя срещу вятъра. Трябва да намеря кучетата. Но къде да ги търся, като нищо не виждам и нищо не чувам, освен воя на бурята?

Студът прониква през дрехите ми и парализира тялото ми, скоро не ще мога вече дори да пълзя. Аз, който съм преживявал толкова много бури, който съм се борил с бурята още когато съм се учил да ходя, скоро ще легна тук безпомощен и охкащ и ще се предам на съдбата. Ако не намеря кучетата, това ще означава, че е настъпил краят. А как да ги намеря, като не мога вече дори да пълзя?

Дали земята на белите ме е направила слабоволен и ми е изсмукала мозъка от костите? Вече не съм в състояние дори да се изправя. Ветровете си прибират сина. Та аз нали винаги съм обичал ветровете...

Там до главата ми нещо се движи близо, струва ми се, че чувам скимтене на куче, но това сигурно е бурята, какво друго би могло да бъде? Искам да заспя, искам ветровете да ме отнесат със себе си... Не, сега усещам ухапване по ръката, чувам да лае куче... Това не може да е бурята... това... това е Сатана, който е застанал над главата ми и лае!

Откъде се вземат сега сили в мен? Изпълзявам покрай кучетата и като достигам шейната, изправям я и подкарвам впряга. Право надолу, отново срещу бурята. Хайде, дръж, Сатана, още малко надолу и ще достигнем гората... Ха, ха, Тарроу, ти не ще намериш снегоходките ми... ти ще намериш само пепелта на един бял човек...

Когато се събуждам, мислите ми се възвръщат бавно, с нежелание... Какво е станало? Къде съм? Откъде идва тази топлина? Изгаснала ли е светлината на очите ми?

Около мен е тъмно като нощ. Опипвам с ръце и откривам, че лежа в моя собствен спален чувал. Топлата еленова кожа гали кожата ми, обаче дишам с усилие, имам усещането, че някой е седнал върху гърдите ми. А когато опитвам да се изправя, напипвам само сняг,

много сняг, който навлиза през отвора на спалния чувал. Изравям се и излизам на светло — слънцето почти ме заслепява, а студът щипе влажното ми лице. Времето е ясно, но бурята още бушува из гората и извива дърветата като гъвкави лъкове.

След това повиквам кучетата. Едно след друго те изскачат изпод снега и недоволно отърсват кожусите си, прозяват се към слънцето и ме заглеждат въпросително, така, както съм застанал гологлав и с открити рамене на снега. Значи, все пак съм отпрегнал кучетата! Не мога вече да си спомня ясно — всичко е минало като сън от момента, в който бурята ни връхлетя горе на височината на прохода.

Даже не съм последвал съвета на Тарроу — не съм окачил снегоходките си. И нужно е дълго да търся, докато открия товара, макар че той се намира съвсем близо до мястото, където съм лежал в спалния си чувал. Когато след дълго ровене го освобождавам от снега, обзема ме дълбоко задоволство. Истинско чудо е, дето всичко е още тук. Снегоходките и пушката стоят пъхнати под обвивното въже и нищо не се е повредило.

След много усилия и дълго газене из снега намирам сухи дърва и запалвам огън. Кучетата лакомо дъвчат сушените риби, които им подхвърлям, и на мен самия отдавна не ми е била така вкусна топлата храна, както сега. Изпивам няколко чаши чай и усещам как студът напуска тялото ми и отново си мисля, че е удоволствие да се живее, макар да съзнавам, че този сняг ще направи пътуването ни по-уморително, отколкото съм очаквал.

Сега трябва три пъти да отгъпквам пъртина, та кучетата да могат да напреднат с товара си. Първо отивам на два-три пушечни изстрела разстояние, през което време кучетата седят, скимтейки, на задните си лапи, след това се връщам при тях, помагам им да откъснат шейната и после вървя пред впряга, докато се свърши отгъпканият път. Бавно се върви и ношувките следват гъсто една след друга. Изведнаж стана три пъти по-далеч до Латулук.

Дирята ни лъкатуши бавно през безкрайни безименни гори и изглежда, че студът е парализирал всичко живо. Малобройни са дирите, които пресичаме, и по тях не виждам да има животни, годни за ядене. Макар че скоро ще трябва да считаме всички животни годни за ядене, независимо дали имат нокти или лапи, защото това, което

влачим с шейната за храна, не ще стигне още за дълго. Истинска мъка е да се мисли какво ще стане после.

Не ми е много ясно докъде сме стигнали, картите ми оказват незначителна помощ, защото гъста гора ни заобикаля през цялото време и понякога преминаваме широки реки, без да зная имената им.

Ето вече четири дни са изминали, откакто съм раздал последните риби на кучетата, а и аз самият имам само още малко чай, захар и няколко хляба. Сатана увисва глава и се олюлява мъчително по дирята зад мен. На него му е най-тежко, но и на другите не е много по-леко. Една от предните лапи на най-задното куче е замръзнала и всяка сутрин, като потегляме, то куца и скимти на три крака. Ако не попаднем скоро на населено място или ако не ми се удаде да застрелям нещо за ядене, та да напълним празните си стомаси, ще достигнем края на пътешествието много по-рано, отколкото съм предполагал.

Престанах да моля бога за помощ, откакто той пусна върху нас бурята на прохода Импор. Тогава го бях помолил да ни предпази от подобно нещо. Вместо да ме послуша, той отприщи най-ужасната буря, която човек може да преживее, и натрупа такива грамади сняг по пътя ни, че заради тия бедни вероятно и ще загинем.

Наистина вярата на Оле в бога ми се струваше особена. Толкова често той ми бе казвал, че господ, който е създал света и всичко, което е на земята, бил дал също така на човека и неговия разум. И той му го бил дал, за да го ползува сам и да не досажда на всевишния при всеки подходящ и неподходящ случай, да не го кара да се занимава с неща, за които господ няма време. Ако хората биха използвали по-разумно даровете, които той им е дал, и ако биха разхищавали по-малко време за молитви и стълкновения помежду си, каквото име и да им слагат, те биха били по-щастливи. И тогава господ би могъл може би понякога да хвърли по един поглед към хората и да каже, че творението му е добро.

И затова може би не е редно, да се изисква божията грижа за такива дреболии, като някаква си буря в планините или някакъв си снеговалеж в горите, когато бог има да върши по-големи и по-важни неща.

Човек има много време да размишлява и да си спомня, докато лежи върху боровите клони и гледа към звездите, докато огънят гори и кучетата леко скимтят в съня си. И понякога ми хрумва, че може би там горе над звездите седи белият бог заедно с Канук и с бързоногия

Маниту и се съвещава приятелски с тях. Може би те седят точно сега там и гледат надолу към мен и искат да разберат дали ще приложа разума и силите си, за да намеря изход от опасното положение, в което сме попаднали, или ще събера длани за безполезна молитва към онези, които нямат време да ми помогнат.

В мен стават големи промени. И сега много неща ми подсказват, че вярата на Оле е правилна. Това е вяра в божеството и същевременно вяра в самия себе си. И тя ми донася голямо облекчение, макар червата ми да куркат в празния корем.

Задъхани, кучетата лежат върху дирята. Днес те почти не напредват, а и аз самият чувствавам главата си празна и тялото безсилно. Ще бъда ли сега принуден да пожертвувам Теди с болната лапа, та да мога да напълня малко коремите на останалите?

Теди, който има такава хубава глава! Сега той я повдига и се ослушва. То е най-бдителното от моите кучета. Не, не е леко...

Теди се изправя на крака и леко заръмжава, като се визира през голямото блато встрани от дирята. Там виждам четири тъмни животни, които си пробиват път в снега на отвъдния бряг на блатото. Никога не съм виждал лос, затова не съм съвсем сигурен, но смятам, че това са лосове. Сграбчвам разтреперан уинчестърката и се облягам за упор на товара. Разстоянието е голямо, но аз съм изпитал пушката и знаей, че тя стреля сигурно. Най-предното животно е най-голямо и аз се целя в муцуната му.

След изстрела то се хвърля с главата и предните крака във въздуха, прави няколко бързи скокове и пада на земята, а останалите животни изчезват в гората. Кучетата лаят и искат да се впуснат натам, изглежда, че те разбират какво се е случило. Защото, когато сега се отделям от тях, изведнъж намират сили да теглят товара и ме следват без подкана по едва отъпканата от снегоходките диря. Разбирам ги. И аз не чувствавам вече никаква умора.

Животното е по-голямо, отколкото съм предполагал, и чаталестата лопатовидна корона има страшен вид. С един замах изваждам вътрешностите и ги разпределям на кучетата, след това запалвам огън и пека месо и ям, докато усещам, че от това ми се приспива. Тогава ставам, одирам цялата кожа и изрязвам толкова от най-доброто месо, колкото предполагам, че кучетата ще могат да влачат. Приготвям бивак за нощуване до пътеката, прокарана от

лосовете, защото смятам за разумно кучетата да смелят една част от погълнатото, преди да потеглим по-нататък. Те се клатушкат наоколо като кучки, на които предстои раждане, и силно пъшкат, когато лягат на снега.

Намирам, че би било жалко да изоставя толкова голямо количество добро месо в плячка на лисиците, затова, преди да продължа пътя си, го окачвам на един прът помежду две дървета. Ако някой мине край това място, не ще се наложи да продължи гладен нататък.

Промъкваме се бавно през горите, но тъй като местността сега отново се снишава, кучетата вървят, без да е нужно да отъпквам пътя повече от един път, а това е голямо облекчение. Снишаването на пътя ме кара да мисля, че скоро ще преминем пак през някоя река или езеро, и когато забелязвам, че между дърветата започва да се виделее, разбирам, че съм размишлявал правилно. Това е река и покрай реката се вижда диря от шейна. Тръгваме по нея, защото изглежда, че реката тече почти в посоката, която следваме.

Сега мога пак да седна върху товара и да си почина, докато кучетата напредват с големи крачки по твърдата диря. Сатана отново е вдигнал високо глава и Теди не куца вече така зле, както преди. Вижда се, че прясното месо им е подействувало добре.

Точно на залез-слънце достигахме едно село, чиито колиби са пръснати близо около брега на реката. Това са горе-долу двадесет ниски дървени къщи, струпани около една по-голяма, която прилича на църква, макар че няма камбанария. Но има големи прозорци и е единствената къща, боядисана отвън.

Дирята води към селото и аз решавам да продължа по нея.

Глутница лаещи кучета ни посреща още от брега на реката и трябва да прибягна до камшика, за да осигуря спокойствие за моя впряг. Няколко мъже изскачат от къщите и извикват кучетата си, но някои от тях са опърничави и не се подчиняват. Един голям звяр се нахвърля върху Сатана и аз се изплашвам, че ще го захапе, защото Сатана не може да се брани, както е впрегнат в тегличите и въжетата. Затова издебвам удобен момент и го плясвам с камшика през кафявите очи. То освобождава Сатана и побягва с подвита опашка, скимтейки от болка.

Питам един от мъжете как се казва селото.

— Казва Витлеем — отговаря той.

— Витлеем?

— Да, казва Витлеем сега. По-рано, преди отец Келли дойде, казва Витка.

Този, който ми отговаря, прилича на индианец и ми напомня донякъде на Тарроу, само че има по-весели очи и нито зяпа, нито се чеше.

— Може ли да намеря подслон в селото? — питам аз.

— Аз пита отец Келли — отговаря той и се изкачва към голямата варосана къща.

ПОЧИВАМЕ ВЪВ ВИТЛЕЕМ

— Отец Келли казва: чужденец дойде горе на храм — задъхано казва индианецът, който бърже се завръща. Той има изплашен и възбуден вид и аз се отправям учуден към къщата на свещеника, след като помолих индианеца да наглежда кучетата ми.

След като почуквам на вратата, ми отваря една млада жена и ме въвежда през едно тъмно преддверие в по-голяма стая. По средата върху един стол е седнал червендалест едър мъж, за когото се грижат две ясени, решейки му косата и брадата.

Поздравявам и казвам молбата си.

— Откъде идваш? — пита той, без да обръща внимание на искането ми.

— От Идитарод — излъгвам без колебание.

— Накъде пътуваш? — пита пак той.

— За Вевук да посетя роднини.

— И се казваш?

— Кирпик — отговарям аз, почти ядосан от неговия груб и дързък тон.

— Говориш като бял човек и въпреки това се наричаш Кирпик?

— Пътувал съм с параходи — казвам аз и почти се разкайвам вече дете не продължавам да се представям за д-р Спенсер.

Свещеникът замълчава за малко, докато едната от жените реши мустаците му. Тя е разделила брадата на два големи снопа, а другата жена е сплела от дългата му червеникава коса множество малки плитки, което придава на лицето му особен израз. След като жените привършват работата си, той ме поглежда и казва:

— Може да живееш тук, но за храната си трябва сам да се грижиш. Тая зима имаме малко стока тук. От месец не съм опитвал вкуса на прясно месо, а сушената съомга скоро ще пусне корен в стомаха ми. Нашите мъже не са способни даже да идат в гората и да потърсят дивеч. Сега се оправдават с дълбокия сняг, който затруднявал ходенето, и това е може би основателно извинение, но така си беше и

преди да падне снегът. Тогава пък гледаха да изклинчат под предлог, че животните се били изпокрили, защото очаквали снега и поради това не можели да намерят никакви следи от тях.

Когато му казвам, че на шейната си имам прясно месо, че утре мога да докарам повече и че бих бил благодарен, ако обменя една част от него срещу сушена съомга за кучетата, лицето му показва такава радост, сякаш съм му направил някакъв скъпоценен подарък. Той се изправя, протяга ми белите си дебели ръце и казва:

— Щом като носиш прясно месо в шейната си, сине мой, тогава си добре дошъл в селото! Бог ти е показал правия път и ти ще получиш моята голяма благословия. Остани тук, докато изморените ти от пътя крайници си отпочинат, и когато пожелаеш да продължиш пътя си, можеш да получиш толкова съомга, колкото искаш да вземеш.

Той навлича една парка върху черния си кафтан и ме придружава навън, където заповядва на Илям, индианеца, който пази впряга ми, да разпрегне кучетата ми и да се грижи добре за тях. Занасям цял лосов бут в кухнята на свещеника и жените с голяма бързина започват да секат парчета от вдървеното месо.

Отец Келли се суети усмихнат, когато миризмата на печено месо пропълзва из къщата. Той ме поканва да се храня с него, но аз съм повече уморен, отколкото гладен, и след като ми определят място за спане в една от по-малките къщи до тази на свещеника, вземам спалния си чувал и отивам там.

На другия ден, когато Илям и аз пътуваме нагоре по реката с два впряга от селото, за да докараме останалото месо, аз съм си добре отспал и бързото пътуване по отъпканата диря ме изпълва с удоволствие и весели мисли.

След като натоварваме месото, запалваме огън и сваряваме, чай, докато кучетата съберат сили за обратния път. Илям ми дава от своята захар и горещият чай изглежда му харесва.

— Бог много добро, показва Кирпик път с месо за Витлеем. Сега отец Келли радостен — бъде добър към Илям много дни — казва той и се смее, загледан в огъня.

Запитвам го, нима отец Келли не е добър към него всеки ден, но той поклаща глава и казва:

— Аз нищо не казва за отец Келли — не отговаря на питане за Витлеем. Отец Келли казва, аз тогава не отива на небе. Илям гори в ада

вечно време.

— Не се страхувай от мен, Илям! — казвам аз. — Това, което ще ми кажеш, не е по-опасно, отколкото като го мислиш. А аз знам вече, че това, което мислиш за Келли, не е добро.

— Да вярва Илям на Кирпик?

— Може да имаш доверие в мен, Илям.

— Не казва нищо на свещеник?

— Не, Кирпик няма нищо да каже на свещеника.

Тогава научавам много неща за отец Келли и за Витлеем. Така, както го очаквах, но все пак повечето от чутото ме кара силно да се учудвам.

Отец Келли пристигнал едно лято с кану във Витка и правил разкопки за злато покрай брега на реката. Обаче никой не е намирал злато във Витка и отец Келли също не намерил. И от онова лято отец Келли не е пипнал повече лопатата. Скоро той се сприятелил с всички от племето и разказал една чудновата история, как последвал една голяма звезда, която му показала пътя към селото Витка. И това било сигурен признак, че тук и никъде другаде щял да се роди новият месия. Когато детето се появяло на света, никой нямало да се усъмни, че то е божи син, защото щяло да носи златна звезда на челото и още щом изсъхнела майчината кръв по телцето му, щяло да може да говори правилно.

Всички с удоволствие дали ухо на такава вест, а Келли умеел добре да реди думите си. Той искал да остане сега във Витка и да подготви пътя на онзи, който щял да дойде посред блясък и величие и да донесе на всички, които вярвали, спасение и вечно блаженство. И кой ли би могъл да се усъмни в този, който ще се роди със звезда на челото и ще може да чете Отче наш, преди още утробата на майка му да се е затворила след него?

През далечни страни Келли получил пари от съюза за спасение на човечеството, след като писал там и им изяснил колко много имало да се работи още тук. С тези пари тогава той успял да построи храма си и да си набави одежди, каквито подобавали за един мъж с неговото положение.

Той събрал всички хора от Витка при себе си и им дал подробни напътствия за всичко, което трябвало да направят след идването на спасителя. Кога щяло да стане това, било и за самия него тайна, но

едно знаел със сигурност, че той щял да се роди тук и че моментът зависел до голяма степен от това, за колко време той самият можел да подготви събитието. И той отправил молба към всички, да му помогнат в това дело. Никой не възразил, всеки обещал с голяма радост да изпълни всичко, каквото се искало от него.

Когато храмът бил завършен, отец Келли събрал всички помлади жени при себе си, за да ги подготви за бъдещото им призвание. Една от тях щяла да стане божия майка, казал той, но коя от тях щяла да бъде, това било тайна и за самия него и затова най-важното било всички да се радват на неговите грижи и благословии.

Една част от мъжете на племето промърморили, дето отец Келли държал жените им далеч от тях, но след една проповед на свещеника били бързо обхванати от страх пред ужасите на ада, които очаквали неверующите, и скоро се укротили.

Една година след пристигането на Келли в селото се народили много червенокоси деца, което той изтъкувал като добър признак, че кръвта на племето започвала да се пречиства и че приготовленията му не били останали съвсем безплодни.

Щом се раждало някое дете, трябвало да се отнася при свещеника да го огледа, а на майката се нареждало да се върне отново в храма веднага щом се пречисти за първи път след раждането. Това, ако жената била млада; щом гърдите ѝ обаче почнели да се отпускат, тогава можела да остане при мъжа си и не било необходимо да се връща.

Такива жени раждали след това вече само чернокоси деца и с удоволствие се събирали и разговаряли помежду си за разликата между техните мъже и отец Келли. Тогава те горчиво се оплаквали от дребния ръст на техните мъже и от малките размери на неща, които само те могли правилно да преценят. И гледали завистливо към жените, които били още достатъчно млади да изпълняват службата в храма.

Обаче детето със златната звезда продължавало да се чака. Сега свещеникът приписал вината най-вече на мъжете, на негодността им да осигурят храна за селото. За да се посветял той с подобаващо старание на предопределената му работа, трябвало да му се осигури добра и силна храна, която да дари на тялото му онази сила и

издръжливост, необходима за високото му призвание. А в това отношение работите невинаги вървели добре.

Откакто бил паднал големият сняг, не се било удало нито на Илям, нито на някой друг от мъжете да убие някакъв дивеч в горите, затова се хранили със съомга, която лятно време улавяли в големи количества и сушили на слънце за храна на кучетата през зимата. Обаче отец Келли намирал, че това съвсем не било подходяща храна за неговия труд и проклятията му върху мъжете от племето в последно време станали ужасни. Той разгорил пред очите на неверующите всички ослепителни огньове на ада, докато те се разтреперили от страх и отишли в горите да дирят дивеч. Мнозина се изгубили в снега и вече не се завърнали.

Една част от червенокосите деца достигнали вече такава възраст, че момичетата между тях преминали първия си месечен период и започнали да изпълняват службата в храма. Повечето отивали с удоволствие, но Канома, дъщерята на Илям, не искала да отиде при свещеника. Много пъти успяла да прикрие своята зрелост пред майка си, а тя като разбрала това, не могла да намери достатъчно силни думи, за да се оплаче от неразумността на дъщерята. След като и отец Келли научил за това, подканил Илям и жена му да убедят дъщеря си да постъпи на служба в храма. И ако тя не искала да дойде доброволно до следващата смяна на луната, трябвало да я доведат. Сега Илям проклинал съдбата си, защото не искал да действа срещу волята на дъщеря си и същевременно се страхувал от свещеника, както от огъня в ада.

Имам много материал за размишление, докато пътуваме надолу по следата към Витлеем и студът щипе лицето ми. И все пак мога да си представя, че размишленията на Илям, така както върви зад впряга си, са по-мрачни и тежки.

Измръзналата лапа на Теди оздравява бавно, а не ми се иска да продължа пътуването си, преди кучето да се е напълно възстановило. Отец Келли се показва любезен и благоразположен към мен, мога да се храня на масата му всеки ден, докато съм в селото, и следователно нямам основание да се оплаквам от лошо отношение. Използвам престоя, за да приведа екипировката си в ред и често разглеждам картите, за да намеря най-късия път към Латулук. И ако се ориентирам добре, излиза, че все още съм по-близо до Анкорейдж, отколкото до

дома. Но аз се надявам, че пътят, който лежи пред мен, не ще бъде потруден от този зад мен.

Понякога посещавам Илям и разговарям за вятъра и времето, за кучета и лов и други неща, за които на мъжете е приятно да говорят, когато са седнали заедно. Дъщеря му Канома често приляква в краката ни и слуша разговора и светлината от огъня в огнището прави косата ѝ да лъщи по-червена, отколкото е всъщност. Виждал съм похубави жени от Канома, но тя има живи, будни очи, които подсказват бистър ум, а тялото ѝ е едро и гъвкаво, така че има всички данни за добра служителка в храма на отец Келли. Илям се оплаква, че Канома не била мъж, защото, казва той, показвала най-добро умение, когато водела кучешки впряг или притискала уинчестърка до бузата си. Затова пък в къщи не се държала добре, често проявявала свадливост и властолюбие и се противопоставяла на волята на майка си.

Капитан Ховстед бе поставил едно голямо шише ракия в багажа ми, преди да потегля от Анкорейдж, което все още е у мен. Една вечер, когато сядаме да ядем с Келли, вземам шишето и го поставям на масата. Очите на свещеника издават радостна изненада, с размекнат глас той заповядва на жените си да донесат чаши.

Чукаме се, аз благодаря за гостоприемството, което той ми е оказал, и съобщавам, че за мен вече е настъпило време да прекъсна почивката и да продължа пътя си на север още призори. Кракът на Теди е вече здрав и силен и всичките ми кучета са отпочинали и изпълнени с желание и сили да теглят. Свещеникът ми пожелава добър път и казва, че съм добре дошъл гост, когато пътят ми пак ме отведе насам. Божието и негово благословение щели да ме придружават.

Ракията бързо се изкачва в главата му и речта му е по-малко изпълнена с библейски слова. Той иска да му разкажа за приключенията си по море, но скоро откривам, че той се вслушва повече, когато разправям какво съм преживял по пристанища и чужди страни, отколкото за бурите и опасностите в открито море. Имам добра памет и всички истории, които съм слушал да разправят моряците в „Дивата котка“, са ми сега добре дошли, та не ми е трудно да изпълня желанието на свещеника. Той чува тогава забележителни неща, преживени от един моряк в по-топлите страни, където има много и хубави жени и където любовта се купува с пари. При този разказ очите му започват да примигват и се развеселяват, но аз му давам да разбере,

че често се разкайвам за греховете си, макар да съм напълно уверен, че любовта рядко минава без грях и че това се случва дори и в постудените зони. И на това той не ми възразява.

Когато шишето се изпразва и моите историйки започват да пресъхват, виждам свещеникът да хвърля похотливи погледи към жените си и разбирам, че е време за мен да се сбогувам. Той ме потупва по рамото, след това поставя длан върху главата ми и призовава божията благодат над мен и над цялото ми поколение.

Луната грее величествено и тържествено над гората и издава всички признаци, че най-страшният студ е вече преминал. И все пак снегът под мокасините ми скърца като при голям студ, докато вървя към къщата на Илям, за да се сбогувам.

Илям и жена му вече са се пъхнали под кожените си постели, обаче Канома е на крак и се радва, когато влизам, приведен през вратата. Седим малко край печката и бърбим и когато ѝ предлагам да излезе с мен и да раздвижим кучетата, преди да идем да спим, тя се съгласява, навлича парката си и е готова.

Канома се учудва, че съм вързал целия багаж на шейната за това пътуване. Тя е на мнение, че бихме могли да пътуваме по-бързо и да се радваме повече на разходката, ако товарът би бил по-малък. Наистина тя е права, но аз искам да видя точно на какво са способни кучетата, за да зная как да се подготвя за дългото пътуване.

Няколко дни преди това бях направил едnodневен преход на север с впряга на Илям, за да видя как изглежда страната, накъдето трябваше да пътуваме, и сега следваме тази диря, след като напускаме селото. Оставям кучетата да теглят с големи крачки, товарът изглежда не им причинява особени усилия, макар че пътят води нагоре и Канома седи върху шейната.

Като достигаме възвишението над селото, давам почивка на кучетата и сядам на товара до Канома. Тогава започвам разговор с нея за нежеланието ѝ да постъпи на служба в храма, както ми бе разказал Илям. И ѝ предлагам да отпътува с мен за Латулук, където майка ми сигурно ще я посрещне добре и вече не ще бъде нужно да се страхува от отец Келли.

Канома е толкова зарадвана от това предложение, че се хвърля плачейки на врата ми и казва, че никога не била срещала такъв добър

човек. Сега ѝ откривам кой съм, че се казвам Канук и съм вожд на Латулук.

— Можеш ли да пътуваш така, както си, Канома? Или имаш още нещо за вземане?

— Мога да пътувам така, както съм, Канук. Нямам нищо за вземане.

Селото, в което трябва да се роди новият месия, лежи, потънало в сън, край реката и над боровете.

Луната се носи из светлия си дворец. Сатана повдига глава и иска да продължи, и аз изпълнявам желанието му.

Един голям грешник пътува сега на север. Убиец и крадец на жени. И той е толкова закоравял, че се смее на висок глас, представяйки си огорчението на свещеника при смяната на луната, която започва утре.

ЕДНА ЗВЕЗДА СЕ ОТПРАВЯ КЪМ ЗЕМЯТА

Стигаме края на отъпканата диря доста преди разсъмване. Откакто съм сложил снегоходките и вървя отпред, за да отъпквам пътя, пътуването под заснежените борове отново става бавно. Товарът очевидно почва да тежи, но бързоногата Канома тича зад шейната като млад елен и помага на кучетата в храсталаците и на стръмните места. Това ме изпълваха с увереност, че тя не ще ни бъде в тежест и че нейното присъствие няма да забавя пътуването. Момичето почти непрекъснато държи секира в ръка и всеки път, когато дирята мине близо до някое младо дръвче, виждам как Канома нанася няколко бързи удари със секирата, докато дървото легне напреко върху дълбоката диря зад нас. При това Канома рядко задържа впряга, тича към нас, докато ни застигне, така бързо, че вдига снежен прах около снегоходките си. И докато кучетата почиват, тя насича цели снопове от клони, които поставя върху товара. Продължаваме да пътуваме, а Канома хвърля клоните един след друг, на равномерни промеждутъци върху дирята след нас. Усмиввам се доволен от хитростта ѝ, като си помисля, че тя ще създаде големи затруднения на оня, който би ни преследвал и би желал бързо да напредва. Защото дори всичките му кучета да прескочат препятствието, то шейната все пак ще заседне и ако този, който върви по дирята ни, желае да предотврати всичко това, ще трябва да си отъпква заобиколен път или да върви през цялото време пред впряга и да разчиства препятствията. По този начин отъпканата от нас диря не ще му бъде от голяма полза, а ядове ще им достатъчно.

Много бих искал да зная дали някой от Витлеем ще тръгне да ни преследва, когато се открие изчезването на Канома. Ако се намери, то кой би го направил? Дали Илям, или може би самият отец.

Келли? По мнението на Канома трябва да се предположи, че той ще пожелае лично да уреди работа от подобно естество, но че едва ли ще бъде без придружител.

Изгревът на слънцето ни заварва да почиваме върху едно възвишение с добър обзор към дирята, която лъкатуши зад нас. Всъщност едва ли отсъствието на Каномата ще е забелязано от някого досега, а освен това имаме значителна преднина. Ако майката на Каномата обаче е подушила бедата още през нощта и е предупредила свещеника, той би могъл всеки миг да се покаже по петите ни и затова правим само кратка почивка.

Пот тече по гърба ми и дъхът ми излиза като дим из запъхтяната уста, докато бързо пробивам пъртина през снега. Студът не е вече толкова остър, но снегът е все така дълбок и рохкав, снегоходите потъват и след всяка крачка става по-трудно да се вдигат. Надвечер се чувствавам до такава степен изтощен, че не съм в състояние да помогна много на Каномата при устройване на нощния бивак. Но тя не проявява никаква умора и сръчността, която показва със секирата и при кладенето на огъня, ме хвърля в учудване. Спалният ми чувал е достатъчно голям, за да намерим двамата място в него, макар че са нужни усилия докато се натъпчем вътре и Каномата се смее и цвърчи като пролетна птичка, когато най-сетне успяваме да долепим гърбовете си един до друг. Поставил съм пушката и ножа си в близост до нас и се осланям на бдителните уши на Теди, когато заспивам.

— Може би още довечера ще се сблъскаме със свещеника — казва Каномата, когато се впускаме отново на път. Тя говори с мен на езика на белите, защото трудно мога да разбера диалекта, употребяван от племето ѝ, но нейният английски език е по-богат на думи и по-свободен от този на Илям.

Сега и двамата сме си отспали и сме в най-добро настроение и не бих имал нищо против, ако Келли ми препречи пътя, обаче от сърце му пожелавам преди това да му се наложи извървяването на дълъг път и да е много изтощен, та когато впрягът му се приближи към нашия, гневът му да е съвсем узрял. Ето защо и днес хвърлям всички сили да напредваме през горите бързо, доколкото позволява мекият път. Каномата продължава да сече и хвърля дървета върху дирята и по всичко изглежда, че това ѝ прави голямо удоволствие.

Когато вечерта отново си приготвяме бивак за нощуване, аз съм почти убеден, че Келли не си е дал труда да ни последва, но Каномата ме предупреждава да не се осланям много на това.

Тя не наклажда огън и смята, че би било добре, ако един от нас бодърствува, та да може да укротим кучетата, щом някой се приближи. Но аз се вмъквам спокойно в спалния чувал и заспивам.

Не бях спал дълго време, когато Канома ме буди.

— Някой се изкачва по хълма — шепне тя.

Измъквам се бързо от спалния чувал и виждам как Теди е протегната глава и изпънато тяло се вслушва по посока на останената от нас диря. Тогава слагам снегоходките, вземам пушката и бързо се спускам надолу по склона. Като се отдалечавам на няколко изстрела разстояние от бивака ни, вмъквам се в един тъмен храсталак и допълзвавам почти до самата диря, където залягам, добре прикрит всред сняг и клони. Интересно ще бъде да се види дали е Илям, или свещеникът. Може би идват и двамата. Надявам се, че свещеникът във всеки случай ще бъде тук. Дано само Канома може да удържи кучетата спокойни!

Да, сега чувам нещо. Кучета, които лаят, и човек, който проклина. Това не може да бъде свещеникът и чувствавам как се надига в мен дълбоко разочарование, защото не бих имал нищо против, ако този лицемер попадне на пътя ми тази нощ.

Въздухът предава твърде надалеч звука, което ме кара да предположа, че предстои промяна на времето. Добре би било, ако настъпи меко време и снеговалеж, защото в такъв случай снегът ще се втвърди и ще ни бъде по-леко. Обаче това може да означава и някоя страшна снежна виелица, а от тази стока и сега имаме в излишък.

Сега вече мога да долавям скърцането на снега под някаква шейна, фученето на камшични удари и кучета, които скимтят под тях. От време на време под лунната светлина долитат ужасни проклетия — по това разбирам, че препятствията, поставени от Канома, предизвикват голям гняв в онзи, който следва нашата диря. И сега мисля, че разпознавам гласа — въпреки всичко трябва да е свещеникът. Макар че проклина като най-долен моряк!

Сега виждам впряга да изниква помежду дърветата. Той напредва бавно нагоре и аз се надявам, че вятърът не ще промени посоката си, та кучетата да не ме подушат, когато минат край мен. Свещеникът е стъпил на задната част на шейната, приведен напред, и размахва камшика над главата си. Явно личи, че той не умее добре да управлява кучешкия впряг и ако не влачехме толкова тежък товар с

нас, той никога не би ни настигнал, макар че аз почти не ползувах камшик. Той е сам, върху платницето лежи само една пушка, която, блести на лунната светлина.

Кучето-водач на Келли прескача дървото, което лежи върху дирята точно пред мен, след това идват другите, едно, две, три, четири, пет, шест, седем кучета има той във впряга, си. Скимтящи и задъхани, кучетата лягат върху дирята, а в това време свещеникът отива напред, за да отстрани препятствието. Той няма снегоходки и потъва почти до бедрата в снега, докато заобикаля шейната; проклятията му са само огън и жлъч, когато сграбчва дървото, за да го изтегли настрана.

— Застани мирно, отец Келли, и вдигни ръцете си към божия дом! — казвам аз.

Свещеникът се вцепенява, а кучетата скачат и лаят като бесни.

— Би било твърде полезно за здравето ти, Келли, ако побързах с вдигането на ръцете — казвам аз; и се приближавам с прицелена в него пушка.

Тогава той се подчинява. И когато му заповядвам да обърне гръб към мен и да се отдалечи от шейната, той и това изпълнява, без да каже нещо. Макар че и посред кучешкия лай мога да чуя как той скърца със зъби. Сядам върху пушката му и извиквам Канома да дойде.

Чувам нашите кучета да лаят на върха и разбирам, че Канома е тръгнал и скоро тя изниква из хресталака и ни поглежда усмихнато.

— Отец Келли не пътува толкова далеч в гората — само мръзне и се измори в много сняг. В храма по-топло и там има по-любезни жени — се подиграва тя.

Ставам и казвам на Канома да вземе пушката на Келли и да провери дали е годна за използване. Чувам как тя отваря механизма и после казва:

— Сега отец Келли много послушен бъде, иначе Канома напълни него с олово!

След като съм претърсил дрехите на свещеника и съм се уверил, че у него няма пистолет, вземам въже и му връзвам ръцете на гърба. Все още той не е проговорил нито дума, само скърца със зъби и върти очите си. Бутам го с един удар върху шейната и повеждаме впряга към нашия бивак, където Канома запалва огън и поставя чай, а аз се погрижвам за кучетата. Свещеникът седи върху шейната си и следи нашите действия със злобен поглед, но все още нищо не казва.

Печем лосово месо и прием чай и оставяме свещеника да поглъща апетитната миризма. Най-сетне го притеглям по-близо до огъня, та ледът по брадата му да се разтопи, което може би ще освободи схванатия му език. Когато той почва да говори, гласът му е мек и доброжелателен и това, което казва, звучи почти като църковна проповед:

— Обични мои дечица! Силата на сатаната е по-голяма, отколкото съм предполагал. Аз зная най-добре какви непроходими места и опасности се крият в тези гори и по тази причина ви последвах, за да се погрижа да не загинете. Ето че самотата и мракът на греха вече така са замъглили разсъдъка ви, че слагате ръка на онзи, който иска да ви спаси от опасността, в която сте се втурнали. Мили Исусе, аз зная колко малко ще бъде от полза да те моля да пощадиш тези уловени на местопрестъплението грешници, които ти вече сигурно си осъдил да горят в преизподнята, обаче аз се чувствавам сигурен под твоята закрила; Нека с плътта ми става, каквото ще да бъде, щом като зная, че ти ще отвориш портите на небето за душата ми и ще оставиш твоя слуга да спечели вечното блаженство. Благодаря ти, добри боже, отче наш, който си на небето — да се свети името ти...

— Поеми си за малко дъх, попе, та да поприказвам аз — прекъсвам го. — Доста време ти беше необходимо, докато най-сетне изкажеш молитвата си, но след като вече се е размразила, тя сега ми стопля истински сърцето.

И това искам да ти кажа: Канома и аз се радваме, че си в нашето общество тази нощ и ти завързахме ръцете, за да не бъде необходимо да се впускаш в разни приключения по причина на усърдието ти и добрата ти воля. Едва ли може да ти покажем по-ясно колко се радваме, че си дошъл. Не би подобавало на един божи служител да сече дърва или да храни кучетата. Но ако идваш да ни предпазиш от грях, в такъв случай щеше да бъде много полезно, ако беше дошъл малко по-рано. Защото още снощи дяволът дойде на мястото, където спряхме да нощуваме, и ни вкара в изкушение, така щото сутринта Канома се събуди без девствеността си. И тъй като това сега ти става известно, може би нейната служба в храма да не е вече толкова належаща, та може да дойде там, чак когато пожелае, макар и да се наложи известно забавяне.

— Направил ли го е? — изхърква Келли и приковава огнен поглед в Канома.

— Да, отче, направи го — излъгва тя, свежда поглед надолу и едно подходящо за случая заруменяване залива лицето ѝ.

Тогава из устата на свещеника потичат вонящи ругатни. И когато се изморявам да слушам всичко това, хващам го за брадата и носа и се опитвам да изтръскам от него и последния остатък. Но като го оставям, той все още не се е умирал, а изригва тежки заплахи и обявява за наше знание, че след това събитие животът ни не ще има голяма стойност.

След дълго тършуване намирам в шейната на Келли едно парче желязна тел и влагам голямо старание да го извия във форма на звезда. Нарещам на Канома да подържи звездата над огъня и когато виждам, че се е вече нажежила, сграбчвам свещеника за брадата и косата, довличам го до огъня и го опъвам на гръб върху снега. Той реве от уплаха, а кучетата, изтръгнати от нощния им сън, лаят, та ехти гората.

Сядам върху гърдите на Келли и хващам здраво главата му. След това заповядвам на Канома да се приближи.

— Щом като си лишена от радостта да изкараш на бял свят новия месия, Канома, то нека поне да ти бъде разрешено да поставиш звездата на челото му. Посред челото! Тук. Натисни!

И Канома жигосва плоското чело на отец Келли с витлеемската звезда. Дими и мирише противно и гласът на свещеника секва посред най-злостни крясъци, така че той вече само съска и шепти. Наистина рядко може да се случи на човек да спечели подобно отличие, без предварителни подготовки и усилия. Сега вече кучетата и ние можем да спим несмуцавани, тъй като сме натикали свещеника в неговия спален чувал.

Хвърлям още дърва в огъня за през нощта, след което се вмъквам до Канома в чувала. Тя започва да се кикоти и да бърбори, сякаш се обладаваме, и с високи викове уверява звездите, че не би могла да си представи по-очарователен мъж за другар в леглото.

Поради студа бях хвърлил парката си върху отвора на спалния чувал на Келли, затова той не може да види нищо. Но като чува щастливите възклицания на Канома, той пъшка и се търкаля неспокойно насам-натам. Твърде вероятно е, че не само челото му гори.

Впрегнали сме кучетата и сме готови да продължим пътешествието на север. Свещеникът седи още вързан върху спалния си чувал и отказва да яде онова, което Канома се опитва да натъпче в устата му.

Погледът му призовава над нас всички възможни адски изтезания, а звездата с обгорели контури червенея на утринното слънце върху челото му.

Канома стои с пушка, готова за стрелба, докато го развързвам. Охкайки, той си разтърква китките. Тогава вдигам пушката от снега и му пожелавам добър път:

— Ти си оставил добра диря след себе си, отец Келли, и даже без дашибаш кучетата си до смърт, можеш да стигнеш в къщи още довечера. Разумно би било, ако избиеш от главата си всяка мисъл да ни преследваш пак. Защото, ако се мернеш още веднъж, това едва ли ще ти донесе нещо добро. Сега няма от какво да се оплачеш. Единственото, което ти вземаме, е твоята пушка, която и без това няма за какво да употребиш. Вместо това ти поставихме знак върху челото, който, докато си жив и ходиш по земята, ще показва кой си — новият месия от Витка. Сега вече никой не ще може да се усъмни в тебе и славата ти ще се разнесе по всички посоки от нос Барроу чак до Кодиак. Ще се говори много за теб и възможно е Съюзът за спасение на човечеството да ти даде по-достойна служба, като се научи какъв забележителен мъж си. Множеството бедни дарители, които са давали пари за твоята дейност, сигурно ще се радват, като научат каква благодат си разнесъл с помощта на техните дарове. Аз доста ще се потрудя да разнеса славата ти надалеч, ако твоята скромност би ти попречила да го направиш сам. И ще ти направя тази услуга с удоволствие. Сега, надявам се, че имаш добра памет и ще запомниш думите ми. Сбогом, отец Келли!

След това се покланям, прекръствам се и тръгвам пред впряга. Но все пак успявам да видя как Канома се изплезва на свещеника, преди да подкара впряга и да изкачи склона след мен.

Четири бивака оставихме зад нас, откакто се разделихме със свещеника. Прекосихме няколко големи реки, прехвърлихме няколко планински била и сега пътуваме през една гора, която не прилича на онези, които сме преминавали досега. Дърветата са станали по-жалки и по-оголени, боровата гора е по-оскъдна и все по-размесена с брези и

трепетлики. Това е сигурен признак, че се приближаваме към тундрите и пустинната земя, която все още ни дели от Латулук.

Не е лесно да се предвиди колко бивака ще трябва да изтърпим без огън, докато достигнем Латулук, и Канома изпича отсега всичкото месо, което още притежаваме, а аз сека сухи дърва и ги връзвам под платнището на шейната. Така бихме могли да си осигурим вечерно време по няколко чаши чай поне през първите дни там из тундрата, а товарът не затруднява особено кучетата, тъй като снегът е по-твърд и по-удобен за пътуване.

Почти непрекъснато трябва да вървя пред впряга и да отгъпквам снега.

Колкото повече се придвижваме на север, мочурищата се простират по-нашироко и заприличват на тундри, а пръснатите горички стават все по-малки и по-обрулени от ветровете. Тук снегът е така стегнат от бурите, че кучетата почти не потъват в него и аз виждам, че сега пътуването ще върви по-бързо.

Почиваме в една трепетликова горичка, аз наглеждам кучетата, а Канома събира сухи съчки, за да свари чай. Кучетата се държаха достойно досега и са добре охранени, а все още имаме голям остатък от сушената съомга, която получихме във Витка. Ако я разпределяме равномерно, тя ще стигне точно до пристигането ни. Забелязвам, че ушите на кучетата играят и те не лежат спокойно, както обикновено при почивка. Теди се изправя, извъръща глава назад и души.

Тогава виждам, че по нашата диря върху голямото мочурище, което току-що сме напуснали, се движат два кучешки впряга. Извиквам Канома, която трепва, съзирайки впряговете върху мочурището. Не мога обаче да повярвам, че Келли ще се осмели още веднъж да ни преследва. Тези, които използват дирята ни, трябва да са ловци или златотърсачи. Все пак не запалваме огън, а Канома отвежда кучешкия впряг на другата страна на трепетликовата горичка. После се връща и заляга на снега, близо до мен. Тя държи пушката на Келли, вира се към мочурището и изразът на лицето ѝ показва напрегнато очакване.

— Които идват, са свещеник и Илям! Канома познава техни кучета-водачи. Сега Канома застреля свещеник — казва тя.

— Не, Канома, не трябва да постъпиш така — казвам аз. — Обаче ние ще застреляме толкова кучета, че едва да могат да се върнат. Като оставим живи четири кучета, та да могат да изтеглят една от шейните с екипировката до дома им, нека Келли остане жив с ядовете си. Ако обаче го убием, тогава не ще имаме вече на какво да се радваме.

Канома се засмива, казва, че говоря като умен мъж и ме уверява, че ще стреля само върху кучетата.

Тежко ми е на сърцето, че ще трябва да застрелям хубавите кучета на Илям, но след като Канома не желае да стреля по тях, остава на мен да го сторя. Мога добре да разбера Канома — тя е водила наравно с Илям този впряг и обича всяко куче от него. А щом като не бива да застреля свещеника, известно утешение за нея представлява възможността да убие поне кучетата му.

Разстоянието още ни осигурява безопасност, но ние не допускаме преследвачите по-близо. И в същия миг, в който кучетоводач на Илям се търкулва на земята, улучено от моя куршум, виждам как нейният куршум поваля водача на кучетата на свещеника. Впряговете застават на място, кучетата залайват от страх, а мъжете се хвърлят зад шейните и почват да стрелят. Куршумите пискат над главите ни, а от време на време някои се забиват в снега до нас. Предполагам, че Илям нарочно стреля така лошо, защото зная, че умее по-добре, но свещеникът, който от години се е занимавал само с жени и удоволствия, сигурно полага най-големи усилия, без да ни заплашва особено. Все пак не се знае какво може да се случи, ако злото жадува за кръвта ни и аз съм доволен, че не ги допуснахме по-близо.

Застрелвам две от кучетата на Илям и изчаквам да видя какво ще направи Канома. И тъй като тя не спира, докато не просва на снега всички кучета на свещеника, оставям Илям да запази онова, което все още му е останало, и отправям куршум близо до главата на свещеника, та раздробявам облегалото на шейната. Той оставя пушката си и светкавично изчезва зад товара. Тогава заповядвам на Канома да се отправи при нашите кучета и там да чака, докато дойда. И ако не дойда, след като спре стрелбата, моля я да не се връща да види какво е станало с мен, а да продължи на север и сама да търси Латулук.

Главата на свещеника бавно се показва отново, но когато втори куршум улучва другия край на облегалото, той за дълго остава скрит.

След като се убеждавам, че Канома е в безопасност зад трепетликовата горичка, изстрелвам един куршум, който раздира платнището върху шейната на свещеника, скачам и побягвам.

Точно преди да се скрия зад могилката, отново се стреля и чувам как куршуми се сплескват в стеблата на трепетликите. Изведнъж усещам страшна болка и падам на снега. Но разбирайки, че е улучена само ръката ми, започвам да пълзя, докато стигна закритие, после се изправям и забързвам към Канома.

Тя седи на шейната и чака, но виждайки ме окървавен, лицето ѝ става свирепо като на дива котка. Тя грабва пушката и скача:

— Сега Канома натъпчи поп с олово! — казва тя и иска да се върне.

Едва ми се удава с много думи да я убедя да не ме изоставя сега, а да застане зад шейната и колкото може по-скоро да подкара впряга. Седя върху товара и си мисля, че участието ми можеше да бъде много по-лошо. Ръката ме боли, но сигурно раната е само мускулна, а обилното кръвотечение смятам за полезно, защото я прочиства. И това, че снегът сега удържа кучетата и шейната, без да е необходимо един от нас да го отпъква предварително, едва ли би могло да дойде по-навреме.

Никога досега не сме напредвали по-бързо, така че за свещеника и за Илям не съществува никаква надежда да ни настигнат с техните четири кучета. Ще трябва да се върнат у дома без Канома и да оставят след себе си на снега девет кучета. Обаче свещеникът няма причина да се оплаква — та нали аз го предупредих, че нищо хубаво не го очаква, ако още веднъж ни проследи.

Канома и аз се гледаме засмени. Слънцето свети над широката тундра пред нас, лапите бодро тупкат по твърдия сняг, а най-отпред на впряга Сатана подрипва с високо издигната глава, отправил муцуна на север.

ЗЛАТОТЪРСАЧИТЕ КРАЙ НОАЛЕК

Толкова много са нещата, които Канома иска да научи, че понякога вечер, когато се вмъкне зад гърба ми в спалния чувал, ме разпитва, докато ме заболи глава. Никога не показва признаци на умора, а при това тя сега трябва да извършва повечето и най-тежки работи, докато раната на ръката ми оздравява.

Разказвам ѝ за живота си и как се случи, че заминах в страната на белите и всичко, което съм преживял там. Тя е внимателна слушателка и има извънредно силна памет. Нейните въпроси често издават голяма липса на знания, но никога глупост и затова съм уверен, че моите отговори постепенно ще изпълнят онази празнина, от която тя вътрешно страда. Скоро тя узнава почти всичко за мен и никога не престава да се учудва на онова, което съм преживял. Тя е най-учудена от това, че някога съм имал толкова голям страх от мощта на белия бог и от ада като изкупление за лошите ми дела, а сега мога да говоря за него като за някой добър приятел, да, почти като за брат, с когото даже не се боя да се пошегувам.

Трудно ми е да говоря върху тези неща, без да ми се качи кръвта в главата, разгневен от злината на белите хора. Но в края на краищата и за мен е облекчение да разговарям с Канома за онова, което се е разиграло в душата ми. И много от онова, което досега бе останало за мен загадъчно и тъмно, ми се изяснява, когато го разказвам. Мислите ми се преплитат една в друга и всеки път, когато ги подреждам, откривам нови неща, които по свой начин означават нещо.

В книгите, които бях заел от библиотеката на Сийтл, прочетох много неща за това, как белият човек е създал своята мощ. В името на бога той започва всичките си войни, в името на бога той подло покорява онези народи, които са по-слаби от него, за да се докопа до богатствата им, в името на бога той грабва меч срещу племена, които почитат други богове, и в името на бога той пролива невинна кръв като жертвоприношение за своите собствени престъпления.

Нашите прадеди, които някога са притежавали цялата тази огромна земя, са били изклани като добитък, за да отворят път на белите хора към тяхната собственост. След това те построили големи църква и възхвалявали и благодарели на бога, че им е помогнал да я спечелят. И по този начин са го признали за най-големия измежду всички злодейци. На същия бог, който според вярата на белите ни е създал и ни е дал тази земя, те благодарят сега, че им е помогнал да ни я заграбят. А ние сме прогонени до най-крайните граници на тази земя, където свещеници и мисионери ни тъпчат с лъжи и ни принуждават към покорство с техните детински приказки за ада и вечното изкупление.

Белите използват своята вяра, за да извличат полза за себе си и за да имат нещо, с което да оправдаят своите престъпления. Това се отнася както за най-големите им вождове, така и за най-бледите им мисионери. Трудно ми е да повярвам, че такова нещо може да става по божия воля. Неговият син ни е казал друго. Той е казал, че лицемерието е голям грях и затова свещениците са били готови да подпишат смъртната му присъда. Заковали са го на кръста и по този начин са се отървали от него. Свещениците, които сега стоят в църквите и се молят на разпнатия, смятат, че са по-добри от онези, които са подписали смъртната му присъда, но те се лъжат в това. Аз съм почти убеден, че те са по-лоши и повече изпълнени с подлостта на сатаната, защото на колене благодарят на разпнатия за това, че им е помогнал да убиват и крадат и да рушат всички закони, които той самият е написал. А това все пак не е ли по-лошо, отколкото да го разпнат между двама разбойници?

Едва сега започвам изцяло да разбирам начина, по който Оле тълкуваше божията воля. Великото божество, което обгръща всички народи и племена чрез вярата в щастieto и красотата, не пита за заповеди и имена, а неговото послание се нарича доброта.

Оле, изглежда, е размишлявал по-далновидно от всички други.

Каномата слуша всичко това и изумление се чете в черните ѝ очи. Тя сигурно ме смята за особен човек, но след като говорихме дълго върху подобни неща, тя стига до убеждението, че моята вяра би могла да бъде еднакво добра, както всички други, и че тя вероятно ще стане и нейна, след като веднъж свикне с нея. Но за нея най-доброто в мен е, че съм дошъл във Витлеем точно на време, за да я спася от Келли, и

начинът, по който съм се отнесъл към свещеника. Тя се смее, та чак гласът ѝ преграква, колчем ѝ напомням как съм влачил светия човек за брадата.

Сега вече едва ли има причина да се страхуваме от Келли. Тук в тундрата снегът е така твърд, че почти не оставяме диря след нас, а там, където остане някоя, ветровете скоро пак я измитат. Ако ли, въпреки всичко, той се покаже още веднъж, твърдо съм решен да не го пощадявам вече. Тогава трябва да го убия, както се убива някой нахален вълк. И от това не ще изпитам нито страх, нито разкаяние.

Всяка вечер Канома полага грижи за раната ми, но изцеряването върви много бавно. След няколко дни раната се подува и боли по-зле от преди. Вие ми се свят и голяма слабост обзема тялото ми. Както седя върху товара, слънцето се разиграва пред очите ми, а понякога усещам, че ще заспя и ще падна от шейната.

При преминаването на една река, която смятам, че е Ноалек Ривър, Канома вижда на брега хижа и дим, издаващ присъствието на хора. Считам, че те може би ще помогнат за лечението на ръката ми, затова помолвам Канома да отпрати впряга натам. Наистина досега сме избягвали населени места, което е много лесно, защото такива почти няма, но тъй като сега приближаваме крайбрежието, имам предвид, че по-често ще се сблъскваме с хора.

Когато стигаме до хижата, намираме двама бели, заети с изваждане на пясък от една дупка край брега. И двамата имат дълги, рошави бради и изглеждат по-стари, отколкото по всяка вероятност са, но ни посрещат любезно и добре прикриват любопитството си, защото не поставят никакви въпроси около обстоятелствата, при които съм бил ранен.

В хижата е топло и хубаво, поканват ме да седна на един нар, докато единият от мъжете, който се нарича Муун, преглежда ръката ми. Другият се нарича Лори, той слага въглища в печката и ядене върху масата. Муун поклаща глава, като вижда раната ми, но казва, че тя ще оздравее, ако му позволя да я отвори и да направи превръзка, каквато се следва. Освен това ще се наложи да лежа няколко дни. Те са добре съоръжени с инструменти и превързочни материали за подобни случаи и големите ръце на Муун не са така несръчни, както изглеждат. Когато разрязва раната, от нея изтича много кръв и гной, а и болките не са малки, особено когато я изстиска, за да я прочисти основно.

После измива раната с ракия и я налага с бели марли. Като привършва, той хвърля поглед върху дупката от куршума на парката ми и казва:

— Можеш да бъдеш доволен, че не те е целунало такова дяволско нещо като куршума дум-дум. В такъв случай сигурно занаят ще си служиш само с една ръка.

Той ме поглежда за малко, очаква сигурно да му разкажа как се е случило това. Но аз мълча, мисля само колко е добър обичаят тук на север за такива неща да не се разпитва. Много дни лежа на нара, измъчван от виене на свят и треска. Каномата поддържа чистота в хижата и приготвя храната на мъжете. Радост се изписва върху лицата им, когато влизат и забелязват промяната. Каномата има сръчни ръце и винаги намира нещо да прави. Очите на Муун я следят със задоволство, докато шета между масата и печката, а един ден той се оплаква, че имал нетърпим сърбеж по лицето и не виждал как може да си помогне другояче, освен като си обръсне брадата. Когато той извършва това, едва мога да го позная. Добива вид на младеж с благи, меки черти на лицето. Каномата се шегува с него и казва, че с брадата ѝ се харесвал повече и че изглеждал по-едър и мъжествен, преди да я обръсне. Обаче Муун явно не разбира шегите на Каномата, защото става неразговорлив и тих.

Щом като се възстановявам дотолкова, че мога да ставам всеки ден по малко, Каномата заминава с кучетата и един ден се завръща с два елена върху шейната. Тя ги насича и окачва месото под стрехата на входа, а Муун и Лори не могат да намерят достатъчно хвалебствени думи за жената, с която съм тръгнал на път. В течение на много месеци вече те не били яли прясно месо и червата, им скоро щели съвсем да се калайдисат от всичките консервени кутии, които били отворили. Те само копаели да търсят злато и не отделяли време за друго.

Латулук не може вече да бъде далеч. Често седя с карта върху колене и се опитвам да пресметна колко дни ще ни бъдат още нужни дотам, щом се засия достатъчно, за да мога да продължа пътуването. Нито Муун, нито Лори знаят къде лежи Латулук, досега никога не са чували нещо за него, но те още са новаци в страната. В случай че съм разчел добре картата, би трябвало да изминем пътя за една седмица, ако вятърът и времето са благосклонни към нас.

Така невероятно звучи, като си казвам, че след няколко дни ще си бъда у дома в Латулук. Прекалено хубаво звучи, за да бъде вярно. Бих

желал да зная какво ще каже Огарес, като ме види да пристигам. Жив ли е Пана още? Дали майка ми е направила нова парка за мен? Ще получа ли от Арук нови ръкавици? Толкова време е изминало, откакто не съм бил у дома и може би много неща са се променили. Изпитвам дълбоко вътрешно вълнение и много мисли се бъркат в главата ми при възбудата от предстоящото пътуване.

И така помолвам Канома отново да подготви пътуването. Тя бърза много, пече месо и опакова вътрешности за кучетата, защото сушената риба е на привършване. Муун опича много бели хлябове и ги поставя на шейната, а ни дава още захар и чай. Той се чуди как да ни бъде по-полезен.

Сатана скимти от желание, когато Канома го впряга в ремъците, и по всички кучета личи, че дългата почивка в Ноалек е била от полза. Утринното слънце е застанало весело и искрящо над планините на югоизток и предсказва добро време за пътуване. Благодаря на Муун и Лори за всичко, което са сторили за нас, а те отговарят, че това е било удоволствие за тях. Канома прави грациозен поклон пред Лори, но когато се обръща към Муун, тя сплита ръце около врата му и го целува.

— Канома не обича брада — изчуруликва тя и се мята на шейната.

Лицето на Муун излъчва блаженство, той стои и ни маха с ръка, а ние се плъзгаме към тундрите.

Сега Канома седи пред мен на шейната и мълчи продължително, докато аз стоя отзад и се радвам на усърдието, с което теглят кучетата. Не изпитвам никакви болки в ръката и Муун бе на мнение, че само след няколко дни ще мога да я извивам, както си искам. Свеж и със здраво тяло ще се завърне вождът на Латулук при своето племе.

— Не всички бели хора са лоши — казва Канома, когато завършва размишленията си.

Аз очаквах, че тя ще направи това заключение и сега имаме доста неща за разговор. Защото истина е това, което тя казва — не всички бели ни желаят злото. Като си помисля за Оле и Ода, за капитан Ховстед и сега за тези двамата, последните, които срещнахме, трябва да кажа, че и в собственото си племе човек рядко ще срещне толкова добри хора. Но струва ми се, че тези малцина бели са някаква отделна порода. Те не употребяват често божиите думи и не се опитват да ни

заслепят със своята святост, те не лицемерят, случва се даже да употребяват в речта си силни проклетия и въпреки това сърцата им са чисти и изпълнени с доброта.

— Канома не може да мрази Муун.

— Не, а и никой не те принуждава към това. Даже Канук не може да мрази белите. Достатъчно е, че съжалявам мнозина измежду тях.

ЖЕСТОКА Е МОЯТА СЪДБА

Слънцето изгрява рано и залязва късно. Още преди да дойда във Витлеем, забелязах, че светлината трае дълго, но сега вече денят е почти толкова дълъг, колкото нощта, и от това мога да заключа, че зимата е към края си.

В хижата край Ноалек съм лежал сигурно повече дни, отколкото мога да броя, защото Канома казва, че съм бил потънал в дълбок сън, от който не било възможно да ме събудят, нищо не съм бил говорил, нито ял. Обаче от всичко това не мога нищо да си спомня.

Пътят е добър и ние правим през деня дълги преходи. По тундрата снегът е втвърден и гладък, та кучетата през целия ден поддържат без усилия добър темп, макар че Канома и аз седим върху шейната. Студът не е страшен, но откакто оставихме зад нас гората, вятърът рядко си почива. Няколко дни бурята ни закова в снега, защото когато северният вятър се втурне над тундрата, не може да се изисква от кучетата, когато са толкова малко на брой, да издържат насреща му.

На нашите нощни биваци твърде много липсват затоплящите огньове, но понякога намираме върбови храсти, които стърчат над снега. Тогава събираме сухи клони на връзки и ги натоварваме на шейната. След това можем да се подсилваме с топъл чай и да разтопяваме замръзналото месо на огъня, вместо да вършим това както обикновено — като лежим в спалния чувал върху него, докато омекне.

Кучетата са все още добре охранени, но не показват вече същото усърдие при тегленето. Те скимтят и ръмжат щом спрат, а нощем вият по-грозно от разгонени вълчици. Смятам, че не са навикнали на тундрата и на мъчителния вятър и затова изпитват копнеж по родните си гори. В снежна виелица и мрачно време впрягът лъкатуши по склоновете на онази планинска местност, която считам, че трябва да преминем, преди да се открие тундрата към Латулук, но тъй като сега времето не позволява никаква видимост, не съм съвсем сигурен в това. Не може да сме далеч обаче.

Още преди стъмване, пътят почва отново да води подчертано надолу, от което вадя заключение, че започваме да напускаме планинските места. Ако времето се изясни, от тази височина бих могъл да намеря най-късия път и поради това нахвърляме сняг и си правим нощен бивак горе на височината, макар че бихме могли да пропътуваме още известно разстояние.

По-скоро, отколкото съм очаквал, става явно, че това е било умно решение. Защото, когато построихме заслона за защита от вятъра и Каномата свари чай и изпече месо с последните върбови клончета, виждам първата звезда да проблясва през облаците. И колкото облаците се оттеглят, толкова повече се разширява звездното небе и скоро вече мога да различавам най-близките върхове. Но техните зъбери са още закрити в облаците и не откривам нищо, което окото би могло да разпознае.

Каномата заспива веднага, след като се вмъкваме в спалния чувал. Почти през целия ден двамата сме изкачвали възвишенията, вървейки край шейната, и би било чудно сега да не е уморена. Освен това в последните дни тя се е хранила по-слабо, отколкото се нуждае! Тя твърди, че не била гладна, но аз смятам, че тя иска да пести месото и хляба, които още имаме. Те би трябвало да стигнат за още няколко дни, така че предпазливостта ѝ по отношение на храната е ненужна, но тя вероятно е изтълкувала несигурността ми да определя кога можем да стигнем в Латулук, в смисъл че сме още далеч от него.

Аз също така се чувствавам уморен и разбит, но при все това още дълго съм буден и се опитвам да разгадая по звездите, преди да заспя, какво ще бъде утре времето. Мисълта, че сме така близо до Латулук, кара сърцето ми да тупти по-силно, а сънят се забавя дълго, докато ми затвори очите.

Никога досега не бяхме чували кучетата да вият така страшно, както сега, при нашето събуждане. Лежа известно време със затворени очи и мисля, че утрото е още далеч, после скачам разгневен от оглушителния шум, за да накарам кучетата да млъкнат.

Обаче викът ми замира на устните. Около нас е ясно като ден и небето пламти в много цветове — зъберите на Вълчите зъби сияят и святкат пред мен — а над нас се носят белите вълци, тръгнали на лов!

Каномата е вперила поглед почти изплашена. Наистина тя е виждала и по-рано белите вълци, но никога толкова отблизо. Тя казва,

че чувала задъханото им дишане, а във Витлеем никога не го била чувала. Тя ми сграбчва ръката, сякаш се страхува да не бъде смазана от големите тежки лапи. Но като вижда засмяното ми лице, страхът ѝ минава. Бих могъл да изскоча из кожата си от радост — аз съм у дома! Селото лежи точно под нас! Ако сега беше ден, можех да видя нашите иглу.

Хвърлям се напред. Надавам ловния вик, който ечи из планинските склонове. След това захапвам ножа между зъбите и танцувам вълшебния танц около Канома, която с разширени очи и отворена уста още седи в спалния чувал, а трептящият вой на кучетата ту се извисява, ту заглъхва пред чудото, което пламти около нас.

Задъхан и засмян, сядам до Канома, сборичкваме се като деца, докато тя, полузадушена, ме хваща за носа и ме моли да престана, докато не се е разсърдила. И желае веднага да разбере какъв дявол се е вселил в мен. Тогава ѝ разказвам, че вече сме в Латулук — селото отстои едвам на един час път под нас. Тя ме разбира и изглежда, че и тя се радва.

— Сега Канома много гладна — казва тя.

Вземам един хляб и шепа захар от шейната и ѝ ги давам. Тя ги поглъща като гладно куче и твърди, че било истинска благодат, дето апетитът ѝ се бил възвърнал. Отрязвам тънки ивици от замръзналото месо, размекваме го помежду ръцете си и се наяждаме до насита, след което пак се вмъкваме в спалния чувал и заспиваме.

Събуждаме се точно пред изгрев-слънце и се приготвяме за път. Склонът, по който трябва да се спуснем сега, е на места набразден с опасни ровове, поради което би било разумно да не тръгваме на път, преди да се е разсъмнало.

След като се натанцувах и накряхках, опиянението ми се изпари, така че сега мога да се изправи пред народа си спокойно и с добре обмислени думи. А радостта, която изпитвам, виждайки иглутата на селото да лежат като могили под снега край брега на реката, е силна, но тиха и изпълнена с очакване.

Слизаме в тундрата. Остава още малко път и аз трябва да си задам въпроса, дали очите ми не са отслабнали от всичко, което са видели в страната на белите — защото не виждам да се издига никакъв дим от селото. Би трябвало поне една жена да готви при каменните огнища, макар денят да е още в началото си.

Спомням си времето, когато си идвах гладен и уморен от лов и виждах дима от селото да се извива на вятъра, а когато имах насрещнен вятър, димът бе изпълнен с приятни миризми от гърнетата с месо и шишовите с печено. Тогава поемах дълбоко дъх и си мислех, че в страната няма нищо по-хубаво от Латулук, а духът ми бе изпълнен с радост и веселие.

Никакви кучета не се втурват срещу нас и никакви хора не клечат, засенчили очи, пред селските иглу, когато извиваме по реката нагоре. Какво ми стяга сега гърлото? Какво кара сърцето ми да спре? Кое отнема цялата ми радост?

Селото Латулук е опустяло! Тежки преспи сняг са натрупани пред вратите и входовете, а всички прътове са празни и голи. Лисичи следи са отпечатани по покривите, но не се вижда никаква следа от човек.

Сега усещам колко съм изтощен от пътя. Слабост обхваща всичките ми членове подобно на немощ при болест и аз падам със стон върху шейната, докато Сатана вие на умряло, а Канома плаче в ръцете ми.

Трябва да узная как се е случило това. Трябва да разбера къде е отишъл моят народ. Разкопаваме твърдо замръзналия сняг, отваряме врати и отиваме от иглу на иглу. Повечето са празни, но в някои лежат мъртви хора под кожените завивки. Избелелите им замръзнали лица са мълчаливи и потайни, но все пак те дават ясен и разумен отговор на моите въпроси.

Умряхме от гладна смърт, казват те. Напразно чакахме нашия вожд. Той, за когото всички извикахме да опаше главатарския пояс около кръста си, ни напусна. Той мислеше повече за себе си, отколкото за нас. Той предпочете да остави племето си да загине, вместо да убие човека, който определи съдбата ни. Нашият вожд се заслепи от дяволиите на белите и изчезна, когато ни бе най-необходим. Много неща бяха скрити за нас докато бяхме живи, но ветровете прошепват на умрелите всички тайни. Сега не желаем вече нищо да знаем. Виждаме, че си се завърнал и единственото, което искаме от теб сега, Канук, е да ни положиш при костите на нашите бащи, до крайбрежните скали, за да можем по-добре да слушаме песента на вятъра. Тогава ще бъдем задоволени, защото ти ще узнаеш, че те е постигнала съдба, която си заслужил. Бихме могли да ти разкажем още

някои неща, но ти пожелаваме от сърце да почувствуващ големия страх пред онова, което оставяме скрито зад устните си. Нека сега да управляваш в мир и спокойствие мъртвия народ и опустялото село! Тук няма от кого да се страхуваш, тук няма вече никой за убиване...

Прекарваме целия ден в пренасяне на мъртъвците до крайбрежните скали и полагането им на високите дървени плоскости, където лежат останките на моето племе. Сега вече няма никаква причина да пестим уредите, които умрелите трябва да имат при себе си, за да се отправят с небесните кучешки впрягове към страната на ветровете. И наистина, никога преди това мъртъвци не са получавали такива ценни неща. Върху краката им поставяме харпуни, секири, копия и риболовни въжета, за първи път там при мъртъвците се оставя и една пушка. Не, няма никаква причина вече човек да им отказва нещо. След тях не остават деца, чиито топли ръце биха могли да носят уредите на лов и риболов. И все пак ми се струва, че мнозина измежду мъртъвците ми се присмиват както си лежат.

И така, не бяхме отворили още само моето ново иглу.

Когато влизаме в него, чувствуваме малко повече топлина, отколкото в другите, и това показва, че то е построено със старание и прави чест на паметта на моите братя. Опипвам наоколо и намирам в лампата още рибено масло. Когато я запалвам, виждам, че някой лежи под моите кожени завивки и отивам да изнеса мъртвеца. Всички са се свили и олекнали, но когато обръщам този, имам чувството, че цялата тежест е изчезнала от него и като че ли кокалите му хлопат под ръцете ми. Обаче той не е замръзнал, и вцепенен — той е почти топъл — та той живее!

Викам на Канома да постави лампата по-близо и тогава виждам, че това е Пана. Бавно затрептява живот в очите, потънали дълбоко в потъмнелите кухни, и беззъбите му челюсти дъвчат напразно. Той иска да каже нещо, ала не мога да дочуя дори някакъв шепот.

Сваряваме чай, слагаме много захар в него и го сипваме капка по капка в устата на Пана. Виждам, че той гълта и в мен се поражда надежда, че ще го стоплим отново, че той ще може да проговори, че ще науча как се е случило всичко това!

Намокряме бял хляб и го поставяме в устата му и се радвам, като виждам, че той го поема с езика и го глътва. След това веднага заспива пак. Но две червени петна са пламнали на бузите му и аз предполагам,

че животът ще се задържи в мършавото му старческо тяло. До Пана намирам половин чувал гранясала моржова мас, която, както схващам, го е запазила жив. При другите не намерихме нищо за ядене и мнозина от умрелите са опитвали до последния момент да поддържат живота си като са поглъщали мокасините и ботушите си от тюленова кожа.

Канома се грижи за стария Пана като за свое малко дете и след няколко дни лицето му видимо се съживява. Вече може отдалеч да се чуе, че дишането му е станало по-силно.

Излизам с кучетата далеч из тундрата и най-сетне ми се удава да убия няколко диви елени. Тази вечер готвим еленово месо над маслената лампа в моето иглу и когато силният аромат на месото се разнася приятно, Пана се надига и сяда помежду кожените завивки. Той клима с глава и търка очите си като след дълъг сън.

Тогава натрошавам топли кокали с мозък и ги поставям пред него, но не задавам никакви въпроси, макар че нетърпеливо очаквам, най-сетне да проговори. Искам да си наложа търпение, докато той сам се почувствува достатъчно силен за всичко, което имаме да говорим.

Мляскайки, Пана смучи кокалите, а аз зная, че обича топъл мозък и че той му понася добре. Поглежда ме с мътните си очи и понякога ми се струва, че хлътналите му устни се кривят в усмивка.

След това поставя длан на челото си в знак, че иска да говори. Обаче гласът му е немощен и шепти като летен вятър из тревата на тундрата, та се налага да седна близо до него, за да мога да го чувам.

— Пана се радва да те види отново у дома — казва той. — През лятото разбрах от Джибсън, че си отпътувал в страната на белите и че си останал там, но той не знаеше къде за отишли Со-ку и другите. След това ветровете ми казаха, че твоите придружители са срещнали по пътя си за дома лед и буря и са загинали. И тъй като ти не се завърна, Огарес опасва без подкана главатарския пояс. Той легна да спи още рано преди слънцето да се скрие през онази зима и спа, докато слънцето отново се показва над Вълчите зъби. Но както знаеш, ние бяхме добре осигурени и никой не гладува през онази зима, макар лежащата болест да взе много жертви между мъжете, които лежаха почти всички под кожените завивки, без да вършат нищо и мнозина измряха още преди снегът да се стопи напролет. Тогава заповядах на Мега да убие Огарес. Мега не се възпротиви, но отказа да употреби пушка, както го посъветвах аз, а бе на мнение, че ножът е истинското

оръжие, употребявано още от старо време, когато ставало дума да се скъси животът на някой неспособен вожд. Както е известно, Огарес владееше добре ножа, но най-сетне на Мега се удаде да му забие ножа, където трябва и Огарес легна на смъртно легло. Ала бедата пожела и Мега да умре от раните си и после не остана никой способен да събере ловна дружина и да я отведе до Ябла, когато му дойде времето. От Джибсън не получихме нищо, тъй като нямахме нито пари, нито нещо за размяна, а риболовът на съомга бе най-слабият, който съм преживял през целия си живот. Никой не доведе брат ти Ху-вик от Талмик и когато дивите гъски отново се отправиха на юг, реши се Арук да стегне единствената риболовна лодка, която още имахме, и да замине с Мала за Талмик. Нали тя по-сръчно от повечето мъже се справяше с корабни платна и ветрове, което наистина при жените е рядкост. Дадохме ѝ също двама гребци и бяхме изпълнени с надежда, че всичко ще мине добре. Времето беше тогава непроменливо, ветровете бяха благоприятни и нямаше причина за безпокойство. Мислехме, че ще бъде полезно, ако Арук и двамата гребци си намерят работа през зимата в Талмик, тъй като продоволствието тук бе по-лошо от неизвестно. Тя взе лодката и стария водач на твоите кучета — Мегалик, за да го изпрати с някакъв знак, че всичко е минало добре, щом стигнат в Талмик. След като Арук не се завърна и ледът започна да се натрупва в морето, разбрахме, че тя е останала там и единственото, което ни даваше повод за грижа, беше, дете Мегалик все още не се завръщаше. Но пътят през тундрите и планините е далечен и изпълнен с опасности, а е възможно, също така да са го срещнали по пътя бели хора, да са го примамили с храна и прибрали при себе си. Такива кучета не се срещат често. А и ветровете не са дали да се разбере, че на Арук и на придружаващите я мъже се е случило някакво нещастие в морето, затова вярвам, че те сигурно са още в Талмик.

Сега гласът на стареца отслабва дотолкова, че не мога да го разбирам вече и щом го поставям да легне, застилайки кожените завивки върху него, той заспива като послушно дете.

Жестока е съдбата ми и тежки стават стъпките ми, докато търся светлина в мрака, спуснал се сега над мен. Създавам си работа с кучетата и докарвам още месо в къщи, докато дните минават, а аз все не мога да реша какво трябва да правя. Все по-рядко чувам радостния смях на Канома и мога да разбера, че тя не намира много радост в това,

което съм й предложил тук. Може би щеше да бъде по-доволна, ако я бях оставил във Витлеем. Дали службата в храма при отец Келли нямаше да бъде по-добра, отколкото да седи сега в едно тъмно иглу и да храни като бебе някакъв загубил силите си старец?

Но когато я запитвам за това, тя разтърсва червената си коса и заявява, че по-скоро щяла да легне на снега и да умре, отколкото да се върне във Витлеем. Този отговор ме задоволява донякъде, а аз зная, че не би могло да се намерят по-сръчни ръце, които да се грижат за Пана.

Една вечер, когато Пана отново се надига и слага длан на челото си, той разказва следното:

— Когато един стар човек смята, че ще умре, тогава той не иска последните му думи да са сурови и сърдити. А когато ти говорих последния път, не вярвах, че ми остава още много време на земята. Обаче сега чувствавам, че пак тече топла кръв по старите ми жили и може да се случи да видя още веднъж слънцето да грейне над зелена трева.

И така, докато лежах и се съвземах под кожата, разбрах от думите ви, че съм единственият, който може да ти каже какво сме мислили за вожда, дето ни изостави, когато най-много се нуждаехме от него. И нека знаеш, Канук, че отровата на проклятието течеше върху името ти, докато те нямаше. Наистина майка ти и аз се опитвахме да изтълкуваме действията ти по най-добрия начин, но какво можехме да кажем пред твоето племе? Искам да чуя какво ще кажеш, за да оправдаеш честта си, но преди това искам да узнаеш как се случи, че аз още живея, макар другите, както сега разбирам, са мъртви. Когато и ловът на дивите елени се провали, разбрах, че никой от нас не ще остане жив, за да може да ти разкаже всичко, когато се завърнеш. И затова скрих един чувал с моржова мас и легнах тук в твоето иглу, по времето, когато зимният мрак се спусна над Латулук. Не мисли, че сторих това, за да продължа един стар живот, който и без това не може да трае още много време! Направих това заради теб и заради племето. Знаех, че пламъкът на моя живот е по-издръжлив, отколкото на всички други.

Всички деца бяха измрели и жените седяха с хлътнали очи, хълцащи край студените им телца, когато аз се скрих тук да изчакам завръщането ти. Знаех, че ти ще дойдеш някой ден и ако си такъв човек, за какъвто някога те смятах, тогава може би ще успееш да

събереш оцелелите останки на твоя народ, да опресниш кръвта с други племена и да останеш победител над жестоката ни съдба. Сега Пана иска да чуе гласа на младия вожд!

След като разказвам всичко, което ме е сполетяло, откакто напуснах Латулук, виждам, че старият е доволен и че заспива със спокойно изражение върху набръчканото лице.

Сега решавам с най-голяма бързина какво трябва да се направи най-напред. Ще взема кучешкия впряг и ще замина за Талмик, да намеря Арук и останалите. И ще питам Унгало, защо не е писала, макар че сега рядко ѝ отделям по някоя мисъл. И когато се случва понякога, то става без болка. Но все пак искам да узная защо тя не е удържала обещанието си да ми пише.

Канома обещава да остане в Латулук и докато ме няма да се грижи добре за Пана и сега съм доволен, че в изтеклите дни съумях да доставя толкова много месо у дома. Те не ще гладуват!

Времето сега е трайно, меко е, и на кучетата много им харесва, че пътуването е отново на юг. Те теглят усърдно от сутрин до вечер и рядко съм правил толкова дълги и бързи дневни преходи.

По-рано, отколкото съм очаквал, пристигам долу на Ноалек Ривър и свръщам при Муун и Лори, за да чуя какво правят и да им се отблагодаря с парче прясно месо за това, което направиха за нас.

Муун е все още бръснат и двамата посрещат радостно пристигането ми. Когато казвам на Муун, че Канома ме е натоварила да го поздравя от нея, разбирам безпогрешно, че това е добре дошла новина за него, защото той цял гори от желание да чуе и друго за нея. А когато научава, че тя съвсем не е моя жена, виждам как лицето му се прояснява още повече и той ме помолва все пак да остана да пренощувам при тях, да можем двамата да си поговорим още. Понеже вече се свечерява, намирам, че мога да приема това предложение и че ще бъде по-добре да имам покрив над главата си поне през тази нощ, отколкото да лежа заедно с кучетата в снега.

Муун казва, че рядко някой минавал към Ноалек и че през цялата зима не са имали посещение преди нашето идване с Канома. Но само няколко дни след като сме заминали на север, изникнал някакъв човек с червена брада и четири кучета, много изтощен от пътуването, и помолил за убежище през нощта. Той бил запитал дали са забелязали наоколо да минават някои други пътници и те му разказали за Канома

и за мен. Тогава очите му светнали и той продължил да разпитва и те отначало му били казали, че сме заминали на север и сме искали да стигнем едно селище, което се казвало Латулук. Но тогава на Муун му хрумнало, че този човек може би има нещо общо с раната от куршум в ръката ми и той видоизменил съобщението си, като казал, че си бил спомнил погрешно, а всъщност ние сме били дошли от Латулук и сме искали да отидем в Киана, за да си набавим още кучета. Един ден след това човекът отпътувал на юг по посока на Киана.

След това, както разказва Муун, били изминали много дни, без да се случи нещо друго извън ежедневната работа на макарата и ваденето на пясък от Ноалек.

Обаче рано днес човекът от Киана се бил завърнал с шест впрегнати кучета. Бил купил две нови при някой търговец на кучета в Киана и едното от тях било някакъв огромен звяр, който той използва като водач на впряга. Това куче направило особено впечатление на Муун, защото се държало съвсем странно, когато приближило хижата. Те били окачили завивките за проветряване и тогава кучето завлякло целия впряг към завивките, изтеглило една от тях и почнало да я души. То скимтяло и лаяло, като че ли е намерило скъп приятел. Човекът не можел да принуди кучето да остави завивката, докато не пуснал в щедра употреба камшика си. Завивката била точно онази, която съм използвал докато съм лежал в хижата, в това Муун бил убеден, защото по нея все още имало кървави петна от времето, когато Муун се занимавал с раната ми. Случката с кучето и завивката се сторила на Муун много чудна.

Човекът сега наново питал за Канома и за мен. Търговецът на кучета в Киана не бил ни виждал и сега той поискал да знае дали все пак не е било така, както му били казали в началото — че сме били заминали на север. На това Муун отговорил, че те нямали обичай да се осведомяват толкова точно накъде се отправят пътниците, когато напускат Ноалек. Муун и Лори се занимавали главно с изравянето на пясък и имали други грижи, а не да се заяпват след онези, които прекосявали с шейна страната, казали те.

След кратка почивка човекът отново продължил пътя си. Докато могли да го виждат, той държал посока все на север и им се струваше чудно, дето не сме се били срещнали. Но аз не бях дори и забелязал

дирята му по пътя ми към Ноалек, значи, той трябва да е поел в някоя друга посока.

Това, което Муун ми разказва, събужда грижа и ярост в сърцето ми. Тъй като пътуващият към Латулук не може да е друг, освен Келли, който иска да вземе Канома. А кучето, което е показало толкова особено отношение към завивката, трябва да е било Мегалик. Предположението на Пана, изглежда, е било правилно. Удало се е на някого да примами кучето, когато е пътувало на север, и след това е било продадено на търговеца на кучета, който бе известен с това, че купува всички скитащи кучета, крадени или безстопанствени. И колко е жестока съдбата, та ме кара да си представям как Мегалик сега полага усилия да покаже най-късия път към Канома, водейки впряга на Келли.

Трябва да разкажа доста неща на Муун за мен, та да може да разбере връзката между, всичко това. И когато той разбира ясно каква опасност заплашва Канома, очите му се разиграват лудо и той задъхано казва, че желае да пътува с мен до Латулук или дотам, докъдето стига дирята на Келли; щял да я следва, дори ако тя минавала през портите на ада.

Добре разбирам, че би било от полза, ако двамата уредим работата, която трябва да бъде свършена с голяма бързина, но лошото е, че Муун няма кучешки впряг. А ако сме двама на една шейна, Келли ще ни се изплъзне без особена трудност. Толкова повече, че той вече има предимството на едно значително изпреварване и куче-водач, което се стреми с всички сили към Латулук.

Муун отбелязва, че би могъл да ме придружава със ските си и че по този начин не ще ни задържа, но аз не разбирам много от ски и от бързината, която може да се постигне с тях. Все пак смятам, че не би навредило, ако Муун опита и тръгне с нас. Ако наистина се окаже, че може да поддържа същата скорост, аз съм уверен, че докато завършим делото си, ще има работа за двамата.

Изхранваме се набързо и поемаме по дирята на Келли. Слънцето е вече на залез и синя дрезгавина се разстила като квачка над тундрата. Обаче забелязвам как Сатана усърдно надушва дирята на Келли и се изпълвам с увереност, че не ще я загубим в тъмнината.

Някъде далеч пред нас Келли управлява впряга си и си представя, че той преследва мен. Защото едно е сега напълно ясно: той

мисли повече как да ме убие, та да не съм в състояние да разпространя из страната слуха за неговите нечестиви дела, отколкото да си възвърне Канома, макар че и това може да представлява част от намеренията му. — А сега Сатана следва дирята на светия човек в нощта.

ЖАЛКО ЗА ТАКА ХУБАВАТА ЗВЕЗДА!

Сръчността, с която Муун кара ски, ме учудва. Той се плъзга без особено напрежение по снега и се движи наравно с кучетата, където теренът е равен. При изкачване му е трудно да ни настига, но когато се спускаме, той може да ни изпревари, ако пожелае. И така ми става ясно, че той няма да ни забавя, стига да е издръжлив.

Призори стигаме на едно място, където Келли е почивал и по отгъпкания сняг и многото кучешки изпражнения е лесно да се направи заключението, че това е бил нощният му бивак. Една част от изпражненията още не е силно замръзнала, което ни подсказва, че свещеникът не може да е много напред. Но кучетата трябва да почиват, а Муун и аз също така смятаме за най-умно да не допуснем Келли да разбере, че е преследван, преди да наближи края на пътя до Латулук. Неговите шест кучета, все добри животни, биха затруднили преследването, ако той би опитал да се отскубне. Но аз разчитам на това, че когато Келли стигне до селото, той сигурно ще се огледа предпазливо, преди да се покаже. И тогава ще имаме добра възможност да го изненадаме, преди да е успял да нанесе вреда. Когато се изкачваме на някоя височина, виждаме свещеника и впряга му далеч ниско в тундрата. Тогава спираме, докато се загуби от погледа ни.

Рано устройваме нощния си бивак, за да избегнем опасността от едно сблъскване в тъмното с Келли, и когато призори потегляме отново на път, не бързаме, докато не сме намерили нощния му бивак.

Така го следваме ние, като дебнещи плячката си лисици, ден след ден, докато отново виждам устремите към небето Вълчи зъби.

Възнамерявам сега да минем по заобиколен път, като се опитаме да пристигнем в Латулук, преди свещеника. В такъв случай той ще ни бъде лесна жертва там. Но бедата пожелава Келли да ни забележи, когато в една тясна долина се приближаваме твърде близо до него, преди да достигнем последната тундра пред селото.

Той би трябвало да спре сега, ако е разбрал, че го преследва този, когото иска да намери на всяка цена, но не постъпва така. Той подкарва

впряга си със скорост по-голяма, отколкото съм очаквал, и става очевидно, че сега стремежът на Мегалик към родния дом е от голяма полза за него. Не би имало смисъл да стрелям, защото разстоянието е твърде голямо, а при насрещния вятър е невъзможно Мегалик да чуе, че викам името му.

Впрягът на свещеника се загубва бързо, ние като че ли стоим на едно място и чувствавам как се заражда в мен голям страх от онова, което този дявол би могъл да стори, преди да го настигнем.

Когато Каномата чуе влизането на впряга в селото, тя ще помисли, че аз може би се завръщам, ще изскочи навън без оръжие и не ще има с какво да се отбранява. Скърцам със зъби от гняв, като си представям тази картина.

Келли не е в селото, когато свръщаме откъм реката нагоре. Каномата не отговаря, когато отварям бързо вратата на моето иглу и я викам. Само Пана с дрезгавия си глас ни казва, че чул тя да вика и кучетата да лаят, но че скоро всичко пак се успокоило. Тогава ми става ясно, че всичко се е развило по желанието на свещеника и сега неговите намерения са ни напълно ясни.

Той знае, че ще го преследвам. Стръвта, която ме привлича, е върху шейната му и той смята, че ще може да ме застреля от засада, както се убива гладен вълк. Той не се страхува от мен. Той знае, че вече два пъти съм го пощадявал. Обаче той не знае, че сега се стремя да отнема живота му също така горещо, както желая да защитя собствения си живот. Сега искам да видя кръвта му в снега, още преди слънцето да е залязло!

Проследяваме дирята му извън селото и виждаме, че той се е отправил към Вълчите зъби. Там той разчита да намери удобно място за засада. Но впрягът му вече не е така бърз, а готовността на Мегалик да напусне така скоро селото едва ли е голяма. Намаляваме разстоянието помежду ни. И когато Келли започва да изкачва първия планински склон, разстоянието бързо се стопява. Сега мога да видя как той бие кучетата с камшик. Но той не достига до Мегалик — камшикът му е много къс — и като се приближаваме още, викам:

— Меее-гааа-лииик! Меее-гааа-лииик!

Той ме чува. Впрягът спира и аз виждам кучето, което се извърща и се взира надолу по склона. Свещеникът изтичва напред и се опитва да го възпре с камшика. Но това не помага, защото като

извиквам още веднъж, Мегалик се втурва надолу с целия впряг, шейната се обръща и нещо, което предполагам, че е Канома, пада върху снега.

Обърнатата шейна се влачи зад впряга, който лети надолу по склона и Муун избързва да го посрещне. Виждам, че свещеникът се отправя с най-голяма бързина да търси закрила зад една скална издатина, макар разстоянието да е още толкова голямо, че не е необходимо да се страхува от пушките ни. Канома лежи мирно на мястото, където е паднала от шейната, и това ме кара да заключа, че е вързана.

Давам на Муун задача да опита да се изкачи по склона, заставайки над Келли. Снегът е твърд и изгладен от вятъра и Муун бяга като върху излъскан под, когато тръгва натам. Изчаквам, докато той стигне над мястото, където е залегнал свещеникът, след което продължавам бавно нагоре, докато Келли започва да стреля. Засмивам се, чувайки как куршумите пицят високо над главата ми. Явно е, че той няма представа как се стреля надолу по такъв стръмен склон. Тогава спирам впряга, залягам зад шейната и си оставям достатъчно време за прицелване, преди да стрелям. Свещеникът не може да види Муун, който е вече далеч по-високо от него, и това ме успокоява, защото за него не съществува вече никаква възможност да ни се отскубне.

Когато давам първия си изстрел, свещеникът изчезва зад скалата, но аз съм сигурен, че не съм го улучил. Разстоянието е много голямо. И веднага след това той стреля отново. Забелязваме едно по-светло петно върху тъмната скала, към което отправям сега няколко изстрела. При първия забелязвам как се издига малко бяло облаче прах недалеч от мястото, в което се прицелих, но при втория изстрел зная как трябва да се целя и той попада точно в целта. Нека сега отец Келли пак си покаже главата, тогава ще се свърши с лицемерието на този дявол!

Изведнъж виждам свещеникът да се отправя и да се катери около скалата. Вероятно той е забелязал Муун зад гърба си и сега се опитва да намери закритие от двама ни. Държа го под прицел, но искам да изчакам, докато спре за миг и тогава да стрелям. Сега страхът сигурно е впил нокти в свещената му плът. Стъпките му са предпазливи и несигурни — той се плъзва и пада, търкаля се по заснежения наклон и

успява да се задържи едва под скалата. Но пушката му продължава да се плъзга надолу по склона. Сега за мен е дреболия да го застрелям.

Но аз се изправям и надавам ловния вик.

Катеря се по склона, а свещеникът седи на снега, и държи ръцете си над главата. Като достигам снежната площадка, където лежи пушката му, спирам и му заповядвам да дойде. Главозамайващо ликуване ме изпълва — сега ще изгася живота му с ръце или с нож. И отново се откъсва ловният вик от гърлото ми.

Той трепери и моли за пощада, идвайки към мен.

— Не може да застреляш обезоръжен човек! Пощади ме! — скимти той.

— Имаш ли нож, попе? — питам аз.

— Не, нямам нож. Той беше на шейната.

Тогава му заповядвам да съблече парката си и когато застава гологлав и само по риза, аз го заобикалям и проверявам. Наистина той няма нож. Почуквам с цевта на пушката джобовете му, за да разбере дали не крие други оръжия в себе си и за да го изкуша да ми издърпа пушката, но той стои разтреперан с вдигнати ръце и не предприема нищо.

И така, поставям пушката си до тази на Келли и заставам със скръстени на гърдите ръце пред него.

— Ако вярваш в ада, попе, тогава прочети последната молитва за твоята мръсна душа! Дяволът те чака и сега ти ще умреш. Два пъти те пощадих, още веднъж няма да сторя това. Но не искам да те застрелям, нито да взема нож в ръка. С голите си ръце ще изстискам живота от жалкия ти труп. Прочете ли си молитвата?

Приближавам съвсем близо до него и се засмивам:

— Жалко, че такава хубава звезда ще остане без приложение!

Но видът му въпреки всичко не ме затрогва.

Дръпвам го за брадата и тогава в него се появява живот. Той се бори и удря слепешком около себе си, докато го хвърлям в снега и стисвам гърлото му. Ръцете му драскат и ровят наоколо, но нищо не хващат. Сега вече скоро ще се свърши с осквернителя на жените от Витлеем.

Скачам на крака, защото усещам, че нещо ме тегли за пояса — той е измъкнал ножа ми! Значи, това е чакал той. Но аз съм над него и му нанасям удар върху ръката, преди още да може да замахне.

Започвам да усещам, че той има още сили. Търкаляме се, борейки се, но аз не преставам да стискам китката му. Той ръмжи, задъхва се и ме къльне и тежестта му ме смазва, когато попадам отдолу, затиснат от коляното му. Дали все пак няма да спечели победата? Как не помислих за собствения си нож! Трябва ли сега да умра от острието му? Чувствувам как силите ме оставят, обаче с едно отчаяно движение ми се удава да го отблъсна и ние отново се търкаляме наоколо. Сега аз се озовавам върху гърба му, държа китката, която досега не съм изпуснал, с нова хватка и извивам ръката му нагоре, докато свещеникът изревава от болка; Но аз продължавам да я извивам, докато костите му изпукват и той пуска ножа. Отпускам малко хватката, привличам ножа до себе си и виждам как ръката му пада безсилна на снега. Обръщам негодника по гръб и го пипвам пак за гърлото, но чувствувам, че силите ми са на края. Свещеникът се мята и огъва под мен като токущо уловена риба и не е много сигурно дали ще мога да го удуша. Ето защо забивам ножа в гърдите му и той утихва.

Сега съм така изтощен, че не мога да се изправя. Оставам седнал до свещеника и гледам как снегът се оцветява от капещата съсирваща се кръв. Как може такъв черен грешник да има такава червена кръв! Свърши се вече с лицемерието ти, дяволски свещенико! И сега искам да вярвам, че в бъдеще ще оставиш на мира дирята ми!

Тук убих едно чудовище, по-голямо и по-опасно от всички други и би трябвало да надам ликуващ ловен вик, по-силен, отколкото е излизал някога от гърлото ми. Но аз седя все така мълчаливо и не изпитвам никаква радост.

Аз, който не исках да стана убиец, отнех вече живота на двама души. Не, ако искам да бъда справедлив, трябва да кажа, че съм убил целия си народ. Това трябва да е достатъчно за един човек.

Тялото ми е изтощено, духът ми страда, докато Вълчите зъби се оцветяват кървавочервени от залеза.

Муун и Канома идват прегърнати. Когато се спират пред мъртвия свещеник, видът им не издава ни най-малко лошо настроение. Говорят си шеговито, сякаш гледат някой умрял вълк.

Мегалик вие и лае пред впряга си. Искан да отида и да го погалья. Повдигам се като уморен старец и тръгвам към кучето. То се смее с отворена муцуна, поздравява ме, застава на задните си лапи и поставя предните върху раменете ми, тежестта му ме кара да се клатушкам, а

то ме ближе по лицето. Струва ми се, като че ли мекият език изблизва страха и мъката ми, от очите ми потичат сълзи и радостта отново се възвръща у вожда на Латулук. Мегалик е дошъл с поздрав от Арук:

Притегляме мъртвеца върху скалната издатина, където той бе потърсил последната си закрила, без да я намери, и го нагласяваме с лице нагоре. Нека звездата върху челото му покаже на белия бог и на Маниту, че тук лежи новият месия от Витка. Нека тогава те отсъдят какво да правят с душата му. Нека лисици и гарвани се карат за тялото му и дано костите избелеят в голяма самота. Канома плюе върху него:

— Тфу, тфу, тфу! Дано дяволът те пържи, воняща гад! Много жени поруга с похотливостта си, но моминството на Канома не получи. Тфу!

Луната виси над селото бяла и заострена като зъб на морж и гърмът на разпукващия се лед долита до нас откъм морето, когато пътуваме към дома. Аз вървя напред с моя впряг, а след мен идват Муун и Канома и водят впряга на свещеника. Мегалик се приближава толкова близо, че може да докосне ръцете ми и скимти от радост, когато милвам главата му. На гърдите ми е отново леко и свободно и кръвта ми тупти радостно.

Сега ловният вик излиза с голяма сила от гърлото ми. Канома отговаря, а ехото се връща от Вълчите зъби.

МРАЗИШ ЛИ МЕ АРУК?

Още преди да пристигна в Талмик, пролетта започна. Последната част от пътя премина през заснежените тундри. Край могилки и камъни се носеше буйно и шумно любовната игра на белите яребици.

Кучешкият впряг, който сега почива на размякнатия сняг между църквата и училището, носи белезите на тежките усилия през зимата. Кучетата са мършави и изморени от пътуването, само Мегалик може да маха с опашката, когато му заговоря. И добре е, че сега ги чака дълга почивка.

Когато виждат кой е пристигнал, в Талмик се надига голямо вълнение. Хората се трупат по прозорците и на вратите, а отец Ригор ме поема на стълбите в прегръдките си и ме целува по бузите.

— Добре дошъл в Талмик, сине мой! — казва той. — Тук рядко виждаме по това годишно време гости, дошли от толкова далеч, и твоето пристигане ме изпълва с любопитство.

Разказвам му накратко, че идвам от Латулук и какво се е случило там. Тогава виждам как очите на отец Ригор се изпълват със сълзи от дълбока скръб. Той ме поканва да остана в Талмик колкото пожелае и иска да му отдели повече време, за да може да говорим върху всичко, което се е случило.

Печалната вест, която донасям от моето село, се разпространява бързо и всички я узнават, преди още да съм поздравил братята си и Арук. Ху-вик и Мала изглеждат вече съвсем възмъжали. Те не плачат, но са неразговорливи и намръщени, когато се опитвам да говоря с тях.

Арук срещам едва на вечеря в трапезарията. Тя поема подадената от мен ръка, но в ръкостискането ѝ липсва всякаква топлина, а погледът, който ми отправя, е студен и недоверчив. Когато ѝ заговарям, тя ми отговаря също така намръщено, както братята ми, но ми прави впечатление, колко добре говори вече тя езика на белите. И ми се струва по-хубава от всякога, както седи с приведена глава и с разпусната върху раменете златна коса, напомнящи слънчево сияние. Тя си служи с ножа и вилицата като някоя бяла жена, а държанието ѝ

към онези, които седят до нея, е изпълнено с любезност и благоприличие. Тя ме изпълва с учудване. И сега разбирам, че една усмивка на Арук би ми причинила голяма радост.

Мен обаче тя посреща като чужд човек.

Добрата храна не ми е вкусна и дългото седене около масата се превръща в мъчение за мен. Когато най-сетне отец Ригор прочита молитвата, аз съм първият, който става. Извинявам се с това, че искам да нагледам кучетата и избързвам навън.

Няма ли животът да ми предложи някога друго, освен неприятности!

Главата на Мегалик лежи на скута ми, аз галя ушите му и му говоря.

Защо Арук и братята ми са така жестокосърдечни към мен? Та не са ли разбрали те, че аз всякога съм се опитвал да сторя най-доброто? Че нищо не съм желал по-горещо и по-страстно от това, да бъда добър вожд на Латулук? Че съм искал също да стана добър човек? Че съм мислил доброто на всички?

Обаче Мегалик не може да ми отговори. Той само ме поглежда с кафявите си очи. В погледа му, когато се срещне с моя, няма студенина и недоверие — той излъчва топлина и преданост. А при това и Мегалик получи множество хапещи удари с камшика, когато в надпревара със смъртта препускахме върху люлеещи се късове лед през последната река, преди да пристигнем в Талмик. То е само куче, но все пак разбира, че съм мислил доброто на всички. Даже и камшичните удари не са в състояние да ми отнемат доверието му.

Мегалик, скъпо, скъпо куче! Никой не е като теб!

От отец Ригор научавам, че Джеферсън е свалил свещеническото расо. Той се е оженил за Унгало и живеел отделно в една малка къщичка зад училището. Но той все още изпълнявал службата си като учител по резбарство.

Тази новина нито ме изненадва, нито опечалява сърцето ми и аз си помислям, че ако всеки човек поеме онзи път, който му е най-угоден, ще има всеобщо задоволство. Поне за повечето хора.

Ригор ми намира занимание — да разкрасявам вратите и дървената облицовка на църквата. Изрязвам фигури, цветя и листни орнаменти, докато изчаквам истинската пролет, трудът ме задоволява и успокоява мислите ми.

Изпратил съм известие до двамата гребци на Арук, които са си намерили за през зимата работа в Номе, да дойдат в Талмик веднага щом морето се размрази. Тогава искам да събера около мен всички хора от Латулук и да им разкажа всичко за мен. Надявам се, че ще ми повярват и ако всичко мине добре, щом морето се освободи, ще отплуваме към нашето село. Но ако те не биха могли отново да станат мои приятели, тогава не знам какво ще правя, тогава ще трябва да се търси друг изход. Но в такъв случай Латулук ще остане безлюдно село.

Съзнавам, че не е редно да постъпвам така към Джеферсън, но един ден, когато чувам, че той е в училището, отивам да посетя Унгало. Макар да съм вече от няколко дни в Талмик, аз не съм я нито срещал, нито виждал.

Унгало отваря на почукването ми. Лицето ѝ не показва учудване, защото естествено тя знае, че съм пристигнал в Талмик. Поканва ме да седна и аз съм много учуден, като виждам колко по-зряла и по-възрастна изглежда тя сега. Вървежът ѝ не е вече така лек и бедрата ѝ са широки и тежки. Тя стои приведена над един кош и мога да прочета по лицето ѝ, че напрегнато очаква какво ще кажа.

Разговорът се върти лениво около неща, за които никой от нас не мисли, но най-после я запитвам:

— Защо не ми писа, Унгало?

Тя дълго време не отговаря и гледа надолу към детето си, като че ли не знае какво трябва да отговори.

— Получих писмата ти, когато вече беше късно — казва тя най-сетне.

Сега аз не я разбирам и я поглеждам учудено.

Тогава тя избухва в сълзи и казва:

— Джеферсън ми ги даде по времето, когато се роди детето — той ги бил запазил и по този начин искаше да облекчи съвестта си — нали той е бил този, който винаги е отварял предварително пощата — сега разбираш... Как можех да ти пиша, като не съм получила никакво писмо от теб!

Тя се хвърля върху леглото, скрива лицето си в ръцете и плаче с висок глас.

Когато я вдигам, за да я успокоя, тя обвинява ръцете си около мен и ме моли да не сторя нищо на Джеферсън за тази постъпка. Понеже тя могла да му прости, би трябвало и аз да мога, смята тя.

— Ти можа ли да му простиш това, Унгало?

— Да, Канук, това бе ужасна постъпка, но той я извърши, защото ме обичаше. А при такава голяма любов човек би трябвало да може да прости много неща, въпреки че не мога да те забравя. Аз му бях принадлежала отдавна, още преди да заминеш... Опитах се да ти го кажа, но ти не се вслуша в мен... Нали в твоите очи свещениците са като богове!

— Не, сега не вече. Но сега те разбирам, Унгало, и затова можем да се разделим като приятели. Разчитай на мен.

Когато се връщам към работата си, чувствавам особено облекчение. Не е нужно вече да мисля за тези неща, защото сега знам как се е случило всичко. Даже не мога да се сърдя на Джеферсън. Поведението му е било подло, но малцина биха запазили писмата и биха ги предали после, когато ги замъчи съвестта. В моя живот съм опознал вече доста по-лоши хора от него.

Всички мои опити да говоря с Арук на четири очи постоянно пропадат. Тя се измъква така ловко и изкусно, че струва ми се, едва ли някой друг, освен мен е забелязал това.

Един ден Арук идва заедно с домакинята в църквата, за да помете и избърше прах, и двете се спират да погледат работата ми. Домакинята изказва гласно учудването си от моята сръчност, а когато продължават към църквата, чувам Арук да казва, че още от малък съм бил най-изкусният резбар в цялото ни племе.

Искам да си отбележа тези думи. Всъщност те нищо не казват, те не казват дали Арук ме обича, но акцентът, топлината в гласа ѝ, когато казваше това, бе нещо от онази Арук, която нося в спомените си — другарката в игрите на моето детство и най-горещият ми младежки спомен. Танцът около огнищата в прохладната лятна нощ — гоненицата и замайващият от щастие миг, в който срещнах мекото ѝ тяло и почувствувах ръцете ѝ около врата ми, до крайбрежните скали — това се е отпечатило в мен с огнени белези. А това ми става ясно едва сега, когато тя се изплъзна от ръцете ми.

Гребците на Арук пристигат по-рано, отколкото съм очаквал, защото още много дни морето не ще бъде дотолкова чисто от ледовете, та да може да се решим на дългия път към север. Обаче засега нареждам, докато чакаме, да се подготви, риболовната лодка за голямото пътешествие. Да се прегледа дали всички платна и въжета са

в изправност и дали всички шевове на килната обшивка са плътни и здрави. Пътуването може би ще бъде дълго и тежко, защото времето и през пролетта е капризно.

Една вечер разпореждам всички, които се надявам, че ще пътуват с мен, да се съберат долу на брега при риболовната лодка, за да мога да им кажа мнението си, без да бъдем смущавани от чужди хора. И там също така ще разбера тяхното намерение.

Двамата гребци са добри мъже на моя възраст. Единият се нарича Ирак и е брат на Со-ку, а другият се нарича Овул и е правнук на Пана. И двамата оставили жени и деца в Латулук, когато отпътували, и разбрали за масовата смърт от изгладняване по известието, което им пратих в Номе. Те понасят скръбта както подобава на възрастни мъже и не се оплакват.

Сега Ирак ми разказва, че двамата се запознали с две сестри от Унивак, които им обещаха да дойдат с тях в Латулук, и иска сега бързо да реша дали това бива да стане, защото в такъв случай щял да прати известие в Унивак, та жените да пристигнат, преди да почне пътуването.

Това е новина, която ме радва, макар че не е нужно да го показвам. Затова казвам само, че не бих имал нищо против да вземат със себе си жените, стига само те да са здрави, работни и на подходяща възраст. Но им давам съвет да се уговорят така с бащата на жените, че ако някоя от тях се окаже свадлива или бездетна, да могат да я сменят и вместо нея да вземат някоя от по-младите сестри. Ако бащата сключи такова споразумение, ще бъде добре, макар това съвсем да не е доказателство, че носи умна глава. Защото кой е този, който един ден не намира, че жена му е свадлива и коя жена с течение на годините не остарява и не става бездетна? На това Ирак отговаря, че намира думите ми разумни и че той сам ще отиде в Унивак и ще говори с бащата.

След това седим при риболовната лодка и разговаряме за различни неща, докато чакаме Арук и братята ми. Радвам се, като ги виждам да приближават, защото съвсем не бях сигурен, че ще дойдат.

— Ти си ни извикал — казва Арук, след като спира и се обляга на риболовната лодка. Сините ѝ очи ме поглеждат изпитателно, след това сваля поглед и чака да чуе какво има да кажа. Ху-вик и Мала стоят от двете ѝ страни със сериозни лица.

Сега зная, че е дошъл решителният час. Това, което имам сега да кажа, и начинът, по който ще ми се удаде да го изложа, ще реши моята съдба и тази на Латулук. Нямам никого тук, който да ми помогне, и всичко зависи от старанието ми да намеря верните думи.

Започвам с онази пролет, когато дойдох от Талмик и цялото племе на Латулук ме помоли да опаша главатарския нож. Припомням им, че не съм жалил силите си през онова лято и сторих всичко, да поправа онова, което куцаше при нас, че сега още се радвам, като си помисля как нашите усилия бяха увенчани с успех и селото беше добре осигурено с храна за предстоящата зима. И не пропускам да изразя, че съм благодарен на всички, които ми помогнаха през онова лято. Дотук говорих леко. Но сега идваше тежкото. Разказвам им за покушението срещу мен от страна на Огарес през време на лова на моржове и как ми е станало ясно, че Огарес би трябвало да умре, за да остане племето силно и жизнеспособно, и че рано или късно би му се удало да ме убие, ако аз не го възпрепятствувам.

Тогава Арук ме прекъсва с въпроса:

— И защо тогава не уби Огарес?

— Би ли желала да отнеме живота на баща ти, Арук?

— Той бе толкова мой баща, колкото и твой. Ти знаеш добре това, Канук.

Тук тя казва истината и не мога нищо да възразя.

Сега трябва да ги накарам да разберат как вярата в думите на белия бог ме е възпряла да извърша онова, което би трябвало да извърша, и върху това говоря дълго. Когато им разказвам, че съветът на отец Ригор е било решаващото, което най-сетне ме е склонило да замина на юг, виждам, че думите ми падат на добра почва. Защото всички почитат отец Ригор като мъдър и добър човек, макар и да не приемат вярата му.

Като им съобщавам какво съм преживял в страната на белите и им описвам всички неправди, с които съм се сблъскал, виждам, че очите на Арук се разширяват от учудване. Но аз разказвам и за Оле и за доброто, което срещнах и как най-сетне стигнах до една друга вяра, която направи сърцето ми по-леко и очите ми по-проницателни от преди. И от въпросите, които те ми задават, мога да схвана, че са изслушали и обмислили това, което съм им казал.

— Ако бях имал тази вяра, която имам сега — продължавам аз, — или се бях придържал изцяло към старата, тогава щях да убия Огарес. И тогава много неща щяха да бъдат другояче. Но станалото не може да се превърне в действителност, колкото и да бих го желал. Сега вече не сме много от нашето племе, но ако държим здраво един за друг, ако вършим всичко, което ни се полага, и се трудим, според силите си, възможно е да смекчим съдбата си; тогава е вероятно някой ден пак да видим четири риболовни екипажи да излизат на лов за моржове от Латулук. Обаче още липсват достатъчно ръце за теглене на греблата и за опъване на платната. Изминах много път, многобройни и тежки бяха изпитанията ми, докато открия тук остатъка от моето племе. Но трудностите, които съм могъл да преодолеея с бързината на краката си и със сръчността на ръцете си, смятам за нищо в сравнение с омразата, която чета във вашите очи и сърца, откакто дойдох тук. Аз стоя отново пред вас с главатарския пояс в ръка и чакам да се произнесете дали да го хвърля, или да го опаша. Не мислете, че се стремя към властта! Не мислете, че ще замисля убийство, ако някой друг го опаше вместо мен! Аз ще се подчиня с радост на волята му. И не ще му откажа съветите, които мога да дам, ако той иска да ги чуе. Канук се изказа!

— Опаша го, Канук, опаша го! — викат всичките. Викът този път не е много шумен, защото племето е малко, но не виждам устни, които да са останали затворени, и радостта ми сега е по-голяма оттогава, когато бях избран в Латулук.

За втори път съм избран за вожд.

Вече е почнало да се стъмва, когато се изкачваме към училището, но истински тъмно още не е. Защото пролетната нощ се спуска леко и меко над тундрите. Арук върви до мен, но не казва нищо, а и аз не намирам думи да изразя това, което изпитвам. Тогава тя ме улавя за ръка и докосването ѝ е едновременно нежно и твърдо. Тя върви бавно и скоро изоставяме зад другите.

И тогава Арук започва да говори. Тя ми дава да разбере какво е изживяла, как проклятията, които са се изливали в Латулук над името ми, толкова са отровили вярата ѝ в мен, че най-сетне тя изгаснала.

— И така се дойде до това — казва тя, — че в мен се породи омраза срещу теб, която стана толкова голяма, че сега не зная как да я изтръгна от сърцето си.

— Мразиш ли ме, Арук?

— Сега разбирам, че това не е било справедливо — ти си бил такъв, какъвто винаги съм искала да те смятам, — но ето, аз съм така устроена, че нещо, което веднаж е проникнало в сърцето ми, остава за дълго стаено там, даже и да зная, че не е справедливо.

— В такъв случай, значи, ти не ще пожелаеш да станеш моя жена? — запитвам аз.

— Един вожд не пита избраната жена дали тя иска — той я взема. И аз искам да бъда добра към теб и да раждам децата ти, но срещу това, което е заседнало в сърцето ми, не мога нищо да направя. Може би то ще изчезне, може би — не. Трябва да се въоръжим с търпение.

Сега би трябвало да се чувствавам щастлив, сега би трябвало да надам ловния вик и да скачам. Но аз не го правя.

Ето че тревата около къщите започва вече да се раззеленява и приближава времето, когато ще можем да опънем платната на север. Дебели като тюлени, кучетата лежат и лентяйствуват на слънце. Добре им е понесло, откакто дойдохме в Талмик, и сигурно не биха имали нищо против едно продължаване на престоя тук. И сигурно не ще бъдат много радостни, когато седнат, вързани едно за друго, в риболовната лодка и в продължение на много дни, докато пристигнем в Латулук, изстрадат морската болест от клатушкането.

Един ден отец Ригор ме запитва дали не бих искал да се изповядам, преди да отпътувам. Не ме виждал никога в църквата, освен когато съм работел там, и намирал това чудно. Разбирам много добре какво впечатление съм му направил и отдавна съм съобразил, че трябва да обясня на отец Ригор, какво става с вярата ми. Страхувам се обаче, че ще го разгневя и затова отлагам от ден на ден. Ригор е добър човек, макар че е свещеник и това е странност, която искам да си отбележа. Бих запазил някакво неприятно чувство, ако не можем да се разделим като приятели.

По тази причина го запитвам дали не бихме могли да се обясним в неговата стая също така добре, както и в църквата, и дали това, което имам да му кажа, не би могло да остане между нас, макар и да не съм го правел във вид на изповед и да не съм получил опрощение от църквата. Той ми отговаря, че това можело да стане навсякъде еднакво

добре и че устата му били винаги затворени за тайните на хората, независимо от това, дали ги е научил в изповедната стаичка, или другаде.

Този ден отивам на вечерна молитва, за да може Ригор да види, че не се страхувам от бога, макар да не вярвам в него така, както бях научен в Талмик. Арук ме придружава в църквата и през цялото време на службата стоим един до друг. И пеейки заедно с другите псалмите, пак намирам, че е хубаво, когато куполът ечи и когато съзерцавам в очите на Арук блясъка на запалените свещи. Рядко се случва лицата на хората да са красиви, когато пеят с отворени уста, но Арук има и това преимущество. Тя ми се усмихва, докато заключителните тонове на псалма трептят между двата ѝ реда бели зъби, и сега мъчно мога да прочета омраза в синия поглед, който тя ми подарява. Обаче в сърцето ѝ, никога не мога да прозра.

Когато службата завършва, последвам отец Ригор в стаята му.

Пием ароматно вино и сме се разположили добре в меките му кресла пред камината. Ригор разправя весели историйки от времето на детинството и студентските си години и мъчно мога да си представя, че седя пред свещеник. Той не се опитва да се представя по-добър, отколкото е, никога не лицемери и не е нищо друго, освен един добър човек, който служи на своя бог без други замисли, освен да изпълнява волята му.

Не се страхувам вече да му разкрия сърцето си. Той ще ме разбере. И почти без да забележа как се случи това, отец Ригор наклони разговора така, че да започна да говоря за себе си и за всичко, което се случи, откакто напуснах Талмик. По променящото се изражение на лицето му мога да наблюдавам колко внимателно ме слуша той и това ми дава по-голяма увереност, че ще ме отсъди справедливо. Не бързаме, имаме достатъчно време и аз мога да разкажа дори дреболии, които биха могли да са от значение, та да разбере добре всичко, което ме е сполетяло.

— Излиза, че е така, както съм си го мислил за тебе, Канук — казва той. — Ти винаги се опитваш да постъпиш правилно. Но и на тебе се случва, както на повечето от нас — невинаги се осъществява онова, което предполагаме. В това късо време ти си изкарал сурови изпитания и малцина биха ги изтърпели, без да се огорчат и загубеят до дъното на душата си. Но ти си запазил добротата си и в това е

силата ти. Напълно съм уверен, че убежденията ти са добри, защото бог има много имена. Самият аз отдавна съм мислил и вярвал като теб, но аз служа на една църква с нейните канони, написани от тленни човешки ръце, които трябва да изпълнявам. Аз не съм свободен човек. Може да наричаш бога си Маниту или както си желаеш, и въпреки това не ще бъдеш езичник. По ръцете ти е полепена човешка кръв, но въпреки това не си убиец. Ти си унищожил две чудовища и не се нуждаеш от опрощение. Ти си свободен и щастлив човек, Канук.

Това бе ободряващ прощален дар от страна на отец Ригор за една съкрушена душа. И сега добре разбирам как е било възможно да остане добър човек, макар че е свещеник.

В деня, когато Ирак се завръща и довежда двете жени, ние бързаеме да спуснем риболовната лодка във водата, да свалим багажа до брега и го натоварим. В същия ден е празникът по случай завършване учебната година на манастирското училище и мнозина от родителите на децата са дошли отдалеч, за да присъствуват на него и после да си вземат момчетата обратно. Повечето са дошли по вода и затова долу на мостика покрай брега цари оживление, хората разговарят и обръщат лодките си с кила нагоре, та да изсъхнат на слънцето и килната обшивка да бъде здрава и опъната, когато поемат обратния път.

Ху-вик и Мала слизат при мен, точно когато съм се заловил да затегна въжето на последния товар. И на двамата лицата издават смущение и разбирам, че искат да ме питат нещо. И когато най-сетне го казват, хваща ме смях. И те искат да си вземат по една жена.

Аз съм на мнение, че малко късно са се досетили за такова нещо, но Ху-вик твърди, че жените били готови да дойдат с нас веднага, щом като дам разрешението си, а те самите били вече говорили с родителите им, така че подробности от този характер нямало да забавят пътуването ни. Тогава им нареждам да доведат жените и да ми ги покажат, преди да реша какво ще се направи. Бих искал да обсъдя тази работа насаме и братята ми радостно изтичват отново нагоре към училището.

Когато се връщат, жените са с тях. И двете са още много млади, но снажни и напълно зрели, може би малко дебели, но с будни очи и весел характер, каквито са обикновено всички жени от Унивак. Жената

на Ху-вик се нарича Пепалик, а жената на Мала — Феодора. Феодора е без баща, но майка ѝ е с нея, една дебела жена с кръгли очи, вече много възрастна, за да бъде хубава. Арук я довежда при мен, за да се запозная. Тя се нарича Урга и загубила мъжа си преди много години при една снежна буря, когато били на път по леда от Унивак към сушата, разказва тя. Но тя самата била се спасила, което впрочем беше очевидно. И ето, понеже тя нямала извън Феодора никого на света, искало ѝ се да дойде с дъщеря си, ако не съм имал нещо против това. Тук Арук бързо се намесва, казвайки, че Урга била много сръчна в обработка на кожи и сигурно щяла да бъде полезна. Разбирам, че Арук е съучастник в съзаклатието и кимвам утвърдително. Единственото, което имам да възразя, е, че може би Мала е още твърде млад, за да си вземе отсега жена, та той няма още шестнадесет години. Но тук Арук казва, че по своята ранна възмъжалост той приличал на най-големия си брат, а доколкото тя знаела, необходима била голяма сръчност, за да се отърве една жена от мен, когато съм бил на годините на Мала. Трудно ми е да намеря подходящ отговор на тези думи и се смея вътрешно над находчивостта на Арук, докато отивам да доведа кучетата.

От отец Ригор получавам няколко сандъка със захар, сол, брашно и други неща, които той знае, че ще ни бъдат полезни у дома. Казвам, че ще заплатя всичко, веднага щом постъпят пари в кесията ми. Но Ригор смята, че работата, която съм извършил в църквата, откакто съм дошъл, била равностойна на това и даже повече, така щото не искам и да чуе нещо за заплащане.

Едва преди залез-слънце сме готови за отплаване и отец Ригор слиза на брега, за да се сбогува с нас. Той ми дава един голям пакет с книги. Не мога да си представя нещо друго, което да ми създаде по-голяма радост.

Почти цялото племе на Латулук сега е събрано в една-единствена риболовна лодка. Само Пана липсва, но ако беше тук, сигурно щеше да се намери място и за мършавото старческо тяло, макар че е тясно.

Отблъскваме се от мостика, а Мала вдига платното и разхлабва въжетото. Ху-вик хваща кормилото и когато вечерният вятър изпъва платното, бавно извиваме от залива на открито. Махат ни с ръце от всички прозорци и врати на училището, а отец Ригор дълго стои на мостика и размахва червената си кърпа. Всички жени от Унивак могат

да пеят и те пеят една весела песен и така достигахме морето, където последното слънчево злато озарява гребените на вълните.

Голямо предимство е да плаваш на север през пролетта, когато ветровете най-често духат от юг и гребците могат да се разговарят весело, като си седят, без да работят. Защото даже когато не е необходимо човек сам да гребе, достатъчно тежка е гледката как другите си излющват кожата от дланите поради насрещния вятър. Сега всички можем да бъдем в добро настроение, защото платното се е опънало над нас, а светлата мека нощ се спуска над едно море, по което не се вижда никакъв лед.

Седя с Арук отпред върху товара, където съм постлал моя спален чувал от еленова кожа, за да ни бъде по-удобно. Мегалик, единственото от кучетата, на което е разрешено да се движи свободно, се е сгушил в краката ни и по изправените му уши разбирам, че пътуването по море не му вреди. Той не страда от морска болест.

Миризмата на сол и водорасли изпълва ноздрите ни, слушам рева на тюлените откъм крайбрежните скали и чувствавам колко е хубаво, когато човек е близо до морето.

МНОГО НЕЩА СЪМ ПРЕОДОЛЯЛ...

Пристигаме и Канома ни чака на края на скалата. А по надолнището към брега куцука Пана, също както в миналите години, когато се завръщяхме от далечен път. Но все пак ни вълнува особено чувство, когато сега ни поздравяват само двама души.

Лицето на Канома сияе като слънце и човек може да разбере, че тя сега е радостна да чуе отново други гласове, след вечното дрезгаво гъгнене на Пана. И въпреки това, виждам, че Канома се е грижила добре за него през отсъствието ми, защото почти не мога да си спомня стария по-младеец и в по-добро настроение.

Муун ще дойде и ще вземе Канома, когато настъпят най-дългите дни, разказва ми тя. А към това Пана добавя много неща за един вожд, който изпуска такава жена от селото. Макар добре да разбирам, че Пана казва истини, все пак не мога да променя онова, което Муун и Канома са уговорили, докато съм пътувал на юг. Муун действително заслужава една добра жена, а Пана може да благодари на небето, че тя беше тук, когато той се нуждаеше най-много от нея. И на това той не намира какво да възрази.

С помощта на Пана Канома е разчистила всички иглута след изнасяне на мъртъвците, а вратите, отворени за проветряване, ни заглеждат гостоприемно, когато изкачваме пътеката към огнищата.

Не ще се наложи да живеем притеснено, защото всеки от нас може сега да си избере едно иглу и да живее сам, ако пожелае. Но на всички, които си доведоха жени, сигурно ще е по-приятно да делят кожените постели със съпругите си и затова в селото Латулук ще бъдат обитавани не повече от шест или седем иглута.

Ху-вик може да се нанесе в иглута на майка ни, а самият аз се настанявам в моето ново иглу, където и Арук донася вещите си и постила кожените си постели. В това иглу още не се е зараждал, нито е загасвал някакъв живот и в него мирише още на смола и свежо дялано дърво от стените и покрива. Арук се оглежда и отбелязва, че ще се чувства добре тук, защото месторазположението е добро: на върха

на пясъчлива могила, което отстранява опасността от влага по пода, а гледката стига през речното устие чак до морето.

Тъй като сега не сме много хора, Арук предлага да приготвяме храната си общо на селските огнища, което ще спести време и труд и може би ще улесни справедливото разпределяне на хранителните припаси. Намирам идеята добра и никой не възразява, когато съобщавам решението си.

Още първата вечер идва Урга и горчиво се оплаква от опърничавата си дъщеря. Феодора отказала да я приеме да живее с тях в иглуто на Мала — старата можела да живее сама, тъй като имало достатъчно място в селото. Обаче Урга клати кръглата си глава и казва, че не се решавала да спи сама в едно село, което ѝ е чуждо и където масовата смърт доскоро е ходила от врата на врата. Очите на Урга са пълни със сълзи и тя ни гледа умолително.

Арук изчаква да оправя старата жена, но тъй като не предприемам нищо, тя разрешава на Урга да пренесе постелите си при нас. Тогава усещам в мен да се поражда нещо като несъгласие и мъка и ми се иска да подметна, че за Урга е по-подходящо да спи при Канома и Пана. Но щом Арук го иска така, нека така да бъде. И затова не казвам нищо.

Идват изпълнени с работа дни и главата ми е пълна с всичко, което още трябва да бъде уредено, преди да се отправим към Ябла.

Ху-вик трябва да вземе Овул и Ирак и да излязат в морето за тюлени, докато Мала трябва да ми помага в приготвяне и съоръжаване на лодката за лова на моржове.

Първоначално Пана е изплашен, когато аз отивам горе при мъртъвците и вземам от тях на заем въжета и харпуни. Той е на мнение, че това ще докара само неприятности и беди, но когато му казвам, че всичко, което съм взел на заем, ще бъде върнато, щом си дойдем от Ябла и че ще имам грижата да се приготвят нови уреди преди идната пролет, та мъртъвците да могат спокойно да запазят техните, той се успокоява и казва, че духовете щели да ни разберат.

Когато Ху-вик и хората му се завръщат, ръцете на всички жени се запълват с работа около сеченето на месото край котлите, а Урга с блажен израз се заема с остъргването на новите тюленови кожи. Нейната сръчност при обработката на кожи и шиенето сега ни е добре

дошла, защото при някои от нас положението с дрехите и мокасините е лошо.

Изглежда, че почти всичко се нарежда добре, само едно ми създава голяма грижа и няма изгледи да се разреши леко. Немислимо е ловният екип да има по-малко от шест мъже, а ние сме само пет, защото Пана не влиза в сметката, макар че е жизнен и подвижен, както никога не съм го виждал. Ловните пътешествия не са за старци и нека занапред както преди да помага според силите си на жените, докато отсъствуваме.

Четирима мъже трябва да седят при греблата; един мъж може, ако е опитен, да борави едновременно с кормилото и с платното, а онзи, който стои на носа на лодката, трябва да умее да работи с пушка и харпун и при това да е изключително ловък, ако един такъв ловен екип иска да има успеха, който гони. Но шестият мъж ни липсва.

Когато Арук ми предлага да дойде с нас и да обслужва кормилото и платното, изпитвам такава радост, че ми се прищява да скачам, но въпреки това възразявам, че е малко неподходящо да се вземат жени на ловно пътешествие, преди да призная, че може би си струва да се направи опит. Арук се подсмива на ненужните ми приказки, защото знае много добре, че ако тя самата не бе предложила, аз щях да я придумвам. Но даже и Пана не може да си спомни жена да е вземала някога участие в ловен екип там горе по Ябла.

Муун идва един ден, според обещанието, когато тревата почва да се раззеленява между остатъците от снега и перуниките отварят сините си сочни пъпки под слънчевия блясък върху скалите и камъните. В деня на неговото пристигане в селото ние тъкмо се приготвяме за празника на слънцето и радостта на Канома е голяма, когато го поздравява.

Имам много неща да обсъждам с Муун и ние слизаме към брега, където никой не ни смуцава, докато се съветваме как да избегнем опасността заради убийството на Келли. Обаче Муун смята, че бихме могли да се чувствуваме спокойни, защото бил научил от някакъв пътник в Киана, че свещеникът от Витлеем и един мъж на име Илям били изчезнали по време на лов. През пролетта намерили замръзналия Илям, от което заключили, че е бил на път за дома без кучешки впряг и заради това приели, че и свещеникът е загинал по същия начин, макар и да не бил намерен.

При това тези двама не са били единствените от Витлеем, които са изчезнали в снега през последната тежка зима. Невъзможно било да се издирват всичките.

Което ми разказа Муун, ме успокоява и задоволява. Не ме заплашва опасност от това че съм убил Келли.

Муун обещава да остане за празника на слънцето и после да тръгне за Ноалек, а преди самия празник отиваме из тундрите на лов за диви гъски. Рядко сме имали така изобилна откъм птици пролет и се завръщаме с тежък лов върху раменете. Обаче, когато сваляме товара си при селските огнища, забелязвам нещо, което изпълва сърцето ми със страх.

Един кораб навлиза в устието на реката. Това е разменният кораб — корабът на Джибсън!

Моята първа мисъл е да се скрия, това не е трудно и той напразно би питал за мен. Но рано или късно той все пак ще узнае, че съм тук, затова слизам долу към скалата и го чакам там.

Когато слиза на брега, той ме поздравява със същото радостно провикване, както в миналите дни, смее се и шуми и ми подава ръка, но аз не я поемам. Той стои известно време така с протегнатата ръка, докато смехът изгасва от лицето му и в очите му се появява голямо учудване.

— Ти не дойде да ме вземеш, Джибсън. Ти ме измами! — казвам аз.

Тогава той се опитва да се извини с това, че трябвало да продължи пътя си на север, без да може да се завърне, за да ме вземе, но че бил писал на Тревор той да ми помогне да замина с някой друг кораб. С гръмогласен поток от думи той се старае да ме увери в това и размахва ръцете си като криле на вятърна мелница и се кълне, че всяка дума, която ми казвал, била самата истина. Дето съм убил Тревор, той го намирал за добре. И това, което било оповестено, че съм излежал присъдата си по време на предварителния арест Джибсън намира все пак за голяма несправедливост. Той счита, че за това деяние не трябвало да седя нито един ден в затвора. Той бил дал показания в моя полза, в това той отново се кълне шумно и с мощно ръкомахане.

Сега вече не зная, какво да вярвам. Възможно е Джибсън да казва истината, но същевременно е възможно да лъже.

Като му разказвам какво се е случило тук през моето отсъствие, виждам, че той на свой ред се съмнява в думите ми. Тогава го хващам за ръка и той идва с мен, без да възразява, горе при мъртъвците.

Безмълвен стои до мен и гледа това, което не искаше да повярва. Но миризмата на нашите неми свидетели е прекалено силна за носовете ни и не оставаме за дълго горе. Сега той ми вярва и сълзи протичат из очите му и искрят в бялата брада, докато се движим към скалата.

Хората на Джибсън са подредили вече стоките си на брега. Но аз не разполагам нито с пари, нито със стока за размяна, поради което им казвам, че са си дали ненужен труд. Въпреки това Джибсън ме запитва от какво се нуждаем и когато изброявам, той отделя нужното и още много други неща и казва, че това било подарък за селото Латулук от него.

Когато му благодаря и му подавам ръка, върша това с чувството, че той все пак не е толкова лош, колкото съм го мислил, и ако е сбъркал, в такъв случай сега изкупува много нещо с това, което ни подарява.

— Сбогом, Канук! Дано успееш във всичко, което си предначертал — казва той и гласът му звучи глухо и съкрушено. — Искам да ти помогна, доколкото мога.

Докато наблюдавам хората, които гребат обратно към кораба, си мисля какви особено сини очи има Джибсън. Също така дълбоки и променливи като на Арук.

Но радостен е сега вождът, който с леки стъпки се изкачва към селото си. Димът от селските огнища се извира на спирали към небето, а котлите клокочат и изпълват въздуха с приятна миризма.

Пана отново държи чародейния тъпан между коленете си и отново кръжи танцът около огъня, докато слънцето остава да лежи върху снега на Вълчите зъби. Но тази година кръгът на танцуващите е малък — само пет са жените, които сега стъпват под такта на тъпана и следят песента на Пана, и няма деца, които да гледат засмяно с опулени очи, когато жените се привеждат за годежния скок на мъжете. Мъжът трябва да прескочи бъдещата си жена толкова пъти, колкото пръсти има на ръката, като при това не бива дори да я докосне с мокасините си. Ако това се случи, жената има пълно право да му откаже онова, към което той се стреми, а в най-добрия случай той

става повод за приказки, които не спират, додето не се повторят от деца и внуци.

Но тук се засилват за скок бързоноги и налети със сила мъже и не е нужно жените много да се опасяват. Тази нощ никоя от тях не спечелва някакво право, дори Арук, макар че при последния ми скок тя привежда леко глава. Пана оставя тъпана си на тревата и за общо учудване заповядва на Овул да го бие. Пана иска да му се разреши да направи годежен скок над Урга!

Тъкмо искам да кажа, че не бива добрият обичай да бъде опорочаван с глупости и детински хрумвания на някакъв изнемощял старец, когато Арук ме хваща за ръката и ме помолва да почакам малко. Може би той ще съумее да го направи, казва тя, и тогава ще бъде напълно в правото си. Сега разбирам, че Арук и тук има пръст в играта и я питам какво удоволствие може да намира в подобно нещо.

— Ако успее да скочи, тогава ще се справи и с другото, а Урга не е чак толкова стара — отговаря тя и се смее.

Всеобщо шумно веселие настава, когато старият се приготвя за първия скок. Урга се привежда ниско и старецът подскача като сврака, но тъй като Урга се навежда още по-ниско, той успява да я прехвърли. След два скока вече му тече пот от челото и с всеки следващ скок старата се показва все по-отстъпчива в навеждането, а смехът се надига по-високо. Когато Пана прави последния скок, Урга почти лежи на земята, а старецът е толкова уморен, че краката му не искат вече да го държат, той пада на земята и Урга му помага да се вдигне.

Но старецът във всеки случай се е наложил и видът му е горд и радостен, когато взима тъпана и Урга и крета към иглуто си.

Междувременно Овул, правнукът на Пана, се опитва да пресметне каква ще бъде роднинската връзка между неговите деца и тези на Пана, ако сега действително се окаже, че Урга не е много стара. Това го поставя в голямо затруднение и даже, когато под всеобщ смях се опитваме да му помогнем, не може да си изясним какво ще се получи.

Когато слънцето напуска Вълчите зъби и започва да се издига над тундрите от североизток, всеки се отправя към иглуто си, само Арук и аз оставаме още за малко край загасващите огньовете. Муун и Каном се бяха сбогували с нас и бяха тръгнали по пътя си на юг още

преди да започне танцът и сигурно вече са оставили значителна част от пътя зад себе си.

Мисля си, че годежният скок на Пана все пак донася нещо добро — занапред Арук и аз ще можем да спим сами в нашето иглу и тази мисъл ме изпълва с топла радост, защото може би това е било намерението на Арук. Но тази радост не трае дълго. Арук се изправя и пита дали не би трябвало да пуснем риболовната лодка в морето и да я подготвим за пътуването, та всичко да бъде готово, когато другите се събудят. Тя не изпитвала никаква умора и ако сме имали попътен вятър, казва тя, бихме могли да спим на смени по време на плаването към Ябла. Аз самият бях казал, че сега не би трябвало да забавяме повече пътуването, така че ми е трудно да възразя срещу разумните й думи.

Но не изпитвам никаква радост, когато се отправяме към брега, за да изпълним това, което тя бе предложила.

Много нещо съм преодолял, но омразата в сърцето на Арук никога не ще победи.

ПЕСЕНТА НА ВЕТРОВЕТЕ

По време на цялото ни пътуване към Ябла ветровете са свежи и попътни и рядко гребците улавят греблата. Никакви облаци не закриват слънцето, което без почивка кръжи над нашия свят, и рядко съм усещал такава топлина по море. Седим голи до кръста и се печем на слънцето, а издутото платно леко потръпва под утихващия вятър. Висока и стройна стои Арук на кърмата и се полюлява заедно с кормилото под напора на вълните.

Всичко, което тя има върху себе си, са мокасините и късата пола от тюленова кожа, която се вее около коленете ѝ. През време на пътуването светлата ѝ кожа е придобила златист цвят, а косата ѝ блести почти като бяла на синия небосвод.

Седя в сянката на платното и се унасям, ала трудно ми е да откъсна очите си от Арук, която от ден на ден ми изглежда по-красива. И на гърдите ми е болно като си помисля, че това същество е моя жена и въпреки това недостижима за мен като някакво божество или някоя небесна звезда. Това, което изпитвам сега към нея, не може да се сравни с никое друго чувство. Няма думи, които биха могли да опишат, и няма песен, която би могла да възпее колко скъпа ми е тя. Нещо като ураган бушува в мен, приисква ми се да стана и да крещя, а същевременно стискам безпомощно ръцете си.

Понякога тя ме поглежда и ми се усмихва и тогава ми се струва, че всички чудеса на света проблясват от сините ѝ очи. Сякаш казва, че омразата се е стопила, че сърцето ѝ се е преобразило. Но толкова трудно е да се повярва в такова голямо щастие, че много се пазя да не се поддам на измамливата надежда.

В пролива на Ябла ледът блести както в миналите години и ревът на моржовете кънти на вятъра, докато се носим към нашите стари ловни полета.

Сега гребците седят на пейките напрегнати и е бдителни очи, готови да сграбчат греблата, щом като им дам знак. Всички сме гладни и жадуваме за плячка, защото никой не е хапнал, откакто напуснахме

празника на слънцето в Латулук, и когато виждаме първото стадо моржове да се гмурва от леда в морето, става ненужно да подбуждам с викове гребците да вложат всичките си сили. Греблата блестят на слънцето и макар броят им да е два пъти по-малък от по-рано, не мога да се оплача от скоростта. Ху-вик и Мала са на задния чифт гребла и определят такта. Убеждавам се, че двамата не се шегуват въпреки младостта им, защото Овул и Ирак трябва да положат големи усилия, за да настигнат бързите им удари. Добри мъже имам на греблата.

Когато първият морж се появява на повърхността да поеме въздух, стрелям, може би по-скоро за да принудя животното пак да се скрие под водата, отколкото да го улуча. И когато то се появява отново, ние сме вече по-близо до него. Опитвам да хвърля харпуна, макар разстоянието да е доста голямо. Влагам всичките си сили в хвърлянето и харпунът профучава светкавично в дълга дъга. И когато до ушите ни достига пляскащият звук от забилия се в сланината харпун, мъжете на греблата се провикват тържествуващо. Радвам се, че те са доволни от хвърлянето ми и спускам в морето плувните мехури.

Сега започва лудо преследване на плячката. Арук набляга с цялото си тяло кормилото, за да издържи остриите завои, и подвиква на мъжете, докато греблата разпенят водата край бордовете.

Когато животното отново се показва, разстоянието е все още голямо, но аз държа сигурно пушката и му пускам смъртоносния изстрел в тила. Звярът изчезва бавно в дълбочината и Арук отправя лодката към нашите плувни мехури, които се люлеят спокойно върху вълните.

Нашият лов започва щастливо и ние пеем и се смеем, докато завързваме плячката. Арук се визира към леда и точно когато заповядвам на гребците да насочат лодката към брега, чувам я да вика:

— Нун-нок! Бяла мечка!

Арук има силни очи и едва след като ми показва с ръка, успявам да различа бялата мечка, застанала на края на леда с извита глава. Двоумя се дали да се опитаме да я докопаме, или ще бъде по-добре да се оправим към сушата с това, което вече притежаваме, но Арук съвсем и не пита, тя отправя лодката по протежение на леда към онова място, където видя мечката.

Когато приближаваме, мечката ни забелязва и побягва по леда. Пускам един изстрел по нея, но разстоянието е доста голямо и е трудно

да се каже дали съм я засегнал. Арук иска да отиде и провери дали съм улучил и е толкова настойчива, че трябва да се подчиним на волята ѝ.

Тя отправя риболовната лодка до едно ниско място на ледения рѣб, после скача и почва да се катери между ледените блокове, а аз вземам пушката и трѣгвам след нея.

Тѣмни петна от кръв ни показват, че куршумѣт е попаднал на целта, затова извиквам на мъжете да гребат с моржа към сушата, а след това да се върнат и да ни вземат. Защото ние вече горим от желание да намерим мечката.

Слънцето излъчва особено сияние, което сякаш се носи от всички страни, и когато се оглеждаме, откриваме, че над нас са изникнали огромни облаци, отразяващи многоцветната светлина върху леда. Това не са добри признаци. Аз не зная друго място, където бурите да са така силни и ужасни, както тук в пролива на Ябла.

Бързаме по кървавата дия, която лѣкатуши между ледените блокове, и когато намираме мечката, не се бавим никак, а почваме да ѝ дерем кожата. Нашите ножове работят бързо и сръчно, но бурята е побърза и тя ни връхлита, още преди да сме отделили кожата от мечката.

Слънцето изчезва и около нас става почти тѣмно. Виещият вятър е студен като в зимна нощ и носи сняг, който шиба полуголите ни тела. Мрачно предчувствие ме обзема, но ние довършваме одирането на кожата, лягаме върху топлото тяло на мечката и се завиваме с кожата ѝ.

Сега ни е добре, не мръзнем и докато мечката изстине, бурята ще се размине, защото летните бури в пролива на Ябла обикновено не траят дълго. Смятаме, че мъжете сигурно са стигнали до сушата още преди бурята да ги е настигнала, така че не си създаваме грижи за тях, а се смеем и шегуваме по повод чудноватото ни легло. Никога преди това не сме лежали така близо един до друг.

Скачам изведнѣж, понеже чувам, че около нас започва да треци. Снегѣт ми пречи да виждам надалеч, но когато усещам, че ледѣт се люлее, разбирам какво става — бурята е раздвижила леда. Тя може би ще го начупи на парчета. И като си представям това, обхваща ме голям страх. Тогава не ни очаква нищо друго, освен смърт в морето.

Свивам се под напора на вятѣра и се вслушвам в пукотевицата на леда. И тогава се чува един трясък, който заглушава всичко друго,

грамадни ледени блокове се сблъскват и на един хвърлей с харпуна от нас се разтваря дълбока цепнатина в леда. Тя се разширява с голяма бързина и скоро виждам как кипи водната пяна над ръба на леда.

След нов трясък виждам да зейва една пукнатина съвсем близо до мястото, където лежи Арук. Вдигам момичето на крака и повличам мечата кожа с нас, като се стремим с най-голяма скорост да се спасим от новата опасност. Ледени късове се търкалят в цепнатината, водата се пени и бучи с бурята и снега около нас, докато ние бързаем навътре в ледения блок.

Обаче сега сме вече в плен на голямата беда. Накъдето и да отидем, ние се сблъскваме с кипяща вода, а леденият къс, върху който сме застанали, се клатушка като лодка под краката ни. Сега разбирам, че това е краят и ужасът забива ноктите си в мене. Увивам Арук в мечата кожа и я поставям да легне. Тя ме прегръща и не ме пуска.

— Ако сега трябва да умрем, Канук — казва тя, — искам преди това да узнаеш нещо. У мене вече няма омраза, всичко тежко и мрачно отлетя — аз те обичам — обичам те повече, от когато и да било! А при това аз те обичах, още когато играехме като деца в Латулук. Прости ми, любими, любими!...

Бурята заглушава онова, което тя иска да каже, ридания я надвиват и разтърсват тялото ѝ. Но това, което вече е казала, е достатъчно за мен — тя не ме мрази вече. Арук ме обича!

Мисълта, че това е вярно, ме изпълва с неописуемо щастие. То прави да млъкнат бурите и гръмотевичният шум, то прогонва студа от треперещото ми тяло, то отнема целия ужас от съществуването ми и ме изпълва с такова силно желание да живея, че струва ми се, бих могъл да преодоля всички злини и превратности на света. Аз победих омразата в сърцето на Арук, значи, ще преодоля и това.

Но след малко друга мисъл ме пронизва. Може би тя го казва, само за да ме зарадва в последния ми час, може би нейната вътрешна доброта ѝ дава смелостта да умре с лъжа на устата? И тази мисъл отново ми отнема цялата радост.

Сега пак чувам трясъка и студът отново влива нокти в тялото ми. Разбунтуваното море отчупва парче след парче от ледения къс и разпенените: вълни са така близо, че пръски от пяната ни достигат. Сега краят не може да е вече далеч.

Нещо като удар преминава през леда — ние се търкаляме — нещо ни вдига — около нас се тряска и гърми, пее и бърмчи и звънти като хиляди църковни камбани. Това е последното. Потъвам в някакъв голям мрак.

Що е това, което ме обкръжава сега? Що е това, което притиска гърдите ми и запушва гърлото ми? Кой ми отнема живота?

Морето е това.

Чувствавам остра нужда от въздух, солената вода гори в носа ми. Ръцете на Арук все още ме държат и когато достигаме светлината, виждам, че сме издигнати от една ръмжаща вълна. През снежната виелица прозира нещо високо, тъмно. Това са крайбрежните скали.

Два пъти морето ни изхвърля на брега и два пъти ни връща назад. Но на третия път успявам да се вкопча и ние оставаме на брега. Докато дойде следващата вълна, аз вече съм извлякъл Арук от кипящата водна пяна.

Тя лежи като тюлен на снега, дави се и се вие, плачевно е състоянието ѝ, но тя е жива. Арук е жива! И двамата се спасихме живи и здрави. Ние победихме морето! И на тази беда дойде краят.

Арук кашля и идва на себе си. Тичаме по снега край брега и при всяка наша крачка водата весело пляска в мокасините ни. Това, което току-що се случи, ни изпълва с такива чудновати мисли, че не намираме думи за онова, което изпитваме. Но колкото и да тичаме, не можем да се отървем от студа, който измъчва телата ни.

Бурята отминава така бързо, както беше дошла. Вятърът утихва, снегът спира да вали и слънцето отново пробива през облаците. Морето се синее, ледените късове кънтят и се смилат от разпенените вълни, а когато и последните снежни облаци се измитат, можем да виждаме над целия пролив.

Сега слънцето пак топли, снегът по брега бързо се стопява и ние сядаме на скалите, изстискваме водата от дрехите си и се питаме къде може да е риболовната лодка с останалите.

Но не след дълго виждаме сиво-кафявото платно да се люлее над вълните от другата страна на пролива. Вече са тръгнали да ни търсят.

Те се отправят към натрошения плуващ леден блок, който е изтласкан далеч в морето, но когато забелязвам, че обръщат носа на лодката към нас, разбирам, че очите на Ху-вик са ни открили. Голото

тяло на Арук се откроява почти бяло върху тъмните скали, а рядко се среща човек с така силни очи като Ху-вик.

Наближавайки брега, те ни поздравяват със силни викове, а ние изтичваме към тях през крайбрежните вълни.

Когато отново седим в лодката и весело разговаряме с другите, това, което ни се случило, не ни изглежда вече така чудно. Наистина ние загубихме една пушка и една мечка и това естествено е неприятно, но тук на Ябла нашият народ от далечни времена се е борил за своето съществуване и мнозина са имали по-лоша съдба. Всички, които са оставили тук живота си, биха могли да разкажат за подобни неща.

Скоро седим на брега и печем месо, докато чайките кряскаат над кървавите парчета, а слънцето и вятърът гаят телата ни. Задоволяваме глада си и откриваме, че две ценности не са ни ограбени: животът и радостта.

Ловът на моржове при толкова малко мъже е уморителен, макар да не може да се оплачем, че няма достатъчно плячка. Но само с четирима на греблата не можем да добием онази скорост и сила, които са ни нужни, когато вятърът не е благоприятен, и често се налага дълго преследване, докато успее да дам смъртоносния изстрел. Дланите на гребците са изранени след многодневните усилия, Арук е неразговорлива и уморена от многобройните напрегнати, изтощителни движения на кормилото и платното. Най-сетне намирам, че уловът е достатъчен.

Сега ние се приготвяме за обратния път и натоварваме лодката толкова, колкото може да носи, преди да обърнем носа ѝ отново към Латулук.

Моржовите кожи застиламе върху товара, а моржовите зъби висят привързани на борда и звънтят при клатушкането по вълните. Нека се разбере още отдалеч, че не се завръщаме у дома с празни ръце.

Сега най-първо трябва да си отпочинат гребците, а после да потеглим по обратния път. Сменям Арук на кормилото и тя блажено се усмихва, сгушва се в краката ми и казва, че ще спи, докато чуе лая на кучетата в Латулук. Това ѝ е наистина нужно, милата.

Всички спят и само подрънкването на моржовите зъби по бордовете на лодката нарушава тишината около мен. Аз също чувствавам умора и мислите текат лениво в главата ми. Но съм доволен от лова и задоволство ме изпълва, че сме си осигурили онова,

от което се нуждаем. Догодина може да се наложи по-голям улов, защото сега съществува надеждата, че дотогава ще има повече муцунки, които ще искат храна. А в по-следващата година още повече. Когато видя отново малки деца да пърхат около селските иглута, ще се уверя, че съдбата се е променила и че животът си пробива здрав и постоянен път в Латулук. И чак тогава ще изпитам истинска радост, че съм вожд.

Обаче мислите ми се въртят най-вече около жената, която лежи в краката ми. Тя е светлина и въздух за мен, тя шуми в кръвта ми и пее в гърлото ми. Тя е най-скъпото, което зная. Тя е моя радост и моя скръб.

Все още не зная какво да мисля за думите, които тя ми каза в онази бурна нощ, когато вече смятахме, че животът ни е към края си. Не е леко след всички удари на съдбата, които съм преживял, да повярвам на подобно щастие. Но аз видях добре, че тя иска да прави всичко, за да бъде добра към мен. Какво е в сърцето ѝ, не мога да видя и за това тя не е виновна. Горя от желание да го разбера, но трябва да се въоръжа с търпение.

Когато виждаме дим от огънове край брега на реката, разбираме, че са ни забелязали и че сега всички бързат да подготвят тържеството за благополучното завръщане.

Първият, който ме поздравява, когато слизам върху скалата на брега, е Мегалик. Не е леко да се задържа на крака от неговите радостни скокове, той не ме оставя на мира, докато и двамата не се търкулваме на пясъка, ближе лицето ми и вдига шум като разлудяло се дете.

Пана се клатушка край жените и старателно им помага в работата около котлите и тиганите. Старецът изглежда в най-добро здраве и личи, че Урга му е влязла под кожата. Той не може да намери достатъчно силни думи, когато иска да изрази мнението си за жените от Унивак. Дълго бил живял, казва той, но такива жени никога не бил срещал. С това не искал да каже нищо лошо за умрелите. Но при тези нови жени положението било такова, че трудно можело да се определи коя работа се удавала по-добре на ловките им ръце. Сръчността им всеки път наново го хвърляла в учудване. Те държали копието при лова на съомга така сигурно, както иглата при шиене и лъжицата в котела. Те имали чевръсти ръце и добър характер и не били опърничави. И макар да са се изнурявали от работа през целия ден, вечерта не били

уморени и студени в постелята. Те притежавали голяма сръчност и в милувките.

Но когато Пана стига в хвалебствения си химн до това място, Овул почуква прадядо си по рамото и го запитва докъде се простират познанията му.

— Ако ли се окаже — казва той, — че знаеш нещо въвн от обсега на твоята Урга, тогава си свършен, старче!

Но Урга го успокоява. Той нямало защо да се опасява. Защото ако би подушила нещо, за което загатвал Овул, тя самата щяла да се погрижи Пана в най-скоро време да отиде на спокойствие при останките на дедите си. И при тези думи лицето ѝ придобива такова убедено и решително изражение, че никой не може да се усъмни. Това успокоява Овул и връща доброто му настроение.

Въжетата за сушене са вече опънати и са се огънали от тежки редове съомга, ето защо мога да се убедя, че хвалебствията на Пана по отношение на жените не са били казани, само за да им се докара. Където и да отида, цари ред и чистота. В тревата около селските огнища няма разхвърляни купчини кокали и мидени черупки и нужникът е чист и посипан с пясък, прътовете на сушилните са подредени добре, каяците лежат в чисти редици, блестящо намазани.

Съвсем очевидно е, че Пана има добри основания за хвалебствията си по отношение на жените. И хубаво е чувството човек да си е пак у дома.

Слънцето е залязло зад Вълчите зъби, но въздухът е мек и спокоен. Димът от огнищата се издига право към нощното небе и там, където две от жените клечат пред котлите, червените пламъци се открояват в дрезгавината. Това са Пепалик и Феодора, които довършват последните приготовления за тържеството, и ясните им гласове лесно се разпознават, когато пеят старата любовна песен от Унивак:

*„Ще приготвям храната ти,
ще галя косата ти,
ще дяля постелята ти,
ще раждам децата ти,
но любовта ти не ще дяля.“*

Кискат се тайнствено другите жени край прътовете, където се окачват дарове върху меча кожа. И Арук стои там, но не мога да повярвам, че тя има нещо за даряване. Та тя не е имала никакво време да шие и затова не очаквам подарък за мен.

Но когато жените идват с кърпите си, завързват и моите очи. И аз съм първият, когото подканват към прътовете за дарове.

Много веселба пада и дълго трябва да опипвам, докато утихне смехът. Последното, което чувам, е гугукащият смях на Арук, а когато настъпва тишина, държа нещо в ръката, което прилича на пояс. Свалям превръзката си и виждам, че това е главатарски пояс — най-хубавият пояс, който съм виждал някога! Цветовете сияят като цветя и плетката е изкусна и здрава. Гривните от моржови зъби са гладко излъскани и върху ножницата е пришит знакът ми в червено и жълто.

Сега поглеждам към Арук и тя идва засмяна към мен. Тя сваля стария ми пояс, изтегля ножа и го поставя на новия ми пояс, който, както казва тя, трябва сам да си поставя. След това хвърля стария в огъня, защото един износен главатарски пояс не бива да лежи захвърлен някъде.

— Желая — казва тя — новият пояс да бъде носен от един щастлив вожд. Аз го изплетох в Талмик, преди още да зная как ще се развият нещата с нас, но вътрешно се надявах, че ще бъде носен от теб, Канук. Вярвай ми сега, като ти казвам, че никой не е по-щастлив от мен, когато това се изпълни.

Не се съмнявам, че тя е доволна, заради своето племе, но що се отнася до самата нея, все още нищо не зная.

Жените шетат около огньовете, разнасят супи, чиито приятни миризми дразнят обонянието ни. Храним се до пукване, носят се шеги и весели приказки, а в това време нощта ни обгръща топло и приятно. Светлината на огъня се отразява върху голите ни до кръста тела и хубавото ядене възбужда радост и добро настроение.

Урга разчупва мозъчни кокали и ги поставя пред Пана, който яде, докато почва да пъшка и хълцайки, се просва на тревата. Той е съчинил нова песен, която сега изпява о голяма сериозност, така както е легнал:

*„Тежка беше съдбата,
но дадоха боговете*

*способни жени
на земята на Латулук,
мъже да намерят
и синове да откърмят.
Срещу тъмните сили
завързаха своята сила
със защитните възли —
звезди, покровителки
на земята на Латулук!“*

Старецът приема с удоволствие похвалата, с която награждаваме песента му, и поглаждайки доволно рядката си брада, се надига и взема тъпана между коленете си.

Леко се носят стъпките на жените по тревата, когато се покланят и въртят в танца около огъня. Тялото на Арук е като игрива вълна за очите ми, а стройните ѝ крайници са като песен за наслада и радост. Никой не танцува като нея. Гъвкава като невестулка се носи тя в кръг, отскоква бързо като орел и всеки, път, когато кръгът на танца я води към мен, тя отправя продължителен поздрав на вожда, като се навежда толкова ниско, че косата ѝ почти достига до земята. Когато се изправя с полюляващи бедра и с ръце, протегнати към мен като за прегръдка, виждам осветените ѝ от огъня закръглени гърди и изпитвам копнеж буен и горещ като буря.

Сега започва играта на гоненица.

Когато идва ред на Арук, тя хвърква като стрела през цветята и аз не се поколебавам да я последвам. Тя е най-бързоногата жена, която зная, но от моята бързина не ще се отскубне. Сигурен съм, че ще я настигна, но не бързам да сторя това.

Този път тя не поема пътя към крайбрежните скали, тя тича покрай тях, нататък към тундрите край морето. Лудешката гонитба продължава през могилки и поляни. Понякога Арук ме допуска съвсем близо, но тъкмо преди да я хвана, тя ускорява крачките си и избухва в предизвикателен смях, като се хвърля настрани. Навежда се, отскубва ми се и почва да прави най-различни хитрини, като забелязва, че искам да привърша тая гоненица. Струва ми се, че протягам ръце към някаква сянка.

Но най-сетне я улавям. Задъхана, тя лежи в ръцете ми и устните ѝ се отварят в усмивка, когато я притискам към мен. Гъвкавото ѝ тяло ме опиянява, ръцете ѝ обвиват врата ми.

— Канук, вожде мой! — шепне тя.

Сядаме на тревата и аз чувствавам сякаш цялата земя се люлее под мен. Арук глади косата ми и говори и това, което казва, е най-хубавото, за което някога съм мечтал, още когато го смятах недостижимо — нещо, което никога не би могло да надхвърли света на мечтите и копнежите.

— Чуй, любими мой! — казва тя. — Сега искам да узнаеш колко много те обичам и да разбереш защо те поставих на толкова тежко изпитание. Някога аз мислех, че не ще мога никога да те спечеля, че ти обичаш друга и че това, което изпитваш към мен, е само страст. И макар това да беше вярно тогава, сега зная, че ти много си се променил. Защото, ако ти не ме обичаше, нямаше досега да ме щадиш. Не мога да изразя колко съм благодарна и щастлива, че това сега ми е ясно, но се надявам, че ти ще ми простиш мъката, която ти причиних, щом като разбереш какво значение е имала за мен увереността, че ме обичаш. Канук, мили мой...

Седя като на сън, изпълнен от страх да не се събудя. Какво ме направи достоен за това щастие? Кой ми посочи пътя към тази приказна нощ? Кой отвори очите ми и ми изясни всичко това?

Арук е това. Имам толкова много неща на сърцето си, които искам да изкажа, иска ми се да викам и да пея, но от устата ми не излиза нито дума. Поглеждам я само, като че ли никога по-рано не съм я виждал. Когато обхващам с длани гърдите ѝ, тя затваря очи и се усмихва под милувките ми. Все още се страхувам, че всичко това може да не е истина — че това е нова лукавост от нейна страна.

Но тя не бяга вече. Тя шепне топли любовни думи и с желание се отдава послушно на ръцете ми...

Сладкото опиянение на прегръдката все още ни изпълва, когато се събуждаме и ставаме. Сега слънцето сияе червено над тундрата. Червена е и тревата, където сме лежали.

Ръка за ръка крачим към морето. Никой от нас не казва ни дума, защото и двамата сме така изпълнени от чудото, което стана, така

странно успокоени и задоволени, че се стремим само към мълчание и покой.

Изкачваме една от скалите, която се спуска стръмно към морето, гледаме как прибоят се търкаля към брега и това като че ли отново ни събужда. Но щастието ни не намалява.

Утринният вятър припява в ушите ми, дъхът на сол и водорасли ме кара да вярвам: това не е сън. Тук съм, у дома си, тук е моята страна. Жената, която държи ръката ми, е Арук. И най-тежкото извоювах.

Тогава ловният вик изскача от устата ми. Всичко, което изпълва гърдите ми, сега се освобождава. Арук отмята назад глава и се присъединява към мен. Виждам как гърлото ѝ трепти, докато нашите ликуващи викове се леят над морето.

Канук съм аз, Синът на ветровете.

Издание:

Аксел Линдстрьом. Канук, синът на ветровете

Издателство на НСОФ, София, 1967

Редактор: Ив. Стоянович

Коректор: Ек. Цонкова, А. Василева

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.